

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี



วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุซฎิบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี



วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ADMINISTRATIVE MODEL OF ACTIVITIES FOR DEVELOPING CITIZENSHIP OF STUDENTS
IN PRIMARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF CHONBURI PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA



A Dissertation Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Philosophy Degree in Educational Administration
May 2025
Copyright 2025 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ของ ทรรศวรณ วิบูลย์ธัญญ์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. มารุต พัฒนาผล)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย นิรัญทวี)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนารงค์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร. ชารินทร์ รสานนท์)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(รองศาสตราจารย์ ดร. โกศล มีคุณ)

..... คณบดีวิทยาลัยการจัดการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี
ผู้วิจัย:	ทรรศวรรณ วิบูลย์ธัญญ์, วิทยานิพนธ์: กศ.ด. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2567
อาจารย์ที่ปรึกษา:	รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย นิรัญทวี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนาณรงค์ ดร.ธารินทร์ รสานนท์
คำสำคัญ:	ปัจจัยของการจัดกิจกรรม, การบริหารกิจกรรม, ความเป็นพลเมืองของนักเรียน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี 2) สร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี 3) ประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและผู้บริหาร จำนวน 210 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง ระยะที่ 2 การสร้างและการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม และผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบ จำนวน 30 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา คือ ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุและอุปกรณ์ ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม และสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งหมดที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมสามารถใช้บ่งชี้การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ได้ร้อยละ 48.8 2) ผลการสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พบว่า รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการจากการวิจัย 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (Plan-Do-Check-Act) 3) ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

Title: ADMINISTRATIVE MODEL OF ACTIVITIES FOR DEVELOPING CITIZENSHIP OF STUDENTS IN PRIMARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF CHONBURI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA

Author: Tassawan Wiboonthan, Dissertation: Ph.D (Educational Administration), University of Phayao, 2024

Advisor: Associate Professor Dr. Sakchai Nirunthawee Co-advisor Associate Professor Dr.Achara Whattananarong Dr.Tharin Rasanond

Keywords: Causal of Activity Organization, Activity Administration, Citizenship of Primary Students

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the causal factors influencing the organization of activities aimed at fostering citizenship among students in primary schools under the jurisdiction of the Primary Educational Service Area Offices in Chonburi Province 2) develop a management model for organizing activities that promote citizenship among students in these primary schools and 3) evaluate the developed management model for organizing activities that foster citizenship among students in primary schools under the Primary Educational Service Area Offices in Chonburi Province. A mixed-methods research design was employed and divided into two phases. The first phase, analysis of the causal factors influencing the organization of citizenship-building activities. The sample consisted of 210 teachers and school administrators, using a questionnaire as the data were analyzed using mean calculations and structural equation modeling (SEM) to investigate the causal factors. The second phase, development and evaluation of the management model for organizing activities that promoted citizenship among students. For the model development, a focus group discussion was conducted. For the model evaluation, 30 experts were purposively selected to assess the model using an evaluation form that examined the model's validity, appropriateness, and feasibility. Data analysis included the use of mean and standard deviation.

The findings were found that 1) The causal factors influencing the implementation of activities aimed at fostering civic-mindedness among students in primary schools include teacher and school administrator factors, budgetary factors, material and equipment factors, and activity management factors. The structural equation model of these causal factors was found to be consistent with empirical data. All identified causal factors were able to predict the implementation of civic-mindedness activities among primary school students at 48.8%. 2) the development of a management model for organizing citizenship-building activities revealed that the model consists of principles, objectives, and processes derived from the research in four key areas: teacher and administrator factors, budget factors, materials and equipment factors, and learning activity management factors. The model is based on Deming's quality cycle (Plan-Do-Check-Act) and 3) The evaluation of the model's accuracy, appropriateness, and feasibility for implementation showed that it was rated at the highest level.



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อังฉรา วัฒนารงค์ และ ดร.ธารินทร์ รสานนท์ ที่ถ่ายทอดวิชา องค์ความรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำ คอยชี้แนะ ตลอดจนตรวจตราแก้ไข และติดตามความก้าวหน้าอย่างใกล้ชิด คอยดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตลอดจนทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่เอื้ออำนวยความสะดวกสนับสนุนให้ผู้วิจัยทำงานสำคัญนี้ อีกทั้งขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้มอบทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและตั้งใจในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี รวมถึงเอื้ออำนวยความสะดวกสนับสนุนในทุก ๆ ด้านให้ผู้วิจัยทำงานสำคัญนี้สำเร็จ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา พี่ชาย พี่สาว สามี และหลาน ๆ ที่บ่มเพาะให้รู้จักคุณค่าของการศึกษา และกัลยาณมิตรทุกท่านที่ทำให้กำลังใจผู้วิจัยมีสติปัญญา มุ่งมั่น ตั้งใจเพียรพยายามในการศึกษา รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้มีการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ทั้งในหน้าที่การงานและการศึกษาขั้นสูงสุดระดับดุษฎีบัณฑิตในครั้งนี้ หากงานวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้วิจัยขอมอบความดีนี้ให้กับทุกท่านดังที่กล่าวมา

ทรรศวรณ วิบูลย์ธัญญ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
สภาพการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี	10
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง.....	12
แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	24
แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	34
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	41

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	66
ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัด ชลบุรี.....	67
ระยะที่ 2 การสร้าง และการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัด ชลบุรี.....	71
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
สัญลักษณ์ที่ใช้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี	77
ระยะที่ 2 การสร้าง และประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัด ชลบุรี.....	89
บทที่ 5 บทสรุป	107
สรุปผลการวิจัย.....	107
อภิปรายผลการวิจัย.....	109
ข้อเสนอแนะ.....	117
บรรณานุกรม.....	119
ภาคผนวก.....	127
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	128
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเก็บข้อมูล	129
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญสนทนากลุ่ม	139
ภาคผนวก ง ประเด็นสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบ และรับฟังข้อเสนอแนะ	140
ภาคผนวก จ แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	141

ภาคผนวก ฉ เอกสารรับรองโครงการวิจัย.....	145
ประวัติผู้วิจัย.....	146



สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงผลการสรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมือง	19
ตาราง 2 แสดงผลสรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนระดับประถมศึกษา	20
ตาราง 3 แสดงบทบาทและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา	23
ตาราง 4 แสดงผลการสรุปหลักการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ของนักเรียนระดับประถมศึกษา	28
ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์วิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียน ระดับประถมศึกษา	33
ตาราง 6 แสดงองค์ประกอบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองของโรงเรียน ระดับประถมศึกษา	41
ตาราง 7 แสดงระยะของการดำเนินการสร้างรูปแบบ	67
ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน	77
ตาราง 9 แสดงค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	78
ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัย ด้านครูและผู้บริหาร	79
ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัย ด้านงบประมาณ	80
ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัย ด้านวัสดุอุปกรณ์	80
ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัย ด้านการจัดกิจกรรม	81
ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝง กิจกรรมเพื่อการสร้างความเป็นพลเมือง	81

ตาราง 15 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมการโครงสร้างการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา	82
ตาราง 16 แสดงค่าความแปรปรวนที่ตัวแปรแฝงสามารถอธิบายตัวแปร (Communality) ของตัวแปรในสมการโครงสร้างการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา.....	83
ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร	84
ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านงบประมาณ.....	84
ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์	85
ตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม.....	85
ตาราง 21 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบในสมการโครงสร้างของการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี	88
ตาราง 22 แสดงขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในสมการโครงสร้างของตัวแปรทำนาย.....	89
ตาราง 23 แสดงขั้นการวางแผน (Plan) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี .	90
ตาราง 24 แสดงขั้นการปฏิบัติ (Do) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดชลบุรี	91
ตาราง 25 แสดงขั้นการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี	92

ตาราง 26 แสดงขั้นตอนการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน จังหวัดชลบุรี	93
ตาราง 27 แสดงประเด็นและข้อเสนอแนะการสนทนากลุ่ม การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี.....	94
ตาราง 28 แสดงขั้นตอนการวางแผน (Plan) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี .	96
ตาราง 29 แสดงขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี .	97
ตาราง 30 แสดงขั้นตอนการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน จังหวัดชลบุรี	98
ตาราง 31 แสดงขั้นตอนการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน จังหวัดชลบุรี	99
ตาราง 32 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบ การบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี	101
ตาราง 33 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบ การบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ขั้นตอนการวางแผน (Plan)	102
ตาราง 34 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบ การบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do)	103
ตาราง 35 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบ การบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด	

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ชั้นการตรวจสอบ / ประเมิน (Check)
 104

ตาราง 36 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบ
 การบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ชั้นการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act)..... 105



สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
ภาพ 2 รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด	45
ภาพ 3 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ	53
ภาพ 4 สมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี	87
ภาพ 5 รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี	100
ภาพ 6 เอกสารรับรองโครงการวิจัย.....	145



บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคของเทคโนโลยีและการสื่อสารที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเดินทางติดต่อสื่อสารทั้งทางบก ทางอากาศ ทางน้ำ มีความรวดเร็วขึ้น ส่งผลให้เกิดความเจริญด้านเศรษฐกิจสังคม มีการแข่งขันกันสูงในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า การเมือง และการศึกษา ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ กลายเป็นโลกที่ไร้พรมแดน จึงเกิดการไหลถ่ายเทวัฒนธรรม และค่านิยมไปมา ระหว่างกัน เช่น การแต่งกาย การพูดจา การแสดงออก และพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย เช่น การแสดงออกในลักษณะขู่สาวในวัยเรียน การเสพสารเสพติดประเภทบุหรี่ สุรา และการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว อารมณ์รุนแรง การแสดงออกทางสังคมและการเมืองโดยไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ในยุคของเทคโนโลยีเป็นสังคมแห่งการเอาเปรียบ การฉ้อโกง ทุจริต คอร์รัปชัน การเห็นแก่ตัว เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ เกียรติยศ ชื่อเสียง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น สังคมขาดคนที่มีน้ำใจ ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน รู้จักประมาณตน และในท้ายที่สุดคนส่วนมากในสังคมก็จะกลายเป็นสังคมบริโภคนิยมเน้นด้านวัตถุ แต่คุณค่าและความงามของความเป็นพลเมืองไทยลดลง พฤติกรรมดังกล่าวเด็กและเยาวชนได้พบเห็นและเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีประเภทต่าง ๆ การได้รับแบบอย่างที่ไม่ดีจากสังคมทุกระดับ ทำให้เด็กและเยาวชนในปัจจุบันนิยมความรุนแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าว นิยมการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะหรือสิ่งตอบแทนตามที่ตนเองต้องการ โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรม ความถูกต้อง ความรับผิดชอบชั่วดี ส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสังคม และนำมาซึ่งปัญหาและความขัดแย้งในสังคม (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2557, น. 7) พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนดังกล่าว สามารถปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ โดยการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน ที่ยังอยู่ในวัยเรียน ได้รู้จักความเป็นพลเมืองไทยที่มีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน และสังคมด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ครอบคลุม ทั้งในมิติ ด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ผสมผสานความรู้ ทักษะ และเจตคติเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน (วัชรินทร์ กองสุข, 2563, น. 385) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่มีสิทธิหรือเสรีภาพในการกระทำแต่จะต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือ

เสรีภาพของบุคคลอื่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, น. 7) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553) หมวด 1 บททั่วไปความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560, น. 8) ดังนั้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่งทุกกิจกรรมเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี โดยกำหนดเนื้อหาสาระการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนความเป็นพลเมือง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ หน้าที่ ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ ปฏิบัติตามกฎหมาย และหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 146)

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) ในระบอบประชาธิปไตยจึงมีความสำคัญ เพราะจะทำให้ประชาชน หรือปวงชน หรือพลเมือง ที่เป็นสมาชิกของสังคมและประเทศชาติ จะได้รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพอย่างมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกา ไม่ใช่ความรุนแรง มีจิตสาธารณะ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในชีวิตของชุมชน และในแง่ของกฎหมายความเป็นพลเมืองยังเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับรัฐด้วย โดยเฉพาะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จะต้องประกอบด้วยลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ 1) มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ 2) เห็นคนเท่าเทียมกัน 3) ยอมรับความแตกต่าง 4) เคารพสิทธิของผู้อื่น 5) รับผิดชอบต่อสังคม และ 6) เข้าใจระบอบประชาธิปไตย และมีส่วนร่วม (ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล, ม.ป.ป.) และเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDG 4.7) การจัดการศึกษาของไทยจะต้องส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมือง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ รู้เท่าทันกฎหมาย การเมือง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ปัญหาการรับรู้ และใช้ข้อมูลข่าวสารจากเทคโนโลยี ยึดมั่นต่อความเป็นพลเมืองด้วยความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, น. 53) ดังนั้นการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา จึงมีความสำคัญ จำเป็น เพราะจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมไทยต้องการ คือ มีความรักชาติ ศาสน์กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มีความมุ่งมั่น

ในการทำงาน มีความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ (ชาตรี ตั้งอัมพรตรีพล, 2561) ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว จะเป็นกำลังสำคัญของบ้านเมืองในการทำเรื่องดี ๆ เพื่อช่วยสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญ เป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม เสียสละ และเป็นคนมีเหตุผล (มานิจ สุขสมจิตร์, 2558, น. 13) ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2548, น. 90)

การจัดการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของหน่วยงานทางการศึกษาที่ผ่านมา ผู้เรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับได้รับการจัดการเรียนการสอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และการประพฤติปฏิบัติตน ให้มีความเป็นพลเมืองไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้เรียนส่วนมากเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและสาระสำคัญของความเป็นพลเมือง ความสามารถในการให้เหตุผล การใช้เหตุผล แต่การวิเคราะห์และสังเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นความเป็นพลเมืองค่อนข้างน้อยมาก การจัดการเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนได้รับรู้เนื้อหาเพื่อการจดจำและการบอกให้ทำ ขาดการปฏิสัมพันธ์เชิงคุณค่าระหว่างความรู้และการปฏิบัติจริงบรรยากาศของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน จนเกิดบรรยากาศหรือสถานการณ์แวดล้อมที่จะก่อให้เกิดการแสดงออกถึงพฤติกรรมของความเป็นพลเมืองของชุมชน สังคม และประเทศชาติ เน้นเพียงเรื่องหน้าที่ต่อชาติ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งรอบตัว เช่น สิทธิหน้าที่ของตนเองที่มีต่อผู้อื่น การอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้กฎเกณฑ์กฎระเบียบเดียวกัน เป็นต้น (วิลาพัฒน์ อรุณบุญลชาติ, 2561) สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวขาดการนำเอาความเป็นพลเมืองไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ทำให้เด็กและเยาวชนทั้งในปัจจุบันและกำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต กล่าวคือ ขาดความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อระบอบประชาธิปไตยส่งผลให้การพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองขาดประสิทธิภาพ สิ่งที่จะพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยให้แก่ผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ การจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ได้มีความเป็นพลเมืองไทยที่มีความรู้ทักษะ และเจตคติ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ตระหนักในปัญหา และมีส่วนร่วมในการประพฤติปฏิบัติตนในการร่วมทำกิจกรรมในโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่อย่างเหมาะสมกับวุฒิภาวะและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชน สังคมประเทศไทย และสังคมโลก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา เช่น การเก็บขยะจากผู้ทิ้งขยะไม่เป็นที่หรือไม่ทิ้งขยะลงในภาชนะรองรับ จึงต้องร่วมกันแก้ปัญหาและสามารถชักจูง แนะนำ โนมน้าวให้บุคคลอื่นมาร่วมแก้ไขปัญหามาในฐานสมาชิก คนหนึ่งของชุมชน และสังคม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างความเป็นพลเมืองควรมีการเชื่อมโยงระหว่างความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจและทักษะในการคิดวิเคราะห์ไปแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างครอบคลุมทั้งมิติ

ด้านสังคมเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และเพื่อให้ผู้เรียนได้ผสมผสานความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อให้การจัดกิจกรรมที่สร้างความเป็นพลเมืองมีความชัดเจนและเชื่อมโยงกับ ชีวิตและสภาพความเป็นจริงของนักเรียน เป็นการนำความรู้สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (กรณา รูปแพ, 2555) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาที่ควรมีการบริหารกิจกรรมเพื่อให้ตอบสนองของการพัฒนาความเป็นพลเมืองของ นักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาโดยรวมต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี มีปัจจัยอะไรบ้าง
2. สมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตรงกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
3. รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีโครงสร้างอย่างไร มีความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ปัจจัย ด้านคน คือ ครูและผู้บริหาร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดกิจกรรม แต่ละด้าน สามารถส่งผลร่วมกันได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25

2. สมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตรงกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี มีผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ผ่านเกณฑ์การประเมินระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

ประกอบด้วย ปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดกิจกรรม องค์ประกอบของความเป็นพลเมือง การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการปัจจัยการจัดกิจกรรมของการสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ประชากร คือ ครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4,966 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 105 คน และผู้บริหาร จำนวน 105 คน รวมทั้งสิ้น 210 คน

2.2 ผู้ประเมินในการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี คือ ครูและผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จำนวน 3 สำนักงานเขตพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี เขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี เขต 3

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเกี่ยวกับปัจจัยของกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี และเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

4.1 ตัวแปรต้น

4.1.1 ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจกิจกรรม เจตคติ และความตั้งใจ

4.1.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การสร้างเครือข่าย และการระดมทรัพยากร

4.1.3 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การบริหารจัดการพัสดุ การสนับสนุนการใช้พัสดุ และการกำกับติดตาม

4.1.4 ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ โครงการ ลักษณะกิจกรรม และความเหมาะสมของกิจกรรม

4.2 ตัวแปรตาม

การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก 10 องค์ประกอบย่อย

4.2.1 กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อตนเอง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ การเคารพความแตกต่าง และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

4.2.2 กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อสังคมและชุมชน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะ และกิจกรรมปฏิบัติตามครรลองประชาธิปไตย

4.2.3 กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อประเทศชาติและการปกครอง ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักหน้าที่ต่อสังคม และการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี

4.2.4 กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อบุคคลอื่น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคารพสิทธิผู้อื่น การใช้เหตุผล และการไม่นิยมความรุนแรง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง** หมายถึง องค์ประกอบที่งานวิจัยนี้ศึกษาในฐานะที่เป็นสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยมีปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจกิจกรรม เจตคติ และความตั้งใจ 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ ประกอบด้วย การสร้างเครือข่าย และการระดมทรัพยากร 3) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย การบริหารจัดการพัสดุ การสนับสนุนการใช้พัสดุ และการกำกับติดตาม

2. **การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี** หมายถึง การดำเนินการเพื่อสร้างเสริมลักษณะความเป็นพลเมือง โดยมีกิจกรรมการสร้าง ความเป็นพลเมืองของนักเรียน 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อตนเอง กิจกรรมส่งเสริม บทบาทต่อสังคมและชุมชน กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อประเทศชาติและการปกครอง กิจกรรมส่งเสริม บทบาทต่อบุคคลอื่น

2. **รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี** หมายถึง กระบวนการขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมือง ภายใต้ขอบเขตการบริหารกิจกรรมจากครูผู้สอนและผู้บริหาร การใช้งบประมาณ การใช้วัสดุอุปกรณ์ ส่งเสริมสนับสนุนและการจัดกิจกรรม ที่เป็นกระบวนการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี

3. **ความเป็นพลเมืองของนักเรียน** หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนระดับ ประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ได้แก่ การใช้เหตุผลการคิดวิเคราะห์ การรับรู้สิทธิและหน้าที่ในบทบาทต่อ ตนเอง มีจิตสาธารณะบำเพ็ญประโยชน์ รู้จักหน้าที่ต่อสังคม และการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ และปฏิบัติตามครรลองประชาธิปไตย เคารพความแตกต่าง เคารพสิทธิผู้อื่น และไม่นิยมความรุนแรง

4. **โรงเรียนระดับประถมศึกษา** หมายถึง โรงเรียน และนักเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับ ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 1) สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

5. **การประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ระดับประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี** หมายถึง การตรวจสอบรูปแบบการบริหารกิจกรรมไปใช้เพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองในประเด็นความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

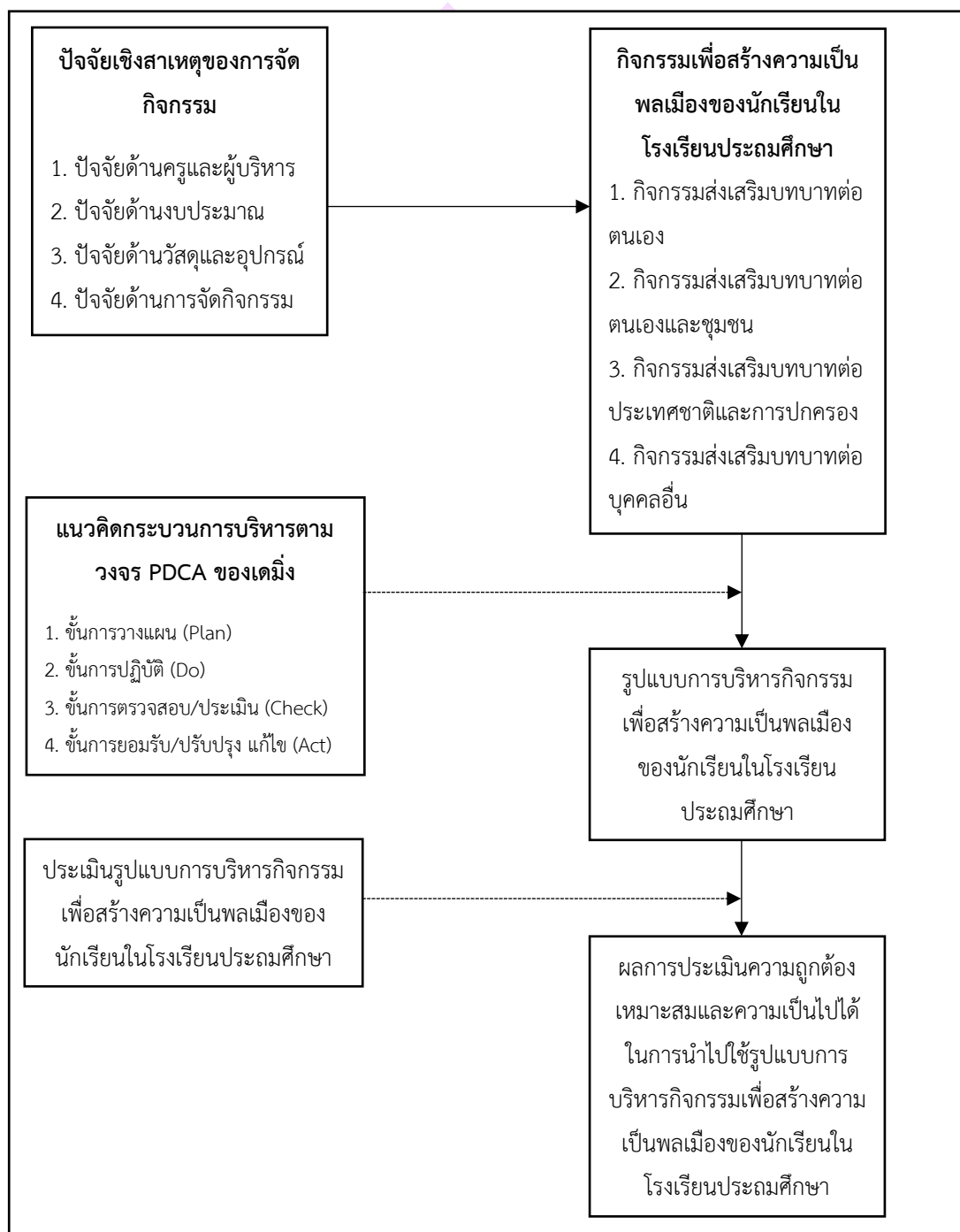
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จะทำให้ทราบถึงปัจจัยและได้รูปแบบการบริหารกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ ดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีตลอดจนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์กรอื่น ๆ สามารถใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนได้
2. หน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาได้ทราบแนวทางการใช้ คน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ ไปใช้พัฒนากิจกรรมการสร้างความเป็นพลเมืองให้นักเรียนระดับ ประถมศึกษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับปัจจัยของโรงเรียน
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา สามารถนำไปสร้างหรือพัฒนาโรงเรียน แก่นนำ เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างของการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมือง



กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิด ดังนี้



ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี
2. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง
3. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดชลบุรีได้แบ่งพื้นที่สำหรับจัดการศึกษา ออกเป็น 3 เขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 รับผิดชอบจัดการศึกษาใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึง และอำเภอนองใหญ่ มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 82 โรงเรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 1,602 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษาใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง อำเภอบ่อทอง และอำเภอเกาะจันทร์ โรงเรียนในสังกัด จำนวน 112 โรงเรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 1,448 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 รับผิดชอบการจัดการศึกษาใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบและอำเภอเกาะสีชัง โรงเรียนในสังกัด จำนวน 81 โรงเรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 1,916 คน โครงสร้างการบริหารจัดการของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) โดยบริหารจัดการศึกษาตามภารกิจ 4 ด้าน ได้แก่

1. การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายใน

และมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

2. การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การเกลี้ยอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การเปลี่ยนแปลงสถานภาพวิชาชีพ เงินเดือนและค่าตอบแทน การเลื่อนขั้นเงินเดือน การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การศึกษาต่อ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพการส่งเสริมวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสั่งพักราชการและการให้ออกจากราชการไว้ก่อน การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ การออกจากราชการ การขอรับใบอนุญาต และการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ งานทะเบียนประวัติข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา งานยกเว้นคุณสมบัติ เช่น การยกเว้นการเกณฑ์ทหาร และงานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

4. ด้านการบริหารทั่วไป ประกอบด้วย การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานและเครือข่ายการศึกษา การวางแผนการศึกษา งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนการจักระบบ การบริหารและพัฒนาองค์กร การพัฒนามาตรฐานและการปฏิบัติงาน งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการด้านการเงิน การคลัง บัญชีและพัสดุ การดำเนินการด้านบุคลากร การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำ สำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียนการจัดตั้งยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา การอำนวยการและประสานงาน การจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การทัศนศึกษาและส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษาการส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคลากร ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น งานกำกับดูแลสถานศึกษาติดตามตรวจสอบประเมินผลและรายงานผล การจักระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

ผลการบริหารจัดการทั้ง 4 งาน ในภาพรวมของโรงเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี มีดังนี้

1. ผลการบริหารจัดการด้านงานวิชาการ ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2560 ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งผลการประเมินผลการเรียนรู้สาระวิชาที่นักเรียนส่วนมากมีผลการเรียนต่ำ คือ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนส่วนมากกว่าร้อยละ 80 มีผลการประเมินอยู่ในระดับยอดเยี่ยม ในด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน นักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีสมรรถนะครบตามเกณฑ์ที่กำหนด และนักเรียนร้อยละ 100 ได้เข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2. ผลการบริหารจัดการด้านงานบริหารงบประมาณ การได้รับงบประมาณของแต่ละโรงเรียนจะได้รับจัดสรรตามจำนวนนักเรียน โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยก็จะได้รับงบประมาณน้อย และงบประมาณดังกล่าว ส่วนมากจะถูกนำไปใช้ตามภาระงานทั้ง 4 งาน รวมทั้งค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ซึ่งส่วนมากจะไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจึงต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อขอของบประมาณและทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ในการสนับสนุนการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัวยิ่งขึ้น

3. ผลการบริหารจัดการด้านงานบริหารบุคคล ส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับการบรรจุแต่งตั้ง ส่วนการสรรหาและกำหนดตำแหน่งจะเป็นหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนระดับประถมศึกษาจะได้ครูไม่ตรงกับความต้องการ ครูประจำชั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่การสอนทุกวิชาและครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาส่วนมากจะต้องปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ นอกเหนือไปจากการสอน เช่น งานด้านอาคารสถานที่ งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน งานธุรการ งานอนามัยในโรงเรียน เป็นต้น ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงไม่ได้ผลเท่าที่ควรและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยรวม

4. ผลการบริหารจัดการด้านงานบริหารทั่วไป ส่วนมากจะเป็นการบริหารกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ งานงบประมาณ และงานบริหารบุคคล ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือและพัฒนานักเรียน พัฒนาครู พัฒนาอาคารสถานที่ การจัดหาแหล่งเรียนรู้ เป็นต้นสำหรับสภาพปัญหาของการบริหารจัดการงานบริหารทั่วไปส่วนมากจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับนักเรียน เช่น การออกกลางคัน นักเรียนกลุ่มเสี่ยง การช่วยเหลือเด็กยากจน ขาดแคลน และการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนเป็นสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง

การจัดการศึกษาความเป็นพลเมืองได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวที

ระดับโลก เนื้อหาสาระที่เป็นแกนกลางของการจัดการศึกษา ได้อาศัยฐานของการตระหนักในประชาธิปไตยและความรู้ความเข้าใจในสิทธิมนุษยชน ความหมายและแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสร้างความเชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นมนุษย์ที่จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องส่วนตัวและสังคม มีศักดิ์ศรีเป็นของตนเอง มีความเท่าเทียมกัน และตระหนักถึงความสำเร็จของแบบแผนการดำรงชีวิต การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และความสำนึกรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 146) ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ได้แก่ ความหมายของความเป็นพลเมือง ความสำคัญของความเป็นพลเมือง คุณลักษณะของความเป็นพลเมือง และแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของประเทศไทย จากนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา ดังนี้

ความหมายของความเป็นพลเมือง

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2561) อธิบายว่า คำว่า “พลเมือง” มีความหมายแตกต่างจากคำอื่นที่คล้ายคลึงกัน เช่น “ประชาชน” “ประชากร” และ “ราษฎร” โดย “ประชาชน” หมายถึงผู้ที่มีสถานะเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของประเทศ ส่วน “ราษฎร” มีความหมายในเชิงผู้ที่อยู่ภายใต้รัฐและมีความด้อยสิทธิกว่า ขณะที่คำว่า “พลเมือง” เป็นคำที่เกิดขึ้นจากบริบทการเมืองในประเทศฝรั่งเศส และถูกนำมาใช้ในประเทศไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เพื่อเน้นย้ำสิทธิ เสรีภาพ และบทบาทหน้าที่ของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ

การนิยามคำว่า “พลเมือง” ในเชิงวิชาการยังครอบคลุมถึงคุณลักษณะทางจริยธรรมและการมีส่วนร่วมในสังคม โดยปริยญา เทวานฤมิตรกุล (2555) ให้นิยามว่า ความเป็นพลเมือง คือ การมีเสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบ ขณะที่สุภัทร์ สมอนา (2558) เน้นถึงการมีจิตสาธารณะและตระหนักในสิทธิหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ถวิลวดี บุรีกุล และรัชชวดี แสงมะหะหมัด (2562) ต่างเห็นตรงกันว่า ความเป็นพลเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วม การรับผิดชอบต่อตนเอง การเคารพผู้อื่น และการมีบทบาทในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ และนักวิชาการต่างประเทศ Angela, Wentz, Faulconer (2004) และ Keith, Faulks (2000) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในมิติจริยธรรมและสิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในชุมชน การตระหนักรู้ในสิทธิขั้นพื้นฐาน และการใช้เสรีภาพอย่างมีความรับผิดชอบ

สรุป ความเป็นพลเมือง หมายถึง คุณลักษณะที่บ่งบอกถึงการมีจิตสำนึก การรับรู้ การแสดงออกในการใช้สิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมอย่างมีเสรีภาพ โดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้คำว่า “ความเป็นพลเมือง” เพราะตรงกับงานวิจัยที่ต้องการศึกษาในลักษณะของการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อ

ต่อตนเอง สังคม ชุมชน และประเทศชาติ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย และตามสิทธิหน้าที่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ความสำคัญของความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมืองในมุมมองของนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของความเป็นพลเมือง ดังนี้

ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ (2558) ชี้ให้เห็นว่าความเป็นพลเมืองมีบทบาทสำคัญในฐานะ “กำลังพลของบ้านเมือง” ซึ่งหมายถึงการที่ประชาชนรวมพลังกันกระทำการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และมีบทบาทร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ ซึ่งสะท้อนถึงพลังพลเมืองที่มีคุณภาพและตื่นรู้ต่อหน้าที่ของตนเองในสังคม

ทั้งนี้ ปกรณ์ ปริยาภรณ์ (2558); วชิรินทร์ กองสุข (2563) ต่างเห็นพ้องกันว่าความเป็นพลเมืองมีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ทั้งยังส่งเสริมให้บุคคลมีจิตสาธารณะ พร้อมให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และเข้าร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยความสมัครใจโดยไม่เลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้ พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2554) และ ปราณี ชาลี (2556) เน้นย้ำว่าความเป็นพลเมืองจะช่วยให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนได้อย่างอิสระและมีวิจารณญาณ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือการครอบงำของผู้อื่น อีกทั้งยังตระหนักในหน้าที่พลเมือง และสามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายและรัฐธรรมนูญอย่างเหมาะสม

ศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2550) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความเป็นพลเมืองในฐานะ “รากฐานของการพัฒนาคนในชาติ” ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กับการพัฒนาและธำรงรักษาระบอบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างชาติให้เจริญก้าวหน้าและทัดเทียมอารยประเทศ ในขณะเดียวกัน ลัดดาวรรณ สุขใหญ่ (2551) ได้นำเสนอแง่มุมที่ครอบคลุมมากขึ้น โดยระบุว่า ความเป็นพลเมือง สามารถใช้เป็นดัชนีชี้วัดถึงระดับการตระหนักรู้ คุณลักษณะพื้นฐาน และทักษะของประชาชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสร้างสรรค์และสมดุล

สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ ให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น เพราะความเป็นพลเมือง เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงพลเมืองมีความรู้ มีทักษะ และมีเจตคติที่ถูกต้อง ในการใช้สิทธิ การมีส่วนร่วม การแสดงออก ตลอดจนการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำภายใต้กฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาคนและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของความเป็นพลเมือง

ลักษณะของความเป็นพลเมืองเป็นตัวบ่งชี้ที่บ่งบอกถึงลักษณะของความรู้ ความเข้าใจ และการกระทำที่แสดงถึงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามสิทธิ และหน้าที่ ในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษา ได้กำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในเชิงนิติศาสตร์ ดังนี้

ปกรณ ปรียากร (2558) ได้แนวคิดเกี่ยวกับ คุณลักษณะของความเป็นพลเมือง โดยเน้นให้เห็นถึงบทบาท หน้าที่ และจิตสำนึกที่พลเมืองพึงมีต่อระบอบประชาธิปไตย สังคม และประเทศชาติ โดยคุณลักษณะที่สำคัญ คือ 1) ความรู้ความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยความเข้าใจในความเป็นอิสระชน การมีจิตวิญญาณเสรี ความสามารถในการรับผิดชอบและพึ่งพาตนเอง รวมถึงการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย แตกต่าง และการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความสมัครใจ รวมถึงความใส่ใจในการตรวจสอบอำนาจรัฐ ถือเป็นรากฐานสำคัญของพลเมืองที่เข้มแข็งในระบอบประชาธิปไตย 2) การมีจิตสาธารณะ พร้อมอุทิศตนในการร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยไม่เลือกปฏิบัติ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และประกอบอาชีพอย่างสุจริต มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้สะท้อนถึงจิตใจที่มุ่งมั่นในการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อและสร้างสรรค์ และ 3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม มีความรักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการเสียภาษีโดยสุจริต รักษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังควรให้ความร่วมมือกับราชการในด้านต่าง ๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ และมีส่วนร่วมในการป้องกันหรือบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ ขณะที่เกิดวิกฤติ บุริกุล และรัชวดี แสงมะหะหมัด (2562) ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองในประเทศไทยในเชิงรัฐศาสตร์ พบว่า คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในประเทศไทย ประกอบด้วย การทำงานแบบสุจริต ภูมิใจในความเป็นคนไทย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเต็มใจเสียภาษีและการปฏิบัติตามกฎหมาย

ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล (2555, น. 31-35) ได้นำเสนอ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในเชิงรัฐศาสตร์ โดยเน้นถึงบทบาทและความรับผิดชอบต่อพลเมืองที่มีต่อสังคมและระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยคุณลักษณะสำคัญ คือ 1) การเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถพึ่งพาตนเองได้ พลเมืองจึงควรเป็นอิสระชนที่ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ใดหรือระบบอุปถัมภ์ การมีความสามารถในการรับผิดชอบต่อตนเองนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม 2) พลเมืองที่ดีจำเป็นต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพส่วนบุคคล การใช้สิทธิเสรีภาพจึงต้องอยู่ภายใต้กรอบของการไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น อีกทั้งยังต้องยอมรับและเคารพความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นความคิด ความเชื่อ หรือวิถีชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ โดยปราศจากการใช้ความรุนแรง แม้จะ

มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันก็ตาม 3) พลเมืองประชาธิปไตยต้องมีความเข้าใจและเคารพหลักความเสมอภาค โดยมองเห็นทุกคนในฐานะที่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นการมองตนเองหรือผู้อื่น 4) การเคารพกติกาหรือกฎหมาย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย และ 5) พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม โดยต้องตระหนักถึงผลของการกระทำของตนเองที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม มีจิตสำนึกของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ใช่สิทธิของตนตามอำเภอใจ และพร้อมลงมือทำเพื่อส่วนรวมด้วยตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ

ขณะที่ สุภীর สมอนา (2558) เน้นย้ำว่า คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สำคัญ คือ การรับรู้และตระหนักในสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิด้านการศึกษา สาธารณสุข และวัฒนธรรม การปฏิบัติตามกฎหมาย การใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างรับผิดชอบ และการเสียภาษี นอกจากนี้ยังกล่าวถึงจิตสาธารณะ เช่น การเสียสละเพื่อชุมชนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ในทัศนะของ ทิพย์พาพร ตันติสุนทร (2556) ความเป็นพลเมืองในเชิงรัฐศาสตร์ประกอบด้วย ความเข้าใจต่อสังคมของตนและของโลก การยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก การรักเสรีภาพและเคารพความเสมอภาค ยุติธรรม และกฎหมาย รวมถึงการมีเหตุผลในการคิดวิเคราะห์ การเคารพในสิทธิมนุษยชน ความแตกต่าง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับนานาชาติ ทั้งนี้ยังเน้นย้ำเรื่องการยึดมั่นในสันติวิธีเพื่อการแก้ไขปัญหา ด้านวิลาพันธ์ อรุณบุญลวดาติ (2561) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะด้านพลเมือง โดยเสนอว่า คุณลักษณะที่สำคัญของพลเมือง ได้แก่ การเข้าใจหลักการและคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย การเคารพกฎหมายและสิทธิของผู้อื่น การมีความรับผิดชอบในบทบาทของตน ความสามารถในการฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้วิจารณญาณในการเลือกรับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในโลกยุคปัจจุบัน

วัชรินทร์ กองสุข (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเชิงรัฐศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่และความรับผิดชอบ สันติภาพและความขัดแย้ง ความเสมอภาค การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสิทธิมนุษยชน 2) การรู้เท่าทันกฎหมาย การเมือง สิ่งแวดล้อมและนิเวศ เศรษฐกิจ และการเงิน 3) มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การนำเสนอจุดยืน การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความรับผิดชอบ และความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4. มีเจตคติและค่านิยมในการเป็นพลเมือง ยึดมั่นต่อความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันทางสังคม การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความตื่นตัว และมีความอยากรู้

ในการค้นคว้าหาข้อมูล เคารพในความแตกต่าง มีจิตสาธารณะ รู้อัตลักษณ์ และการเห็นคุณค่าของตนเอง มีทัศนคติทางบวกต่อโลก และปฏิบัติดีต่อบุคคลต่างวัฒนธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 146) ได้กำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองระดับประถมศึกษาไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นกรอบสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นการสร้างรากฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ซึ่งถือเป็นช่วงวัยสำคัญของการวางแนวคิดและจริยธรรมพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ 1) เด็กในระดับประถมศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถ ปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ตามกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม การรู้จักสิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่สังคมกำหนดไว้ ถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีระเบียบและสันติ 2) ผู้เรียนควรสามารถ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีทั้งในบริบทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเคารพความคิดเห็นที่หลากหลาย จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางสังคมและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มสังคมต่าง ๆ 3) วิเคราะห์สิทธิของตนเอง รวมถึงสามารถเสนอแนวทางในการปกป้องและคุ้มครองสิทธินั้นได้ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าของสิทธิขั้นพื้นฐานตั้งแต่เยาว์วัย จะนำไปสู่ความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และลดปัญหาการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ในอนาคต 4) การส่งเสริมให้เด็กสามารถอธิบายและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ได้อย่างเข้าใจ รวมถึงเรียนรู้ที่จะเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมไทย ซึ่งประกอบด้วยผู้คนหลากหลายกลุ่ม การเรียนรู้เรื่องเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความอดทน อดกลั้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติได้ 5) เด็กในระดับประถมศึกษาควรได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในการติดตามและเลือกรับข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ในการวิเคราะห์ เลือกรับ และใช้ข้อมูลข่าวสารด้วยวิจารณญาณ จะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรู้รอบด้าน และไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอม หรือข้อมูลที่บิดเบือน

มูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย (2556, น. 17) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในเชิงรัฐศาสตร์ ที่ครอบคลุมทั้งสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ จริยธรรมทางสังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีเหตุผล และเคารพกติกาของสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง หนึ่งในคุณลักษณะที่สำคัญ คือ 1) ความรักในความเป็นธรรมและความเสมอภาค ซึ่งสะท้อนถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมทางเพศ และการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม พลเมืองที่ดีควรมีความเชื่อมั่นในระบบที่ยุติธรรม และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ 2) การใช้เสรีภาพอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของตนในฐานะพลเมือง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีการรับผิดชอบต่อผลจากการกระทำของตนเอง และรู้จักขอบเขตของเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย 3) การรู้จักใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่

ตามกฎหมาย พลเมืองที่ดีไม่เพียงแต่ใช้สิทธิของตนอย่างถูกต้อง เช่น การเลือกตั้ง การเสียภาษี หรือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม แต่ยังต้องตระหนักในหน้าที่ของตนในการรักษาระบบประชาธิปไตย ด้วยวิจารณญาณ 4) การมีภราดรภาพและการเคารพความแตกต่าง เป็นอีกหนึ่งหลักสำคัญ พลเมือง ควรเปิดใจยอมรับความหลากหลาย ยอมรับเสียงข้างน้อย และใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง พร้อมทั้งเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 5) การมีจิตสาธารณะ ที่เข้าใจและเคารพในความคิดที่แตกต่าง ภายใต้ความเสมอภาค การยึดมั่นในคุณค่าร่วมทางสังคมและความยุติธรรม ถือเป็นหัวใจของการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติ 6) การมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างรู้เท่าทันและมีเหตุผล ซึ่งครอบคลุมถึง การรวมกลุ่มอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ การตรวจสอบ การทำงานของผู้แทน และการกล้าวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของภาครัฐอย่างมีหลักการ 7) คิดอย่างมี วิจารณญาณและมีเหตุผล ก็เป็นทักษะสำคัญของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถ ตัดสินใจอย่างเหมาะสม สื่อสารเหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อของข้อมูล ที่บิดเบือน และ 8) การเคารพกฎหมายและกติกา พลเมืองควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย และระเบียบของสังคม พร้อมทั้งสามารถใช้ความรู้เหล่านั้นในการวิเคราะห์หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น อย่างเป็นธรรมภายใต้กรอบของนิติรัฐ

ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2555) ได้สรุปคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง คือ มีความรู้และ ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองและของสถาบันต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในระบอบ ประชาธิปไตย ทั้งยังเห็นคุณค่าและตระหนักถึงบทบาทที่ตนมีในสังคม ควรมีความสามารถในการอยู่ร่วม กับผู้อื่นอย่างสันติ โดยเฉพาะกับบุคคลที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ และศาสนา ซึ่งเป็ นการส่งเสริมให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลายและเคารพในความแตกต่าง อีกทั้งยังเน้นให้พลเมือง มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของตนในสังคม และสามารถมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางประชาธิปไตยได้อย่างมีทัศนคติที่เปิดกว้าง ยอมรับทั้งคำติ และคำชม สามารถ แสดงออกทางการเมืองได้อย่างมีเหตุผล ด้วยความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสม สุดท้ายพลเมือง ควรมีสักยภาพในการจัดการปัญหาในสังคมที่มีความหลากหลาย โดยใช้สันติวิธี ซึ่งถือเป็นหัวใจของ การดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยร่วมกันอย่างสงบสุข

ตาราง 1 แสดงผลการสรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

คุณลักษณะ ความเป็นพลเมือง	แหล่งข้อมูล										รวมความถี่
	ปกรณ์ ปริยการ (2558)	ถวิลวดี บุรีกุล ราชวดี แสงมะพะทะหมัด (2562)	ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555)	สุภัทรี สมอณา (2558)	ทิพย์พพร ดันติสุนทร (2556)	วิลาพันย์ อรุณบุญวลชาติ (2561)	วัชรินทร์ กองสุข (2563)	กระทรวงศึกษาธิการ (2551)	Thai Civic Education (2556)	ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2555)	
1. รับรู้สิทธิของตนเองตามรัฐธรรมนูญ				✓			✓			✓	3
2. ยอมรับและเคารพความแตกต่าง	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
3. มีส่วนร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้							✓			✓	2
4. มีจิตสาธารณะ	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓	7
5. ใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายตาม ระบอบประชาธิปไตย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		9
6. ประกอบอาชีพสุจริต	✓										1
7. รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมตามวิถี ประชาธิปไตย	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
8. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	✓			✓				✓			3
9. ปฏิบัติตนตามการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	✓			✓	✓		✓	✓	✓		6
10. ปกป้อง สืบสานและธำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทย	✓			✓			✓	✓			4
11. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	✓						✓	✓			3
12. ใช้สิทธิเลือกตั้ง	✓	✓		✓				✓	✓	✓	6
13. เสียภาษี	✓	✓		✓				✓	✓		5
14. เคารพสิทธิผู้อื่นด้วยความเสมอภาค			✓		✓			✓	✓		4
15. คิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และมี เหตุผลประกอบการตัดสินใจ					✓	✓	✓		✓		4
16. มีส่วนร่วมทางการเมือง และแสดงออกอย่าง มีเหตุผล					✓				✓	✓	3
17. แก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ไม่ใช้ความรุนแรง			✓		✓				✓	✓	4
18. เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี						✓					1
19. มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต								✓			1
20. ยึดมั่นต่อความยุติธรรม และความเท่าเทียม กันในสังคม					✓		✓		✓		3
21. มีทัศนคติทางบวก							✓			✓	2

สรุป คุณลักษณะความเป็นพลเมือง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ในบางประเด็นที่มีความถี่สูงสุดตามลำดับ คือ การใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายในระบอบ
ประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมตามหลักประชาธิปไตย ยอมรับและเคารพ

ความแตกต่าง มีจิตสาธารณะและปฏิบัติตนตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จากการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่โดดเด่น 5 ประการดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรีต่อไป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดังกล่าว จากคำอธิบายและตารางสรุปขั้นตอนผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ดังนี้ โดยเรียงลำดับความถี่ความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยของแหล่งข้อมูล ได้แก่ 1) ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย 2) ยอมรับและเคารพความแตกต่าง / รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมตามวิถีประชาธิปไตย 3) มีจิตสาธารณะ 4) ปฏิบัติตนตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย / ใช้สิทธิเลือกตั้ง 5) ปกป้อง สืบสาน และธำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย 6) เคารพสิทธิผู้อื่นด้วยความเสมอภาค / คิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจ / แก้ปัญหาอย่างสันติวิธีไม่ใช้ความรุนแรง 7) รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นตามรัฐธรรมนูญ / รักษา ศาสน์ กษัตริย์ / อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม / มีส่วนร่วมทางการเมืองและแสดงออกอย่างมีเหตุผล / ยึดมั่นต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมทางสังคม 8) มีส่วนร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 9) มีทัศนคติทางบวก/ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี / มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต 10) ไม่นิยมความรุนแรง ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลสรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะ
1. การรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่	1.1 รับผิดชอบต่อตนเองตามรัฐธรรมนูญ 1.2 รักษา ศาสน์ กษัตริย์ 1.3 มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. เคารพความแตกต่าง	2.1 ยอมรับความแตกต่าง
3. ปฏิบัติตามกฎหมาย	3.1 ประกอบอาชีพสุจริต

ตาราง 2 (ต่อ)

คุณลักษณะ	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะ
4. มีจิตสาธารณะ	4.1 มีจิตสาธารณะ
5. ปฏิบัติตามครรลองของประชาธิปไตย	5.1 ใช้สิทธิ และปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมาย 5.2 ปฏิบัติตนตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 5.3 รับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ตามวิถีประชาธิปไตย
6. รู้จักหน้าที่ต่อสังคม	6.1 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6.2 ยึดมั่นต่อความยุติธรรม
7. รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี	7.1 ปกป้อง สืบสาน และธำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย
8. เคารพสิทธิผู้อื่น	8.1 มีส่วนร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 8.2 เคารพสิทธิผู้อื่นด้วยความเสมอภาค 8.3 ยึดมั่นในความยุติธรรม และความเท่าเทียมกันในสังคม
9. ใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์	9.1 มีทัศนคติเชิงบวก
10. ไม่นิยมความรุนแรง	10.1 แก้ปัญหาอย่างสันติวิธี 10.2 ไม่ใช้ความรุนแรง

ซึ่งผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาดังกล่าวที่มีความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป และมีความหมายในลักษณะเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันมาจัดอยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน แล้วกำหนดเป็นคำหรือประโยคใหม่ โดยไม่ให้ความหมายผิดไปจากเดิม เพื่อนำไปเป็นตัวแปรของการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ดังนี้ 1) รับรู้สิทธิ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ 2) มีส่วนร่วมและแสดงออกทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย 3) ยอมรับและเคารพความแตกต่างด้วยความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน 4) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีไทย 5) มีจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมตามวิถีประชาธิปไตย 6) รักษา ศาสน กษัตริย์และยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 7) ยึดมั่นในความยุติธรรม และปฏิบัติตามกฎหมาย 8) คิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ มีเหตุผลประกอบการตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

จากการศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดังกล่าว นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของประเทศไทย ได้ศึกษาค้นคว้าพร้อมกับแบ่งประเภทของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ (2548, น. 24) ได้กล่าวถึงบทบาทของความเป็นพลเมืองเป็น 5 มิติ ได้แก่

- 1) ความเป็นพลเมืองต่อตนเอง
- 2) ความเป็นพลเมืองต่อครอบครัว
- 3) ความเป็นพลเมืองต่อชุมชน
- 4) ความเป็นพลเมืองต่อประเทศ และ 5) ความเป็นพลเมืองต่อภูมิภาคและโลก

ปกรณ ปรียากรณ์ (2558, น. 17) ได้แบ่งบทบาทความเป็นพลเมืองออกเป็น 3 มิติ ได้แก่

1. ความเป็นพลเมืองในมิติการเมือง ซึ่งจะเป็บทบาทที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบตนเอง เคารพความคิดที่แตกต่าง มีส่วนร่วมทางการเมืองและการใช้สิทธิเลือกตั้ง
2. ความเป็นพลเมืองในมิติเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะ การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รับผิดชอบต่อสังคม ประกอบอาชีพสุจริต
3. ความเป็นพลเมืองในมิติของหน้าที่พลเมือง ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมาย การปกป้องสถาบันชาติ ศาสน์ และพระมหากษัตริย์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐและเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2561, น. 92) แบ่งบทบาทของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่

1. ด้านสังคม พลเมืองที่ดีในด้านสังคมควรมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเปิดกว้าง และสามารถยอมรับเมื่อความคิดเห็นของผู้อื่นมีเหตุผลดีกว่า นอกจากนี้ยังต้องตัดสินใจด้วยเหตุผล มากกว่าการใช้อารมณ์ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคม การเคารพระเบียบและกติกาสังคมเป็นอีกหนึ่งพฤติกรรมสำคัญ รวมถึงการมีจิตสาธารณะ ที่มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมและวางแผนทรัพยากรสาธารณะอย่างจริงจัง
2. ด้านเศรษฐกิจ บทบาทของพลเมืองที่ดีในมิติเศรษฐกิจเน้นที่การดำเนินชีวิตอย่างมีวินัย และความรับผิดชอบต่อ เช่น การประหยัดและอดออมภายในครอบครัว การซื่อสัตย์ต่ออาชีพที่ประกอบ การพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า ตลอดจนการใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ ไม่เพียงต่อตนเองเท่านั้น แต่รวมถึงชุมชนและสังคมโดยรวม นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมไทยและประชาคมโลก

3. ด้านการเมืองและการปกครอง ในมิตินี้ พลเมืองควรมีความเคารพต่อกฎหมายและระเบียบของบ้านเมือง มีความอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง และพร้อมรับฟังอย่างสร้างสรรค์ ไม่ยึดติดกับความคิดของตนเองหากมีเหตุผลที่ดีกว่า พร้อมทั้งซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ไม่ยอมให้ผลประโยชน์ส่วนตนมากลบผลประโยชน์ของสาธารณะ ที่สำคัญควรกล้าแสดงออกถึงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์

ของส่วนรวม และพร้อมเสนอตนเองเพื่อรับผิดชอบในบทบาทต่าง ๆ ในกลุ่มหรือองค์กรอย่างมีจิตสาธารณะและสร้างสรรค์

ถวิลวดี บุรีกุล, รัชต์ แสงมะหะหมัด (2562) ได้แบ่งประเภทของความเป็นพลเมืองออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ความรับผิดชอบต่อส่วนตัว ประกอบด้วย การมีหน้าที่รับผิดชอบในชุมชนของตนเอง ทำงานอย่างสุจริตและจ่ายภาษี เคารพกฎหมาย การแยกแยะการบริโภคโลหิต และการเป็นอาสาสมัครในช่วงวิกฤต 2) การมีส่วนร่วมกับชุมชน ประกอบด้วย การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชุมชนและพยายามที่จะร่วมพัฒนาชุมชน การดูแลและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การรักษาสีงแวดล้อม 3) จิตสำนึกความยุติธรรมทางสังคม ประกอบด้วย การแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม แลพการสร้าง ความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

กล่าวโดยรวม ความเป็นพลเมืองของประเทศไทยประกอบด้วย 1) บทบาทต่อตนเอง 2) บทบาทต่อครอบครัว 3) บทบาทต่อชุมชน 4) บทบาทต่อประเทศชาติ 5) บทบาทต่อภูมิภาคและ 6) บทบาทต่อเศรษฐกิจและสังคม 7) บทบาทของความเป็นพลเมือง 8) บทบาทด้านการเมืองและการปกครอง และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโดยรวม จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจากนักการศึกษา นักวิชาการ นักกฎหมายต่าง ๆ สรุปได้ว่า คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) บทบาทตัวเอง ประกอบด้วย การใช้เหตุผลด้วยการศึกษา วิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ 2) บทบาทต่อสังคมและชุมชนประกอบด้วย มีจิตสาธารณะบำเพ็ญประโยชน์ รู้จักหน้าที่ต่อสังคม และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี 3) บทบาทต่อประเทศและการปกครอง ประกอบด้วย ปฏิบัติตามกฎหมาย และปฏิบัติตามครรลองประชาธิปไตย 4) บทบาทต่อผู้อื่น ประกอบด้วย การเคารพความแตกต่าง เคารพสิทธิผู้อื่นและไม่นิยมความรุนแรง ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงบทบาทและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

บทบาทต่อตนเอง	บทบาทต่อสังคม และประเทศชาติ	บทบาทต่อประเทศ และการปกครอง	บทบาทต่อผู้อื่น
1. ใช้เหตุผลการคิด วิเคราะห์	1. มีจิตสาธารณะ บำเพ็ญ ประโยชน์	1. ปฏิบัติตามกฎหมาย 2. ปฏิบัติตามครรลอง ประชาธิปไตย	1. เคารพความ แตกต่าง
2. รู้จักใช้สิทธิและ หน้าที่	2. รู้จักหน้าที่ต่อสังคม 3. รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี		2. เคารพสิทธิผู้อื่น 3. ไม่นิยมใช้ความ รุนแรง

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจสังคม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข สถานศึกษาจึงมีหน้าที่สำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ซึ่งมีหลักการแนวคิดการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ดังนี้

ความหมายของกิจกรรมพัฒนาของผู้เรียน

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของ “กิจกรรม” ว่าเป็นการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแก่นของกิจกรรมในฐานะเครื่องมือในการเสริมสร้างประสบการณ์ตรง ขณะที่กระทรวงแรงงาน (ม.ป.ป.) ได้ขยายความว่า กิจกรรม คือ การใช้ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับบริบทของการศึกษาในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเช่นกัน ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) อธิบายว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความมีคุณธรรม วินัย จิตสาธารณะ และทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ ความเข้าใจนี้ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนดรณดิษฐ์พิทยารังสรรค์ (ม.ป.ป.) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรจัดขึ้นด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาแบบองค์รวมและปลูกฝังจิตสำนึกต่อสังคม

ในขณะที่ อันธิกา วงศ์จำปา (2549); ฤชณะ คำสุวรรณ (2550) ต่างเห็นพ้องว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรถูกออกแบบอย่างเป็นระบบเพื่อตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพเฉพาะบุคคลของผู้เรียน ผ่านการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง อันจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและคุณธรรม

นอกจากนี้ นิตยา วงษ์กันยา (2552) ได้เน้นถึง “กระบวนการจัดกิจกรรม” ที่ต้องมีความหลากหลายและมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทุกมิติของผู้เรียน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม โดยกิจกรรมเหล่านี้ควรมุ่งเสริมสร้างเจตคติที่ดี ปลูกฝังค่านิยม และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ด้านแนวคิดจากต่างประเทศ กู๊ด (Good, 1973) กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีความสนใจ ได้รับการสนับสนุนจากครูและโรงเรียน จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถของผู้เรียนเพิ่มเติมจากที่หลักสูตรกำหนดไว้ ขณะที่ สมิธ (Smith, 2006) เน้นย้ำว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมการพัฒนาองค์รวมของนักเรียน รวมถึงภาวะผู้นำและการทำงานร่วมกันในกลุ่ม

กล่าวโดยรวม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อปลูกฝัง ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดีด้านคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัยและค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่งในด้านการเรียน การพัฒนากาย สติปัญญา เป็นคนที่มีความสุข มีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีความรับผิดชอบต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดให้สถานศึกษา จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ระบุว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีความสมดุลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม อีกทั้งยังเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีบทบาทในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนทุกคน ซึ่งถือเป็นกำลังสำคัญของชาติ ให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมดุลทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งยังยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ในทัศนะของศุภชัย โพธิ์สุ (2548) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความสำคัญเทียบเท่ากับการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ พัฒนาทักษะทางสังคม ความสามารถพิเศษ และบุคลิกภาพ อีกทั้งยังเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี เช่นเดียวกับ เชษฐา วันสุทนะ (2558) ที่เห็นว่า ผู้เรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งการเรียนในชั้นเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

อรุณศิริ จันทร์หล่น (2560) ได้เสนอว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองในสังคม โดยกิจกรรมเหล่านี้ควรดำเนินไปควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่

ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข สุดท้ายนี้ กาญจนา เตียววนากุล (2562) ได้เน้นว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดขึ้นอย่างเหมาะสม เพราะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบตนเอง พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสริมสร้างมิตรภาพ และเรียนรู้บทบาทของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมร่วมสมัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความสำคัญ เพราะเป็นกิจกรรมหนึ่งนอกเหนือไปจากการจัดการเรียนการสอนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีศีลธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยพลเมืองโลก มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถจัดการตนเองทั้งในด้านการเรียน การประกอบอาชีพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม มีความตระหนักในการเรียน การประกอบอาชีพ และดำรงตนให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หลักการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารและครู รวมถึงผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกคน ที่จะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 และได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา ดังนี้ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดเนื้อหา สาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนด หลักการสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไว้ว่า ควรกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน ควรมีการบูรณาการเนื้อหาวิชากับชีวิตจริง ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมการคิด วิเคราะห์และจินตนาการที่สัมพันธ์กับช่วงวัยของผู้เรียน รวมถึงให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ภายใต้การดูแลของครูที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ทั้งครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ

ทั้งนี้ กรรณิกา ภูระหงษ์ (2547) ได้เน้นว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรจัดให้เหมาะสมกับ ลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ทั้งด้านวัย ความสามารถ และความสนใจ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ส่งเสริมประชาธิปไตย และให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกัน ฝึกการคิดวิเคราะห์ และบูรณาการ การเรียนรู้กับชีวิตจริง โดยมีครูและชุมชนเป็นผู้สนับสนุน ในทัศนะของวรารภรณ์ ศรีวิโรจน์ (ม.ป.ป.) ได้เสนอหลักการที่เน้นการเลือกประสบการณ์และกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และมีความเหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน โดยควรส่งเสริม กระบวนการคิด การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย ตลอดจนเน้นการประเมินผล ที่เหมาะสมและช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

ขณะที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้เน้นว่า กิจกรรมควรมี เป้าหมายที่ครอบคลุมผู้เรียนทุกคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน และปลูกฝัง จิตสำนึกใน การทำประโยชน์ต่อสังคม โดยเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งควรจัดกิจกรรมอย่างสมดุล ทั้งในรูปแบบรายบุคคลและกลุ่ม ให้สอดคล้องกับ ชีวิตจริง และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมภายใต้หลักประชาธิปไตย

นอกจากนี้ สุภีร์ สมอนา (2558) ได้เสนอว่า หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมือง จะต้องเริ่มต้นจากผู้มีจิตสำนึกรับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการ โดยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ดี ต่อระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมที่จะต้องเป็นกิจกรรมเพื่อให้เกิดสำนึกรับผิดชอบ ด้วยการ จัดกิจกรรมที่มีการปฏิบัติอย่างมีทักษะ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ได้รับการพัฒนาเกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง

อรุณศิริ จันทร์หล่น (2560) ได้เสนอว่า สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และจัดให้ มีคณะกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยสร้างความเข้าใจร่วมกัน กำหนดเป้าหมาย และ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การสร้างวินัยเชิงบวก และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ ผู้ปกครองและชุมชน

กรุณา รูปแพ (2555) ได้เสนอ แนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ดำเนินการผ่านโครงการที่เป็นรูปธรรม โดยมีคณะกรรมการรับผิดชอบ ออกแบบกิจกรรมตามแผนงาน ที่กำหนด ติดตามผล และสรุปรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

วิลาพัฒน์ อรุณบุญลชาติ (2561) ได้นำเสนอการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยเริ่มจากการกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และกิจกรรม พร้อมกำหนดเนื้อหา ระยะเวลา สื่อ และแนวทางประเมินผลอย่างชัดเจน

สุดท่าย วชิรินทร์ กองสุข (2563) ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็น พลเมืองไทย ด้วยการกำหนดหลักสูตร จุดมุ่งหมาย และแนวทางดำเนินกิจกรรมอย่างชัดเจน รวมถึง การจัดเวลา สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในระดับ ประถมศึกษา

จากการรวบรวมหลักการและแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมือง ดังกล่าว สามารถสรุปเป็นสาระสำคัญ ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงผลการสรุปหลักการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็น พลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา

แหล่งข้อมูล หลักการกำหนด แนวทางการจัดกิจกรรม	กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข)	กรณีศึกษา พระหังษ์ (2547)	วารสารณัฏฐ์ ศิริโรจน์ (ม.ป.ป.)	สพฐ. (2553)	สุภัทรี สมอนา (2558)	อรุณศิริ จันทร์หลั่น (2560)	กรุณา รูปแพ (2555)	วิลาพัฒน์ อรุณบุญลชาติ	วชิรินทร์ กองสุข (2563)	รวม ความถี่
1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และ เป้าหมายแนวปฏิบัติให้ชัดเจน	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	8
2. จัดให้เหมาะสมกับวัย/ วุฒิภาวะ และ ความสามารถ	✓	✓	✓	✓						4
3. บูรณาการเข้ากับชีวิตจริง	✓	✓	✓	✓						4
4. ใช้กระบวนการกลุ่ม	✓									1
5. จำนวนสมาชิกเหมาะสมกับกิจกรรม	✓									1
6. กำหนดเวลาให้สอดคล้องกับวิถีทัศน์ของ โรงเรียน	✓								✓	2
7. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	✓									1
8. ยึดหลักการมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓		✓				5

ตาราง 4 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล หลักการกำหนด แนวทางการจัดกิจกรรม								รวม ความถี่
	กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข)	กรมศึกษา พระหังษ์ (2547)	วารสารณ์ ศรีวิโรจน์ (ม.ป.ป.)	สพฐ. (2553)	สุภัทร์ สมอนา (2558)	อรุณศิริ จันทร์หล่น (2560)	กรุณา รูปแพ (2555)	
9. สอดคล้องกับหลักสูตร		✓					✓	2
10. ใช้สื่อ/ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เอื้อต่อการเรียนรู้			✓	✓		✓	✓	5
11. มีการกำกับติดตาม วัดผลประเมิน ที่หลากหลาย			✓			✓	✓	5
12. เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง				✓	✓			2
13. มีคณะกรรมการดำเนินงาน						✓	✓	2
14. กำหนดเป็นโครงการ / กิจกรรม / รายงานผล							✓	3

สรุป แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากลำดับความถี่สูงสุด ได้แก่ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย แนวปฏิบัติให้ชัดเจน ยึดหลักการมีส่วนร่วมบูรณาการเข้ากับชีวิตจริง จัดให้เหมาะสมกับวัย / วุฒิภาวะและความสามารถ กำหนดเป็นโครงการ / กิจกรรม / รายงานผล กำหนดเวลาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน สอดคล้องกับหลักสูตร และมีคณะกรรมการดำเนินงาน

วิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนมีหน่วยงานทางการศึกษา และ นักวิชาการทางการศึกษาได้เสนอรูปแบบหรือวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในฐานะทรัพยากร มนุษย์ที่จะต้องได้รับการปรับปรุงพฤติกรรม เพิ่มประสบการณ์ ซึ่งรูปแบบและวิธีการพัฒนา มีดังนี้

แนดเลอร์ (Nadler, 1980) กล่าวถึง รูปแบบหรือวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การดำเนินการให้บุคคลได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อเอาความรู้และ ประสบการณ์มาปรับปรุงความสามารถในการทำงาน โดยมีวิธีการ 3 ประการ คือ

1. การฝึกอบรม (Training) เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งเน้นเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ อยู่ในปัจจุบัน (Present) เป้าหมาย คือ การยกระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะของพนักงาน

ในขณะนั้นให้สามารถทำงานในตำแหน่งนั้นๆ ได้ ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ทันที

2. การศึกษา (Education) การศึกษานับว่าเป็นวิธีการพัฒนาศักยภาพมนุษย์โดยตรง เพราะการให้การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวในทุกๆ ด้าน ให้กับบุคคล ถ้าพิจารณาในองค์การแล้วการศึกษาจะเน้นการเตรียมพนักงานในอนาคต (Future Job) เพื่อเตรียมพนักงานให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต หรืออีกกรณีหนึ่งการให้การศึกษาสามารถใช้เพื่อเตรียมพนักงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งใหม่ซึ่งต้องใช้เวลา

3. การพัฒนา (Development) เป็นการปรับปรุงองค์การให้มีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งเน้นตัวงานนั้น (Not Focus on a Job) แต่มีจุดเน้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการ การพัฒนาองค์การนั้นจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับองค์การเพื่อปฏิบัติงานขององค์การในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีรวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ได้ถอดบทเรียนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ได้ดำเนินการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมนักเรียน รูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน การอาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติตนเองทุกขั้นตอน กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมชุมนุมหรือชมรม กิจกรรมค่าย กิจกรรมฝึกปฏิบัติ กิจกรรมอบรม 2) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักสิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน รูปแบบและวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การจัดทำโครงการพัฒนา การใช้ตัวแบบที่ดี การให้ความรู้และช่วยเหลือเป็นรายบุคคล / รายกลุ่ม กิจกรรมค่าย การฝึกอบรม และ 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ รูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรม ได้แก่ การปฏิบัติเป็นจิตอาสา การอบรมให้ความรู้ กิจกรรมบูรณาการเรียนรู้ออกไปกับการปฏิบัติจริง การฝึกปฏิบัติ

วรารณ ศรีวิโรจน์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง วิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การฝึกปฏิบัติ การใช้หุ่นจำลอง บทบาทสมมุติ การศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ และการใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประสบการณ์ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ในขณะที่คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2551) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านโครงการ การอบรม และกิจกรรมที่บูรณาการในหลักสูตรอย่างเหมาะสม

อรุณศิริ จันทร์หล่น (2560) ระบุว่า การบูรณาการกิจกรรมกับบทเรียน และกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมในชีวิตประจำวัน เป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนด้านชาติ ตังอัมพรตรีพล (2561) เสนอวิธีการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมหลายด้าน ทั้งการบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระ การปฏิบัติจริง การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ การจัดทำโครงการ ฝึกปฏิบัติแบบกลุ่ม และการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

กรุณา รูปแพ (2555) เน้นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการ การทำโครงการ การฝึกปฏิบัติตามกิจวัตรโรงเรียน และการอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะ ขณะที่ฐิตพัฒน์ สดาศักดิ์จันทร์ (2561) เสนอแนวทาง “4H” ได้แก่ Head, Heart, Hand และ Health เพื่อพัฒนาอย่างสมดุล โดยเน้นการฝึกอบรมควบคู่กับการปฏิบัติจริง อีสติยา आयุมั่น (2559) พบว่า การฝึกอบรมและการปฏิบัติจริงช่วยพัฒนาในด้านการศึกษา อาชีพ และทักษะสังคมของผู้เรียน

เชษฐา วันสุทะ (2558) รายงานว่า การฝึกอบรมสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะด้านวินัยของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่กระทรวงคมนาคม (ม.ป.ป.) ได้เสนอกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความเป็นพลเมือง เช่น การฝึกปฏิบัติจริง การอบรม การยกย่องต้นแบบ การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ และการจำลองสถานการณ์

วิลาพัฒน์ อรุณบุญวาลชาติ (2561) ได้เสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียนผ่านกิจกรรมฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้แบบอย่าง การบูรณาการในสาระการเรียนรู้ บทบาทสมมุติ และละครเพื่อเสริมสร้างทักษะและเจตคติ

วัชรินทร์ กองสุข (2563) เน้นกิจกรรมบูรณาการและการใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในชุมชน และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ก็มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างพลเมืองที่ดีในบริบทของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และสุกักร์ สมอนา (2558) ได้เสนอแนวทางที่ประกอบด้วยกิจกรรมทัศนศึกษา เข้าค่าย การอบรม และการสอนตามหลักสูตร ซึ่งล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยในปัจจุบัน

ผลการศึกษาแนวคิดวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2557) คือ การศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนา Nadler (1980) วิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) คือ กิจกรรมชุมนุม ชมรม การเข้าค่าย การอบรม การฝึกปฏิบัติจริง การให้ความรู้เป็นรายบุคคล / กลุ่ม การบูรณาการกิจกรรมกับการเรียน การสอน วราพร ศรีวิโรจน์ (ม.ป.ป.) ได้กำหนดวิธีการจัดกิจกรรม ได้แก่ การทดลองหรือฝึกปฏิบัติ การใช้หุ่นจำลอง การแสดงละครหรือบทบาทสมมติ การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การจัด นิทรรศการ และการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2551) ได้เสนอ วิธีการจัดกิจกรรม โดยการจัดทำโครงการ การจัดอบรม การบูรณาการลักษณะที่พึงประสงค์ สอดแทรกหลักสูตร อรุณศิริ จันทร์หล่น (2560) ได้เสนอวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน ได้แก่ การใช้แบบอย่าง การบูรณาการกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้ การเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ขาตรี ตั้งอัมพรตรีพล (2561) ได้เสนอวิธีการจัดกิจกรรม ได้แก่ การบูรณาการเนื้อหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควบคู่กับการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การปฏิบัติจริง การศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ การจัดทำโครงการ การฝึกปฏิบัติ การจัด นิทรรศการ กรรณิชา รูปแพ (2555) ได้เสนอวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน ได้แก่ จัดกิจกรรมบูรณาการในการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำโครงการ ปฏิบัติจริง ฝึกประสบการณ์ การใช้แบบอย่างที่ดี วิฑิตพัฒน์ สดางค์จันทร์ (2561) ได้เสนอวิธีการจัด กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ การฝึกอบรม และการฝึกปฏิบัติ เชษฐา วันสุทธะ ได้เสนอวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะด้านความมีวินัย คือ การฝึกอบรม กระทรวง คมนาคม (ม.ป.ป.) ได้เสนอวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ได้แก่ การฝึก ปฏิบัติจริง ฝึกอบรม ใช้ต้นแบบ ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ จำลองสถานการณ์ วิลาพัฒน์ อรุณบุญลชาติ (2561) ได้เสนอวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียน ระดับประถมศึกษา ได้แก่ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้ต้นแบบ การบูรณาการความเป็นพลเมืองในการจัดการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การใช้กรณีศึกษา การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้ละครเวที กongsux (2563) ได้เสนอวิธีการจัด กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้แก่ การบูรณาการ กิจกรรมกับการเรียนการสอน การใช้โครงงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ สุภีร์ สมอนา (2558) ได้เสนอ วิธีการจัดกิจกรรมเพื่อความเป็นพลเมืองของนักเรียนโครงการโรงเรียนพลเมือง ได้แก่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การทัศนศึกษา การเข้าค่าย การอบรม การจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตร และเมื่อนำเฉพาะวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองมาแสดงในตารางการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์วิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา

วิธีจัดกิจกรรม	แหล่งข้อมูล										รวม	
	คณะศึกษาศาสตร์	ม.ขอนแก่น	อรุณศิริ จันทพรหล่ม	ชาตรี ตั้งอัมพรศิริพล	กรุณา รูปแพ	รัฐพัฒน์ สดางค์จันทร์	เชษฐา วันสุทะ	กระทรวงคมนาคม	วิลาพัฒน์ อรุณบุญนวลชาติ	วัชรินทร์ กองสุข		สุกัญญา สมอนา
1. จัดทำโครงการ	✓			✓	✓							3
2. การอบรม	✓					✓	✓	✓	✓		✓	6
3. การบูรณาการกับหลักสูตร	✓		✓	✓	✓				✓	✓		6
8 กลุ่มสาระการเรียนรู้												
4. การปฏิบัติจริง				✓	✓			✓				3
5. การฝึกประสบการณ์					✓	✓						2
6. การใช้ต้นแบบ			✓		✓			✓				3
7. การหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้				✓				✓		✓		3
8. การจัดนิทรรศการ				✓								1
9. การจำลองสถานการณ์								✓	✓			2
10. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้									✓	✓	✓	3
11. การใช้บทบาทสมมติ									✓			1
12. การใช้ละคร									✓			1
13. การจัดทำโครงงาน										✓		1
14. การศึกษาดูงาน									✓		✓	2
15. การเข้าค่าย											✓	1

สรุปได้ว่า วิธีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามลำดับความถี่สูงสุด ได้แก่ การบูรณาการกับหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การอบรมจัดทำโครงการ การปฏิบัติจริง การใช้ต้นแบบ การหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหารเป็นกระบวนการที่สำคัญในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยแนวคิดของการบริหารมีหลากหลายแง่มุมขึ้นอยู่กับมุมมองของนักวิชาการแต่ละคน สมยศ นาวิการ (2550) ได้กล่าวว่า การบริหารคือกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์กร การสื่อสาร การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน วิโรจน์ สารรัตน์ (2551) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารว่าเป็นการดำเนินงานโดยประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งล้วนเป็นหน้าที่หลักของการบริหารที่มีเป้าหมายในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างชัดเจน นอกจากนี้ นักวิชาการหลายท่านยังเห็นพ้องว่า การบริหารต้องอาศัยการร่วมมือกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป และใช้เทคนิคหรือทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2551; สันติ บุญภิรมย์, 2552) โดยเฉพาะในมิติของการบริหารงานในองค์กรด้านการศึกษา เสนาะ ดีเยาว์ (2551) ให้ความเห็นว่า การบริหาร คือ กิจกรรมที่ใช้ทรัพยากรขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่นักวิชาการต่างประเทศ เช่น Drucker (1980) ได้นิยาม การบริหารว่าเป็น “ศิลปะ” ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภค เช่นเดียวกับ Husen และ Postlewaite (1994) ที่มองว่าการบริหารเป็นศิลปะในการประสานองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ในบริบทของการศึกษา ภรณ์ยุ พิระพงศ์ (2545) กล่าวว่า การบริหารกิจกรรมนักเรียน คือ การจัดกิจกรรมที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนภายใต้กรอบแนวคิดและหลักการที่ชัดเจน ขณะที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้ให้ความหมายของการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพอย่างรอบด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม อีกทั้งยังเน้นการสร้างเสริมศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การวางแผนกำกับ ติดตาม ประเมินผล และอำนวยความสะดวก ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหารเป็นปัจจัยสำคัญประเภทหนึ่งของการบริหารจัดการ ให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ซึ่งนักบริหารหลายท่านได้เสนอแนวคิดกระบวนการบริหารจัดการในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

แนวคิดกระบวนการบริหารของกูลิค และเออร์วิค (Gulic and Urwick)

กูลิคและเออร์วิค (Gulic and Urwick, 1973) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารว่าประกอบด้วยกระบวนการบริหาร 7 ประการด้วยกัน โดยเรียงด้วยอักษรย่อตัวต้นของคำว่า POSDCORB ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือวางโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีงานอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ พร้อมด้วยวางแผนวิธีปฏิบัติ วัตถุประสงค์ประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ
2. การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือของตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อประสานสัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นกันไป
3. การบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน (Staffing) หมายถึง การบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน ตั้งแต่การแสวงหา การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรมและพัฒนา การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้นลดชั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากตำแหน่งงาน รวมทั้งการธำรงรักษาสภาพการทำงานที่ดีให้มีอยู่ตลอดไป
4. การวินิจฉัย (Directing) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ หลังจากได้วิเคราะห์และพิจารณารายงานโดยรอบคอบแล้ว รวมทั้งการติดตาม และให้มีการปฏิบัติงานตามคำสั่งนั้น ๆ ในฐานะที่ผู้บริหารเป็นผู้นำ หรือผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน
5. การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง การประสานงานหรือสื่อสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์กรให้เข้ากันได้ เพื่อให้งานเดินและเกิดประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน ทำให้ทุกหน่วยงานประสานกลมกลืนกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักขององค์การร่วมกัน
6. การเสนอรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบต่าง ๆ ทราบความเคลื่อนไหว ความเป็นไปเป็นระยะ ๆ ทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ได้ทราบความก้าวหน้าของงานของตนอยู่เสมอ การเสนอรายงานจำเป็นต้องมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน มีการวิจัย การประเมินผลและมีการตรวจสอบเป็นระยะ ๆ เพื่อการปรับปรุงได้ทันที หรือการพัฒนาในอนาคต

7. การจัดทำงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำประมาณการเงิน การวางแผน หรือโครงการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบ และรัดกุม

แนวคิดกระบวนการบริหารของสมาคมผู้บริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

สมาคมผู้บริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administrators: AASA) ได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ 5 ประการ (นพพงษ์ บุญจิตราตุลย์, 2551, น. 43) คือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือโครงการที่จะทำไว้เป็นการล่วงหน้า โดยระบุงานที่จะทำ วัตถุประสงค์ วิธีการ ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นแผนปฏิบัติการ
2. การจัดสรรทรัพยากร กำลังคนตามตำแหน่ง อำนาจ และวัสดุ (Allocation) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร ทั้งคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ให้เหมาะสมและเพียงพอที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติตามแผน และแก้ปัญหาลับๆ ในการดำเนินการตามกระบวนการบริหารโรงเรียน
3. กระตุ้นการทำงาน (Stimulation) หมายถึง การให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การประสานงาน (Coordination) หมายถึง การประสานกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน และระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้มีโอกาสพบปะ ประชุมหารือกันแสดงความคิดเห็น และให้หว่ามร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทางด้านการเรียนการสอน
5. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานของครู บุคลากรในโรงเรียน เพื่อจะได้ทราบปัญหา ข้อขัดข้องต่าง ๆ เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ไข และนำไปปรับปรุงในการวางแผนต่อไปในอนาคต

แนวคิดกระบวนการบริหารของโรลด์ เอฟ. แคมป์เบลล์ และคนอื่นๆ

โรลด์ เอฟ. แคมป์เบลล์ และคนอื่นๆ (Roald F. Campbell, et al.) ได้เสนอเกี่ยวกับกระบวนการบริหารออกมา 5 ประการ มีดังนี้ 1) การวินิจฉัยสั่งการ (Decision Making) เป็นกระบวนการบริหารที่ผู้บริหารต้องใช้เหตุผลพิจารณา เพื่อวิเคราะห์ปัญหา ประเด็นให้รอบคอบ โดยรวบรวมข้อมูลและกำหนดทางเลือกไว้หลายๆ ทางเลือก แล้วเลือกตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุด 2) การจัดโครงการ (Programming) คือ กระบวนการวางแผนนั่นเอง แต่การกำหนดโครงการยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกำลังบุคลากร เครื่องมือ กำลังเงิน ลำดับขั้นบังคับบัญชา การกำหนดโครงการต้องสอดคล้องกับการตัดสินใจที่ได้เสนอไปแล้ว 3) การกระตุ้นทำงาน (Stimulating) คือ การออกคำสั่งหรือการสั่งการ แต่ในการทำงานสิ่งที่ต้องคำนึงให้มาก คือ ความรู้สึก

ของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น การออกคำสั่งใด ๆ จะต้องมีการบำรุงขวัญโดยใช้วิธีออกคำสั่งที่เหมาะสมให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน และเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานซักถามข้อข้องใจต่าง ๆ ด้วย 4) การประสานงาน (Coordinating) เป็นกระบวนการบริหารที่อธิบายมาแล้วในทัศนะของคนอื่น ๆ 5) การประเมินผลงาน (Appraising) เป็นการตรวจสอบว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาบรรลุเป้าหมายเพียงไร และมีปัญหาอุปสรรคเพื่อการแก้ไขปรับปรุงอะไรบ้าง การประเมินผลงานยังเป็นเครื่องมือในการพิจารณาความดีความชอบของผู้ปฏิบัติด้วย

แนวคิดกระบวนการบริหารตามวงจร PDCA ของเดมมิง (Deming) คือ วงจรการบริหารคุณภาพประกอบด้วย P = Plan คือ การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เกิดขึ้น D = Do คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง C = Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องแก้ไขผลงานในขั้นตอนใด A = Action คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหาหรือถ้าไม่มีปัญหาใด ๆ ก็ไปหาแนวทางปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (ประภาพรณ รักเลี้ยง, 2556, น. 39)

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาโดยละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ แผนที่ดีควรมีลักษณะ 5 ประการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง คือ สามารถเข้าใจได้ (Understandable) สามารถวัดได้ (Measurable) สามารถปฏิบัติได้ (Behavioral) สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ (Achievable) และการวางแผนที่ดี ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) กำหนดขอบเขตปัญหาให้ชัดเจน 2) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย 3) กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ คือ 1) การวางแผนการกำหนดการ คือ การแยกแยะกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการกระทำ โดยกำหนดเวลาที่ต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง และการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ 2) การจัดแบบเมทริกซ์ (Matrix management) การจัดแบบนี้ สามารถช่วยดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่าง ๆ มาได้ และเป็นวิธีช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ และ 3) การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน คือ ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและทราบเหตุผลที่ต้องกระทำ พร้อมในการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสม และพัฒนาจิตใจให้รักการร่วมมือกัน

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check) ทำให้รู้สภาพการของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้ การรายงาน จัดแสดงผลการประเมินรวมทั้งมาตรการป้องกัน

ความผิดพลาดหรือความล้มเหลว โดยรายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์ และรายงานแบบย่ออย่างไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Act) ผลของการตรวจสอบหากพบว่าเกิดความบกพร่องขึ้น ทำให้งานที่ได้ไม่ตรงเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติตามแก้ไขปัญหาลักษณะที่ค้นพบ ดังนี้ 1) ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ 2) ถ้าพบความผิดปกติใด ๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกัน เพื่อมิให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก ในการแก้ปัญหาเพื่อให้ผลงานได้มาตรฐานอาจใช้มาตรการ

ทรัพยากรการบริหารแบบ 4M's

การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยปัจจัยหลายประเภทมาสนับสนุนการดำเนินงาน โดยเฉพาะด้านการศึกษา มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้กล่าวถึงปัจจัยที่ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า แนวคิดหลักที่ถูกกล่าวถึงอย่างแพร่หลายคือแนวคิด “4M” ซึ่งประกอบด้วย Man, Money, Material และ Management ซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทุกระดับขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน การศึกษา หรือธุรกิจ โดยสามารถสังเคราะห์เนื้อหาได้ ดังนี้ 1) Man (คน) บุคคลหรือทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการจัดการองค์กร การดำเนินธุรกิจ หรือการจัดการเรียนการสอน ทุกกิจกรรมต้องอาศัยแรงงาน ความคิด ความรู้ ทักษะ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (สมคิด บางโม, 2546; Shermerhorn, 1996; ปฐมพงศ์ นรดี, 2554; โชคชัย อาษาสนา, 2555) 2) Money (เงิน) งบประมาณหรือเงินทุนถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรหรือกิจกรรมต่าง ๆ หากขาดงบประมาณจะทำให้การบริหารไม่มีประสิทธิภาพ และอาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ (สมคิด บางโม, 2546; ปฐมพงศ์ นรดี, 2554; โชคชัย อาษาสนา, 2555) 3) Material (วัสดุ) ทรัพยากรทางกายภาพ เช่น อุปกรณ์ วัตถุดิบ เครื่องมือ หรือเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพได้ โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2552; Shermerhorn, 1996; กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) 4) Management / Method (การจัดการ / วิธีดำเนินการ) การบริหารจัดการเป็นกระบวนการที่รวมและประสานทรัพยากรทั้งสามประการข้างต้นให้ดำเนินไปอย่างมีทิศทาง เป็นระบบ และบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรกำหนด ถือเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมและประเมินผล (สมคิด บางโม, 2546; ปฐมพงศ์ นรดี, 2554; โชคชัย อาษาสนา, 2555)

กล่าวโดยรวม แนวคิดกระบวนการบริหารส่วนมากแนวคิดนักวิชาการจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเน้นหลักการสำคัญของกระบวนการจะประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัด

องค์การหรือการจัดโครงสร้าง 3) การวินิจฉัยสั่งการ 4) การงบประมาณ 5) การดำเนินการตามแผนที่กำหนด 6) การประสานงาน 7) การควบคุม กำกับ ติดตาม 8) การประเมินผลและรายงานผล ในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำแนวคิดการบริหารวงจรคุณภาพ Deming (PDCA) และทรัพยากรการบริหาร 4M's ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

บทบาทหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้เสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ไว้ 6 ประการ ได้แก่ ครู ผู้เรียน ผู้บริหาร บิดามารดา ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต้นสังกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ครู” และ “ผู้เรียน” เป็นสองปัจจัยหลักที่มีบทบาทโดยตรงในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูผู้สอนว่าเป็นหัวใจสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยครูผู้สอนจะต้องเริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำทลายศักยภาพของผู้เรียน ครูยังต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ครูยังมีหน้าที่ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การประเมินผลยังเป็นหน้าที่สำคัญซึ่งต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับรายวิชา รวมถึงการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปรับปรุงกระบวนการสอน

ในขณะเดียวกัน ผู้เรียนก็มีบทบาทสำคัญไม่แพ้กัน ผู้เรียนจะต้องมีเป้าหมายในการเรียนรู้วางแผนและรับผิดชอบตนเองในการเรียน เสาะแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตั้งคำถาม รวมถึงการแก้ไขปัญหา ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริงและนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย อีกทั้งต้องสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และประเมินการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, น. 14-16) ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม ผู้เรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีบทบาท ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่กำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งยังสื่อสารและสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของกิจกรรมกับบุคลากรทุกฝ่าย รวมถึงการพัฒนา สนับสนุน และส่งเสริมให้ครูมีความสามารถและความ

เชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และดำเนินการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

2) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม มีบทบาทในการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตร พร้อมทั้งชี้แจง สื่อสารร่วมกับผู้เรียนในการออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของแต่ละบุคคล ครูยังต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ปฏิบัติ และประเมินผล กิจกรรม ตลอดจนติดตาม ให้คำปรึกษา และรายงานผลการดำเนินงานเพื่อใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3) ผู้เรียนต้องเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ตนเอง และเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ มีบทบาทในการวางแผน ปฏิบัติ ประเมิน และนำเสนอผลงาน ตลอดจนสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ After Action Review (AAR) และขยายผลการเรียนรู้ไปสู่การสร้างเครือข่ายจิตอาสา

4) คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้ให้ความเห็นชอบและมีส่วนร่วมในการวางแผนและส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร และบริบทของสถานศึกษา และ

5) ผู้ปกครองและชุมชน เป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการวางแผนและร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา ให้การสนับสนุนทั้งในด้านข้อมูล คำแนะนำ และการติดตามพัฒนาการของผู้เรียน โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองและเลือกแนวทางการศึกษาที่เหมาะสม

สรุป ผู้ที่มีบทบาทในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบกิจกรรม ผู้เรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งมีบทบาทต่างกัน แต่สิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการร่วมกัน คือ การวางแผนและสนับสนุนพัฒนาการของนักเรียน และจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองของโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ครูและผู้บริหาร (Man) ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรม มีเจตคติหรือทัศนคติที่บ่งบอกถึงความตั้งใจ และมีความทุ่มเทต่อกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย 2) งบประมาณ (Money) ซึ่งงบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมนั้นจะต้องมีการสร้างเครือข่ายและการระดมทรัพยากร 3) วัสดุอุปกรณ์สนับสนุน (Materials) จะต้องมีการบริหารจัดการพัสดุ การสนับสนุนการใช้พัสดุ การกำกับติดตาม และ 4) การจัดกิจกรรม (Management) ประกอบด้วย การจัดทำเป็นโครงการ ลักษณะของกิจกรรม และความเหมาะสมของกิจกรรม ดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงองค์ประกอบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองของโรงเรียน
ระดับประถมศึกษา

ครูและผู้บริหาร	งบประมาณ	วัสดุอุปกรณ์ สนับสนุน	การจัดกิจกรรม
1. ความรู้ความเข้าใจ กิจกรรม	1. การสร้างเครือข่าย	1. การบริหารจัดการ	1. โครงการ
2. เจตคติ/ ทศนคติ	2. การระดมทรัพยากร	พัสดุ	2. ลักษณะกิจกรรม
3. ความทุ่มเทเอาใจใส่		2. การสนับสนุนการใช้ พัสดุ	3. ความเหมาะสมของ กิจกรรม
		3. การกำกับติดตาม	

สรุป องค์ประกอบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองของโรงเรียน
ระดับประถมศึกษา ครูและผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจกิจกรรม มีเจตคติและความทุ่มเทเอา
ใจใส่ งบประมาณจะต้องมีการสร้างเครือข่ายและการระดมทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์จะต้องมีการ
บริหารจัดการพัสดุ การสนับสนุนการใช้พัสดุและการกำกับติดตาม สำหรับการจัดกิจกรรม คือการ
จัดทำโครงการ ลักษณะของกิจกรรมต้องเหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบเพื่อนำมาใช้ในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ได้มีนักวิชาการ
หลายท่านเสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบในลักษณะที่หลากหลาย ดังนี้

ความหมายของรูปแบบ

สมาน อัสวภูมิ (2549) อธิบายว่า “รูปแบบ” หมายถึง สิ่งที่สามารถใช้เป็นต้นแบบ
แบบจำลอง หรือแผนผัง โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่นำไปใช้ ขณะที่ อุทุมพร จามรมาน (2541)
ได้ขยายความหมายโดยชี้ว่า รูปแบบคือโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหรือตัวแปรต่าง ๆ
ที่มักมีหลายมิติ และองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกันในลักษณะของเหตุและผล

ทศนา แคมมณี (2548) ได้ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่ช่วยให้บุคคล
สามารถสืบเสาะหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ผ่านการสร้างจากประสบการณ์
การอุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ โดยแสดงออกในรูปแบบของแผนผัง ไดอะแกรม
หรือคำอธิบายเชิงระบบ ซึ่งช่วยให้เข้าใจเรื่องราวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเน้นว่ารูปแบบนั้นแตกต่างจาก
“ทฤษฎี” โดยมีได้ครอบคลุมทุกแง่มุมอย่างละเอียด ในมุมมองของ รัตนะ บัวสนธ์ (2554) รูปแบบ
มีความหมายได้ 3 ลักษณะ คือ 1) แบบจำลองของสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น โมเดลบ้าน โมเดลรถ
2) แบบแผนทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) และ 3) แผนภาพที่แสดงองค์ประกอบของ

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอนหรือรูปแบบการบริหาร ขณะเดียวกัน เยาวดี วิบูลย์ศรี (2542) มองว่า รูปแบบ คือ วิธีการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ หรือจินตนาการผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ เพื่อสื่อสารให้เข้าใจง่ายภายใต้หลักการที่มีระบบ ซึ่งอาจเป็นภาพวาด แผนภูมิ หรือสมการ คณิตศาสตร์

บุญชม ศรีสะอาด (2553) เน้นว่ารูปแบบแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบในระบบต่าง ๆ และสามารถใช้อธิบายลำดับขั้นตอนของกิจกรรมหรือปรากฏการณ์ในเชิงโครงสร้าง

ลองแมน (Longman, 1987, น. 668) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นแบบย่อส่วนจากของจริง หรือแบบจำลอง หรือหมายถึงสิ่งของหรือคนที่น่าสนใจใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง หรือหมายถึงแบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์

กู๊ด (Good, 1973, น. 370) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิหรือรูป 3 มิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการ หรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัย หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม

วิลเลอร์ (Willer, 1967, น. 15) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง การสร้างความคิดรวบยอดของชุดปรากฏการณ์ ด้วยวิธีการของเหตุผลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในนิยามความสัมพันธ์ และข้อเสนอของระบบย่อยที่เกี่ยวข้อง

บาร์โด และฮาร์ทแมน (Bardo and Hartman, 1982, น. 70) ได้ขยายความของรูปแบบว่า รูปแบบ คือ สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อบรรยายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจรูปแบบจึงไม่ใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม ส่วนการที่จะระบุรูปแบบหนึ่งๆ จะต้องมียละเอียดเล็กน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมกับรูปแบบนั้น ๆ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้างไม่ได้มีข้อกำหนดตายตัว ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์แต่ละอย่าง และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร

สรุป รูปแบบ หมายถึง แบบแผน แผนภาพ ตัวอย่าง หรือแบบย่อส่วน เพื่อแสดงให้เห็นถึงส่วนต่าง ๆ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบ

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบตามความคิดเห็นของนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของรูปแบบ ดังนี้

สมิต และคณะ (Smith, et al., 2001, p. 464) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า และรูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้หรือเครื่องบินวิทยุบังคับ เป็นต้น รูปแบบ

ชนิดนี้ มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก 2) รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบข้อความ (Verbal mode) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้ข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนา ลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น และรูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการและโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

สไตเนอร์ (Steiner, 1988, น. 7) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น รูปแบบเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริงแต่มีขนาดเล็ก และรูปแบบสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เป็นรูปแบบจำลองที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นต้นแบบผลิตสินค้าต้องสร้างรูปแบบเท่าของจริงขึ้นมาก่อน แล้วจึงผลิตสินค้าตามรูปแบบนั้น 2) รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model) จำแนกออกเป็น รูปแบบเชิงแนวคิดของสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model of) เป็นรูปแบบหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างมาจากทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น และรูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model for) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นมาเพื่ออธิบายทฤษฎีหรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติ เพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

คีฟฟ์ (Keeve, 1988, p. 461) ได้จำแนกรูปแบบเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอม สร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วย รูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ และสามารถนำไปใช้ในการทำข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลง

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Summeric Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการรวบรวมหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้คือ ขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำมาใช้ในการศึกษาจำนวนมาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ใน

ด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ ทำให้สามารถศึกษา รูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้ คือ ต้องสร้างจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละ สมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพที่เป็นจริงเพื่อทดสอบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 4.1) รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นทางที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวกันโดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ และ 4.2) รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่ง อาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุ และเชิงเหตุผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

สรุปได้ว่า ประเภทของรูปแบบ แบ่งได้เป็น 6 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบเชิงกายภาพ รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุ และรูปแบบเชิงแนวคิด ซึ่งในงานการพัฒนาความเป็นพลเมือง รูปแบบที่นำมาใช้เป็นรูปแบบเชิงข้อความที่แสดงให้เห็นองค์ประกอบ และคำบรรยาย เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่าน

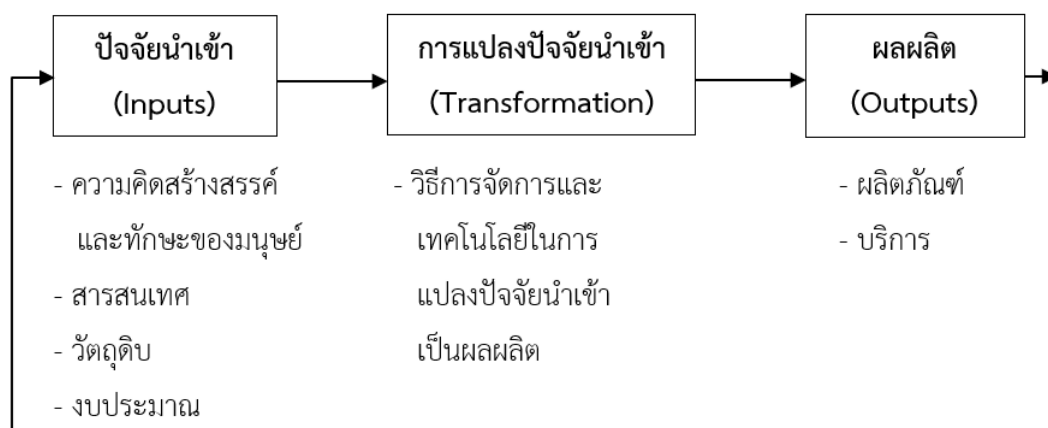
องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบทุกประเภทต้องมีองค์ประกอบเพื่อบ่งบอกถึงส่วนประกอบของรูปแบบ ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบ ดังนี้

บราวน์และโมเบิร์ก (Brown and Moberg, 1999, p. 16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making) ในขณะที่ Bardo and Hartman (1982, p. 70) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่าการที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดตายน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้างไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ

แวนเควิช และคณะ (Ivancevich et al, 1989, น. 16) กล่าวว่า รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ จากสภาพแวดล้อม

การพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดจากการที่มีปัจจัยนำเข้าส่งเข้าไปผ่านกระบวนการ ซึ่งจะจัดกระทำให้เกิดผลผลิตขึ้นและให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งแสดงถึงลักษณะของความเป็นระบบเปิดดังภาพต่อไปนี้



ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม (Environment Feedback)

ภาพ 2 รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด

ที่มา: Ivancevich, et al., 1989, p. 225

สมาน อัสวภูมิ (2549, น. 83) ได้สรุปองค์ประกอบรูปแบบไว้ว่า รูปแบบที่ดีควรมีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวการประเมินรูปแบบ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ สอดคล้องกับ อีระ รุญเจริญ (2550, น. 4) สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 6 องค์ประกอบด้วยกัน คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินรูปแบบ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ

ขณะที่ นิวัตร นาคะเวช (2554, น. 214) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน โดยสรุปไว้ว่ามีองค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และองค์ประกอบเสริม โดยมีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์โรงเรียนในฝัน 2) หลักการบริหารจัดการ 3) ระบบโครงสร้างการบริหาร 4) กลยุทธ์การดำเนินงาน และ 5) ภาพความสำเร็จ มีองค์ประกอบย่อย 24 องค์ประกอบ องค์ประกอบเสริม 2 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และการประเมิน

ปรับปรุงและพัฒนา โดยรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน มีคุณลักษณะทั้งด้านมีประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนในฝัน และโรงเรียนทั่วไปได้

ปาริชาติ ชื่นชม (2552, น. 12) ได้กล่าวว่ารูปแบบประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการ 3) ระบบงานและกลไก 4) วิธีดำเนินงาน 5) แนวทางการประเมิน

ชนกนารถ ชื่นเชย (2551, น. 179) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการ 2) เป้าหมาย 3) จุดมุ่งหมาย 4) โครงสร้าง 5) หลักสูตร 6) วิธีการ 7) สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ 8) การติดตามและประเมินผล และ 9) การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

อัมพร พงษ์กังสนานันท์ (2552, น. 274) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ พบว่า รูปแบบมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการ 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเทียบโอนความรู้ 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) กลุ่มเป้าหมาย และ 8) การมีส่วนร่วม

สรุป ในการศึกษารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ครั้งนี้ได้เลือกใช้รูปแบบที่มีองค์ประกอบ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ ระบบงาน กระบวนการ วิธีการ การประเมิน เงื่อนไข การนำผลการประเมินไปใช้

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

นักวิชาการและนักการศึกษาได้นำเสนอคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี ดังนี้

วิสาร ปัญญชุณห์ (2564, น. 45) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรนำไปสู่ การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก
3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา

5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของรูปแบบที่ดีควรประกอบด้วย ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างนำไปสู่การทำนายผล อธิบายเหตุผล และเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด เพิ่มองค์ความรู้ใหม่

เบญจพร แก้วมีศรี (2545, น. 92) กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบรวม ๆ
2. รูปแบบควรนำไปสู่การพยากรณ์ที่ตามมา ซึ่งสามารถรวบรวมได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิกไป
3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน
4. รูปแบบควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ของเรื่องที่ศึกษาได้
5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

คีฟส์ (Keeves, 1988, น. 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ จะมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ
2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้ โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

สรุป รูปแบบที่ดีต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการ ดังนี้ 1) ประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง 2) นำไปสู่การพยากรณ์ 3) อธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผล 4) เป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่

การสร้างและพัฒนาารูปแบบ

การสร้างและพัฒนาารูปแบบนักวิชาการได้เสนอขั้นตอนการสร้างและพัฒนาารูปแบบ ดังนี้

คีฟส์ (Keeves, 1988) ได้กล่าวถึง หลักการกว้าง ๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามการเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนาารูปแบบ 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลในเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย 4) นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วรูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้าง

มโนทัศน์ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่เรากำลังศึกษาด้วย

วิลเลอร์ (Willer, 1997, p. 52) ได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย

- 1) การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบด้านการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างรูปแบบขั้นตอนด้วยการจัดทำร่างรูปแบบจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยและข้อสรุปจากผู้ทรงคุณวุฒิ
- 3) ประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบด้วยการพัฒนาความสอดคล้องความเหมาะสมของรูปแบบและความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ
- 4) การปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนารูปแบบที่สมบูรณ์

นิวัตร นาคะเวช (2554, น. 144) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างรูปแบบ ดังนี้ 1) การศึกษาและสร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน ประกอบด้วย ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน กรณีตัวอย่าง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษาหรือสถานศึกษา 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา สถานศึกษา และการนิเทศโรงเรียนในฝัน 3) การตรวจสอบคุณลักษณะรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน โดยสอบถามสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู

อุทัย บุญประเสริฐ (2547, น. 5) กล่าวว่า การพัฒนาแบบจำลองโดยทั่วไป อาจแบ่งเป็น 2 ตอนที่สำคัญ คือ การสร้างแบบจำลอง และการหาความตรงของแบบจำลอง และขั้นตอนการดำเนินงาน ในรายละเอียดที่สำคัญโดยทั่วไปมักจะแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพระบบและสภาพแวดล้อมของระบบปัจจุบัน การวิเคราะห์เพื่อความเข้าใจระบบปัจจุบันให้แน่ชัด 2) การค้นหาและระบุปัญหาและความต้องการอันจำเป็น (Needs) ของระบบปัจจุบัน หว่าควรปรับปรุงและแก้ไขหรือพัฒนาอะไร 3) จัดสร้าง จัดทำแบบจำลอง ออกแบบจำลอง หรือเสนอแบบจำลองที่เป็นทางเลือก (Alternative model) สำหรับการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนา 4) ทดสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการปฏิบัติ และการยอมรับโดยเฉพาะของคณะผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง 5) ปรับต้นฉบับแบบจำลองให้เป็นฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553, น. 9) กล่าวว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบผู้วิจัยต้องสร้างและพัฒนารูปแบบเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณี หน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษาจะนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ โดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

2. การศึกษาจากบริบทจริง ในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี โดยการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) อาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ สทนากลุ่ม เป็นต้น การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณี เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศในการพัฒนารูปแบบ และการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ อาจใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

3. การจัดทำรูปแบบ ผู้วิจัยอาจใช้ข้อมูลในข้อ 1 และ 2 มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัยเพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ

ศิริชัย กาญจนาวาสี และคณะ (2550, น. 165) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

1. ขั้นตอนในการพัฒนาระบบ ปัจจุบันการพัฒนารูปแบบใดก็ตามและดำเนินการไปอย่างไรไม่หยุดยั้ง เมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่มีความล้าหลังหรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ว่าไว้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขึ้น เพื่อให้รูปแบบนั้นมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยทำการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนพัฒนาระบบ คือ การวิเคราะห์ระบบ การออกแบบระบบ การทดสอบระบบ

2. การพัฒนารูปแบบ กระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ การสร้างรูปแบบ และการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ (2553, น. 112) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบ หมายถึง กระบวนการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลอง โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) การพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1.1) ศึกษาองค์ความรู้และข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากแนวคิดทฤษฎีและสภาพปัจจุบัน และ 1.2) การพัฒนารูปแบบ 2) การตรวจสอบรูปแบบ ในมิติของความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้ 3. ทบทวนและปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิสาร ปัญญชุณห์ (2564, น. 47) ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนารูปแบบไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย 2) การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ศึกษาและประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 4) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนารูปแบบ 5) การตรวจสอบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ 6) การปรับปรุงรูปแบบและการนำเสนอการพัฒนารูปแบบ

สรุป จากการศึกษาเอกสารทำให้งานวิจัยครั้งนี้ เลือกใช้ขั้นตอนการสร้างรูปแบบ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบริบทของสิ่งที่จะศึกษา 2) จัดทำร่างรูปแบบ 3) การตรวจสอบและประเมินรูปแบบ

การตรวจสอบรูปแบบ

การตรวจสอบรูปแบบเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสร้างและพัฒนารูปแบบ ซึ่งนักวิชาการได้เสนอแนวทางการตรวจสอบรูปแบบ ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2541, น. 23) จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง คือ 1) การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ความเกี่ยวข้องและเหตุผลระหว่างตัวแปร 2) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว การประมาณค่านี้ สามารถประมาณข้ามเวลา (Across Time) กลุ่มตัวอย่าง (Samples) หรือสถานที่ได้ (Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อ คือ 2.1) การสร้างรูปแบบใหม่ หรือ 2.2) การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

สมาน อัครภูมิ (2550, น. 9) ได้เสนอแนวทางในการตรวจสอบรูปแบบที่เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัยและพัฒนารูปแบบไว้ อาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง จาก 3 วิธี ดังนี้ คือ

1. การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ

2. การตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา โดยผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนากับบุคคลที่เกี่ยวข้องผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเสร็จแล้วให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา วิพากษ์ ประเมินรูปแบบทั้งในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และให้ข้อเสนอแนะต่อไป

3. การตรวจสอบโดยการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสภาพจริง หรือเหตุการณ์จำลอง ตามแบบแผนที่ออกแบบไว้ เพื่อสังเกต รวบรวมข้อมูล และความเห็นต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553, น. 9) ได้กล่าวถึง การตรวจสอบและการประเมินรูปแบบ ซึ่งจะเป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบภายหลังที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตาม

สมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริง จะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ ผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่า ไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถสรุปการทดสอบรูปแบบได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) การประเมินตามมาตรฐานกำหนด 2) การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3) การประเมินโดยการสำรวจความคิดเห็น 4) การประเมินโดยการทดลอง ดังนี้

กล่าวโดยรวมคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมาตรฐานการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานการประเมินไว้ 4 ด้าน คือ

1. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด การประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stufflebeam และคณะ ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน (สุมิล ว่องวานิช, 2549, น. 54-56) ดังนี้

1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

สำหรับการทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีการทดสอบหรือประเมินรูปแบบ 4 รูปแบบ คือ

2. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป ซึ่งไอส์เนอร์ (Eisner, 1976, น. 192-193) ได้เสนอแนวคิดของการทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีแนวคิด ดังนี้

2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

การตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่างๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2.2 รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขา ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ในวงการศึกษานิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

2.3 รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒินั้นเพียงกรรม และมีดุลยพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง

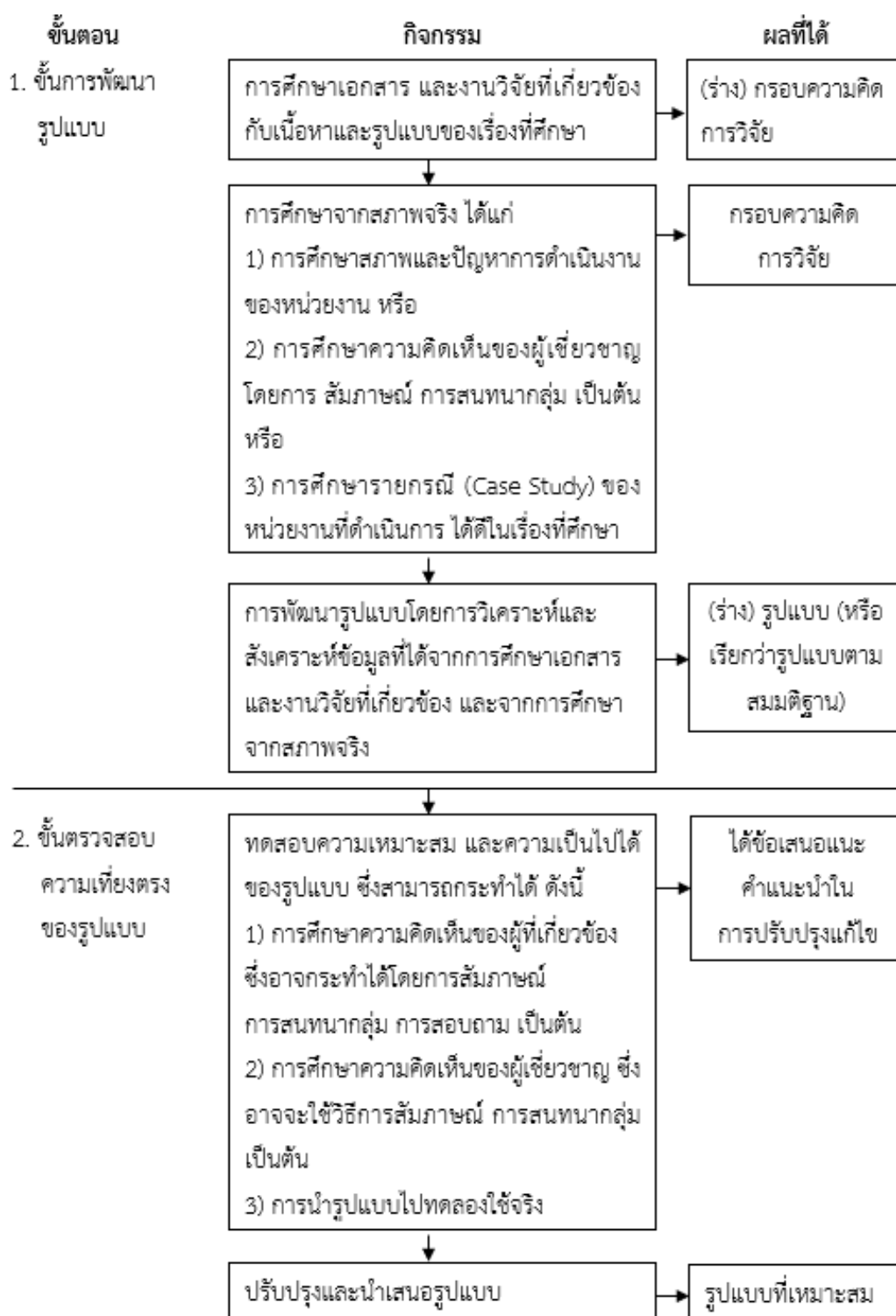
2.4 รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

ในด้านการทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) มีดังนี้

3. การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

4. การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบนี้ ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

กระบวนการพัฒนารูปแบบสามารถแสดงเป็นภาพได้ ดังนี้



ภาพ 3 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุกิริ์ สมอนา (2558) ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโครงการโรงเรียนพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า พบว่าทัศนคติต่อความเป็นพลเมือง คือ ผู้ที่คิดดีและทำสิ่งดี ๆ ต่อส่วนรวมและชุมชน รับผิดชอบต่อตนเอง ทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมาย และเคารพผู้อื่น สำหรับความเป็นพลเมืองของนักเรียนพลเมือง พบว่า ภายหลังจากที่นักเรียนพลเมืองผ่านการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนพลเมือง นักเรียนพลเมืองมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในด้านการรับรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ความตระหนักในหน้าที่ และสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และการมีจิตสาธารณะ ส่วนระดับความเป็นพลเมืองพบว่าหลังจากที่นักเรียนพลเมืองผ่านการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนพลเมืองส่วนใหญ่มีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับลงมือปฏิบัติ (Active citizen) คิดเป็นร้อยละ 46.9 รองลงมาคือ ระดับตระหนักรู้ (Concerned citizen) คิดเป็นร้อยละ 40.8 และระดับผู้รับรู้ความเป็นพลเมือง (Cliend) คิดเป็นร้อยละ 12.3

ปราณี ชาลี (2556) ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีระดับความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับปานกลาง จากเกณฑ์การพิจารณาความเป็นพลเมือง 4 ด้าน คือ ด้านการรับรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี 2550) ด้านการตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี 2550) ด้านการปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองที่ระบุไว้ในกฎหมาย และด้านการมีจิตสาธารณะ

วิลาพัฒน์ อรุณกุลนวลชาติ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) ความเป็นมา 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน 5) โครงสร้างเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติการ 6) แนวทางการจัดการเรียนการสอน 7) สื่อการเรียนการสอน และ 8) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำหรับโมดูลการเรียนรู้ตามหลักสูตรประกอบด้วย 7 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 ปฐมนิเทศ โมดูลที่ 2 การเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง โมดูลที่ 3 พลเมืองศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โมดูลที่ 4 รูปแบบและวิธีสอนสำหรับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โมดูลที่ 5 สื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โมดูลที่ 6 การประเมินการเรียนรู้ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โมดูลที่ 7 การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียน

ระดับประถมศึกษา ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ด้านความรู้ความเข้าใจพื้นฐานความเป็นพลเมือง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้านการออกแบบ การจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ผลการเรียนรู้ด้านเจตคติ การตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่า และ ประโยชน์ของการออกแบบ นักศึกษาคู

ถิรวดี บุรีกุล และรัชติ แสงมะหะหมัด (2562) ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองในประเทศไทย พบว่า คุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่ประชาชนให้ความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรก คือ การทำงาน แบบสุจริต มีความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การเต็มใจที่จะเสียภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่คนไทยเองมีคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองใน 5 อันดับแรก คือ การมีความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย การทำงานแบบสุจริต การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การเต็มใจที่จะเสียภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมาย สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างคุณสมบัติของความเป็นพลเมือง ที่พึงประสงค์กับคุณสมบัติที่มีอยู่จริงของความเป็นพลเมือง คือ การสามารถวิเคราะห์และแสดง ความคิดเห็นทางการเมืองและมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การศึกษานี้ยังทำให้เกิดตัวชี้วัด ที่แสดงคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองที่มีอยู่ในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ตัวชี้วัดความเป็น พลเมืองในด้านที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมด้านที่เน้นชุมชน และด้านการเน้นเรื่องอิสรภาพและ ความคิดที่ก้าวหน้า และยังพบว่าประชาชนในแต่ละภาคมีคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองแตกต่างกัน โดยผู้อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองในด้านวิถีวัฒนธรรมมากที่สุด ภาคกลางมีความเป็นพลเมืองด้านชุมชนมากที่สุด กรุงเทพฯ มีความเป็นพลเมืองด้านอิสรภาพและ ความก้าวหน้ามากที่สุด

วัชรินทร์ กองสุข (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนภายใต้การมีส่วนร่วมมีความรับผิดชอบ ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ร่วมแสดงความคิดเห็น เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎระเบียบ ข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน และไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้และ ประสบการณ์ผ่านการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ท้องถิ่น 2) หลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองไทย มีลักษณะการบูรณาการแบบพหุสาขาวิชา (Multidisciplinary integration) ในรูปแบบของ Webbased โดยใช้ความเป็นพลเมืองไทยมาเป็นแกนในการบูรณาการเชื่อมโยงกับ ตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 1 รายวิชาเพิ่มเติม ได้แก่ กลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระ การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง และ ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning: PBL) หลักสูตรบูรณาการมีองค์ประกอบ

ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) เวลาเรียน 5) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ 7) แนวทางการวัดและประเมินผล 8) คำอธิบายรายวิชา และ 9) แผนการจัดการเรียนรู้ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรบูรณาการ พบว่า มีประสิทธิภาพ 82.70/ 81.25 ผลการประเมินประสิทธิผล พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าหลักสูตรบูรณาการมีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน เกิดประโยชน์กับผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดหมายที่ตั้งไว้ และสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

จิตา เลิศพรประสพโชค (2547) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) สังกัดกรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) โดยจำแนกตามเพศ และระดับชั้นที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมี 5 องค์ประกอบ คือ ความรับผิดชอบ มีวินัย ความกตัญญู ความมีเหตุผล และมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ผลวิจัยพบว่า คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ มีวินัย ความกตัญญู และมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนด้านความมีเหตุผลไม่แตกต่างกัน

รัชนิ โภชนาธาร (2548) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กรณีศึกษาแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารจัดการ ที่ผู้บริหารนำมาใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านความมีสัมมาคารวะ และความมีอัธยาศัยไมตรี มี 4 กระบวนการด้วยกัน คือ 1) การทำงานอย่างต่อเนื่อง 2) การอบรมสั่งสอนของโรงเรียนควบคู่กับผู้ปกครอง 3) การร่วมกันให้การสนับสนุนของโรงเรียน บ้าน วัดและชุมชน และ 4) การกำกับ ติดตาม และประเมินผล และเงื่อนไขที่มีผลต่อการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านความมีสัมมาคารวะและความมีอัธยาศัยไมตรี ซึ่งทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการบริหารมี 5 เงื่อนไข ด้วยกัน คือ 1) เงื่อนไขจากนโยบาย มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ความชัดเจนเป็นรูปธรรมและความต้องการของชุมชน 2) เงื่อนไขจากตัวบุคคลมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เงื่อนไขจากการให้รางวัล มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงานเมื่อทำดีหรือบรรลุตามจำนวนที่กำหนด และการให้รางวัลหรือเกียรติบัตรกับนักเรียนที่ทำความดี และมีผู้ปกครองลงชื่อรับรองได้มากที่สุด 4) เงื่อนไขจากสิ่งแวดล้อม มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ โรงเรียน บ้าน วัด และชุมชน 5) เงื่อนไขจากค่านิยมดั้งเดิมของสังคมไทย มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การสวดสวดด้วยการไหว้

และการแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโส ส่วนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านความมีสัมมาคารวะและความมีอัธยาศัยไมตรี ที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการบริหารงาน จนประสบความสำเร็จมี 4 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การบูรณาการทุนทางสังคม ยุทธศาสตร์การต่อยอดกิจกรรมด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ยุทธศาสตร์การเป็นโรงเรียนนาร่อง และยุทธศาสตร์การคิดใหม่ทำใหม่

ประภัสสร เพื่อกคเชนทร์ (2548) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตามความคิดเห็นของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษา พบว่าชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยชุมชนมีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอันดับ คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ด้านเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิใจในความเป็นไทย ด้านความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย

อนงค์ จันโต (2550) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ที่กำหนดโดยโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71) กำหนด เพื่อเน้นและปลูกฝังให้กับนักเรียน ซึ่งเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกับโรงเรียนทั่วไปในสังกัดกรุงเทพมหานคร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ศึกษาจากข้าราชการครูในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 431 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเหตุผลความรับผิดชอบ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย จำนวน 96 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนทั่วไป จำนวน 114 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทั่วไป จำนวน 109 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสำรวจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และแบบวัดเหตุผลด้านความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นแบบวัดที่ข้อคำถามใช้สถานการณ์ย่อย ๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7816 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ T-Test แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดโดยโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมี 21 คุณลักษณะ ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนด คือ ความรับผิดชอบ รองลงมาคือ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ และมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีตามลำดับ 2) เหตุผลความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนาร่องและ

โรงเรียนเครือข่าย กับนักเรียนในโรงเรียนทั่วไปมีระดับเหตุผลอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ขั้นยึดหลักการ แสวงหา รางวัล ส่วนความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาร่องและโรงเรียน เครือข่าย กับนักเรียนโรงเรียนทั่วไป มีระดับเหตุผลอยู่ในระดับทำตามกฎเกณฑ์ขั้นหลักการทำตาม ผู้อื่นเห็นชอบ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเหตุผลความรับผิดชอบโดยรวมและเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ ปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน เกี่ยวกับการทำตามที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับการทำตามที่ตนเองได้พูดหรือได้โต้ให้คำมั่นสัญญาไว้และเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเอง ได้พูดหรือได้กระทำลงไป สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนทั่วไป และ 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเหตุผลความ รับผิดชอบโดยรวมและเหตุผลความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่และกฎระเบียบของ ห้องเรียนและโรงเรียน เกี่ยวกับการทำตามที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับการทำตามที่ตนเองได้พูดหรือ ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้และเกี่ยวกับการยอมรับผิดในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป สูงกว่า นักเรียนในโรงเรียนทั่วไป

ทองพูล ภูสิม (2553) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรณีศึกษา โรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วยผู้วิจัย ครูโรงเรียนแกดำวิทยาคาร จำนวน 23 คน นักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร 341 คน ผู้ปกครอง นักเรียน 319 คน ในปีการศึกษา 2552 มีขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สำรวจ สภาพปัจจุบันระดับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร ระยะที่ 2 พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของ เดมมิ่ง (PDCA) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 3 สำรวจระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อเปรียบเทียบ ก่อน-หลัง การพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพก่อนการดำเนินการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ของนักเรียน โรงเรียนแกดำวิทยาคาร พบว่า พฤติกรรมโดยรวมของนักเรียนจากการประเมินพฤติกรรม ทั้งจากครู ผู้ปกครองนักเรียน และตัวตัวนักเรียนเองอยู่ในระดับปฏิบัติการปานกลาง จากการสอบถาม การสัมภาษณ์คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคารเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม

จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียน พบว่า ระดับพฤติกรรมยังไม่ไปตามตามความต้องการของคณะครูและ ผู้ปกครอง หลังจากที่ได้พัฒนาโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม ระดับพฤติกรรมด้านคุณคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เปรียบเทียบก่อนและหลัง การพัฒนานั้นเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมในแต่ละด้าน ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย จากครู 3.50 ผู้ปกครอง 3.49 และนักเรียน 3.69 หลังจากการพัฒนา พบว่า พฤติกรรมของ นักเรียนมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากครู 4.49 ผู้ปกครอง 4.48 และนักเรียน 4.49

กรุณา รูปแพ (2555) ได้ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ปีการศึกษา 2555 พบว่า ภาพรวม โรงเรียนใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยกิจกรรม มี 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) การจัดบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การจัดโครงการ / กิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 4) สอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

เชษฐา วันสุทะ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ด้านการมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนกุศลอนแก่นวิทยาคม ได้ดำเนินการศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัญหา คุณลักษณะด้านการมีวินัยของนักเรียน 2) การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ 3) การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะ 4) การประเมินผลและการปรับปรุงกิจกรรม ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาคุณลักษณะ ด้านการมีวินัยของนักเรียนมีวินัยต่ำ และนักเรียนมีความต้องการพัฒนาวินัย ร้อยละ 83.56 นอกจากนั้นผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านการมีวินัย ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ 2) การสร้างวัฒนธรรมองค์การ 3) การจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อ การจัดกิจกรรม 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และ 5) จัดกิจกรรมและวัดผลประเมินผล สำหรับปัจจัย ที่ใช้ดำเนินการจัดกิจกรรมประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมบุคลากร 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การดำเนินงานกิจกรรมตามแผน 4) สรุปผลการดำเนินงาน 5) ประเมินผลการจัดกิจกรรม 6) นำผล การประเมินไปใช้ประโยชน์ สำหรับองค์ประกอบของคู่มือการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา คุณลักษณะด้านการมีวินัย ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การดำเนินการ 3) การตรวจสอบ 4) การปรับปรุง และพัฒนา ในด้านผลการทดลองใช้กิจกรรม พบว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ด้านการมีวินัยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผู้บริหารสถานศึกษาคณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน มีความพึงพอใจรูปแบบการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ชาตรี ตั้งอัมพรตรีพล (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเซนต์คาเบรียล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรระดับชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนเซนต์คาเบรียล จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเซนต์คาเบรียล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีดังนี้ 1) ด้านรักชาติ ศาสน์กษัตริย์ ส่งเสริมโดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่ช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสถาบันชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ 2) ด้านซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินการโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนในการปลูกฝังและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน 3) ด้านมีวินัย ดำเนินการโดยกำหนดรายละเอียด กฎเกณฑ์ และคำชี้แจงที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครองทราบอยู่เสมอ และร่วมมือกับผู้ปกครองในการกวดขันและปลูกฝังเมื่อนักเรียนอยู่กับผู้ปกครองที่บ้าน 4) ด้านใฝ่เรียนรู้ ดำเนินการโดยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ภายนอก 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง ดำเนินการโดยจัดกิจกรรมหรือโครงการที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ มีการรณรงค์เชิญชวนให้นักเรียนร่วมกันเห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ 6) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน โดยเปิดโอกาสและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบ การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น การเผยแพร่ผลงานตัวอย่างสะท้อนความมุ่งมั่นในการทำงานจนประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกิดแบบอย่างที่ดี 7) ด้านรักความเป็นไทย โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมาใช้ในการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วม และแสดงออกในเชิงประจักษ์มากขึ้น และ 8) ด้านมีจิตสาธารณะ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการด้านทักษะ การใช้ชีวิตการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การมีจิตสาธารณะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในการมีจิตสาธารณะ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

ปริญญา แซ่มขมดาว (2547) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและปัญหาการดำเนินการตามบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการดำเนินการกิจกรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีใน 4 ด้าน สถานศึกษามีการดำเนินการด้านหลักการจัดกิจกรรมนักเรียน

อยู่ในช่วงร้อยละ 82.05 ถึง 94.87 ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนอยู่ในช่วงร้อยละ 89.74 ถึง 95.51 ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรมนักเรียนอยู่ในช่วงร้อยละ 77.88 ถึง 90.71 และด้านการประเมินกิจกรรมนักเรียนอยู่ในช่วงร้อยละ 80.77 ถึง 93.27 2) ปัญหาการดำเนินการตามบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมนักเรียน พบว่า สถานศึกษาประสบปัญหาการดำเนินการตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในช่วงร้อยละ 40.71 ถึง 56.73 ผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในช่วงร้อยละ 37.82 ถึง 46.85 หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียนอยู่ในช่วงร้อยละ 33.97 ถึง 43.27 ครูที่ปรึกษากิจกรรมอยู่ในช่วงร้อยละ 36.22 ถึง 42.63 ผู้เรียนอยู่ในช่วงร้อยละ 37.50 ถึง 49.04 ผู้ปกครองและชุมชนอยู่ในช่วงร้อยละ 46.15 ถึง 51.28

ดารินทร์ สุทธิสะอาด (2547) ได้ศึกษาปัญหาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมี 3 ด้าน คือ

1. ด้านการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจตามความต้องการของนักเรียน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชนไม่มีส่วนร่วม ขาดการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญแนะแนว กิจกรรมไม่หลากหลาย
2. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจตามความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดบุคลากร ขาดงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม ขาดแหล่งเรียนรู้ และครูได้รับการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถน้อยและไม่ต่อเนื่อง
3. ด้านการประเมินผลและรายงานกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ไม่นำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา ขาดบุคลากรด้านการประเมินผล การประเมินผลตามสภาพจริงไม่ต่อเนื่อง

เบญจมาศ วงศ์พัฒนกุล (2557) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 8 (ศีลาสลัก) อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง พบว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการจัดการศึกษาที่ 8 (ศีลาสลัก) อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับแนวทางการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรกำหนดให้ผู้บริหารและครูผู้สอนเข้ารับการอบรมทุกคน ครูมีใจรักและตระหนักในความรับผิดชอบของสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียน ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอก

เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม พร้อมกับจัดทำคำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรม จัดพื้นที่ในบริเวณโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

อิสติยา ตั้งมั่น (2559) ได้ศึกษาการพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสหกรณ์ ประชานุกูล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า การจัดกิจกรรมจะต้องมีการกำหนดและคัดเลือกแผนงาน / โครงการ / กิจกรรม ตามมาตรฐานยุทธศาสตร์การแนะแนว เพื่อนำไปเป็นองค์ประกอบส่วนย่อย ได้แก่ การจัดอบรมครู ครุณาแผนกิจกรรมไปแนะแนวนักเรียน และวัดผลสรุปผล ซึ่งผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ครูมีความรู้สูงขึ้นเมื่อได้รับความรู้จากการศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และผลการประเมินกิจกรรมแนะแนวโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านส่วนตัวและสังคม ด้านอาชีพ นอกจากนี้นักเรียนยังมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมแนะแนวโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน

จิตพัฒน์ สดาศ์จันทร์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบัน การดำเนินงานตามแนวทางจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ยังไม่มิกิจกรรมของโรงเรียนอย่างชัดเจน ปัญหาที่พบ คือ ขาดงบประมาณสนับสนุน บุคลากรขาดความเข้าใจและมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม และไม่ได้เกิดจากความต้องการ ขาดการมีส่วนร่วม ส่วนความต้องการจัดกิจกรรมต้องการพัฒนาสมอง จิตใจ ทักษะการปฏิบัติ และการพัฒนาสุขภาพ และทุกกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน ที่ได้ทดลองจัดขึ้น มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ครูผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติจริง

มานิช ชีพสุวรรณ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสหวิทยาเขต ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา (เดิม) จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อประเมินตามสภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการที่คาดหวังและสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสหวิทยาเขตในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ สภาพความต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการจัดสรรทรัพยากร รองลงมาคือ ด้านการจัดองค์กร 2) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสหวิทยาเขตในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ 4 ด้าน คือด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการจัดองค์กร และด้านการจัดสรรทรัพยากร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ พบว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของประชาชนคนไทยและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น การมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามกฎหมาย การเคารพ

สิทธิของตนเองและผู้อื่น การรับรู้และตระหนักในหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ การมีจิตสาธารณะ การใช้สิทธิเลือกตั้ง การเสียภาษี ความมีวินัย ความกตัญญู ความมีเหตุผล เห็นคุณค่าและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย สภาพปัญหาที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ส่วนมาก คือ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะเรื่อง การบริหารจัดการกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการวางแผนโดยจัดเตรียมบุคลากรที่เหมาะสม การพัฒนาบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมองค์การ การจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการให้เหมาะสม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแผนที่กำหนด โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน มีการควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และการนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

งานวิจัยต่างประเทศ

บลูมส์ทราน (Bloomstran, 2002) ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของผู้ปกครองในกิจกรรมผู้เรียน พบว่าในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกจากโรงเรียนจะดำเนินการแล้ว ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่าง ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง โดยบุคคลทั้ง 3 จะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการทำงาน พบว่า ผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาในอเมริกาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ และยินดีที่จะให้ความร่วมมือเป็นอาสาสมัครในห้องสมุด ในห้องเรียน ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง โดยเมื่อถึงวันหยุดก็จะมีการประสานงานที่ตระหว่างโรงเรียนและชุมชน ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียน มีความเชื่อว่าผู้ปกครองจะสามารถนำเสนอมุมมองที่แปลกใหม่ในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนได้

ไอแซค มัสลอฟกี และเวิร์ฟ (Isac Maslowski & Werf, 2011, pp. 313-333) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของแบบจำลองความเข้าใจทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพกับความรู้ด้านความเป็นพลเมืองของนักเรียน ได้ใช้การวิเคราะห์หลายระดับกับชุดข้อมูลของ IEA Civic Education Study (CIVED) ซึ่งได้นำมาทดลองกับนักเรียนในระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และครูจากทั้งหมด 28 ประเทศ ผลของการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ความรู้ด้านความเป็นพลเมืองของนักเรียนนั้นมีหลายระดับความรู้ และทักษะด้านพลเมืองของนักเรียนที่แตกต่างกันเนื่องจากคุณภาพการจัดการเรียนการสอนการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในชั้นเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติด้านความเป็นพลเมืองนั้นขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครู

โทนี (Tony, 1978) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาทัศนคติที่เกี่ยวกับการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีครู และการบริหารเพื่อปลูกฝังระเบียบวินัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชน

ครู และผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน เกี่ยวกับการปลูกฝังระเบียบวินัยที่ดีให้กับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรใช้ระเบียบวินัยที่เข้มงวดกับนักเรียนที่ติดยาเสพติด ขโมยทรัพย์สินของโรงเรียน พกอาวุธ ก่อความไม่สงบ ทำร้ายร่างกาย และไม่ยอมรับการลงโทษ ระเบียบวินัยไม่ค่อยเข้มงวดนัก ควรใช้กับนักเรียนที่หลุดปด ขาดเรียน โดยไม่มีเหตุผล และไม่ทำการบ้าน ส่วนระเบียบวินัยที่อยู่ในเกณฑ์กลางควรใช้กับนักเรียนที่สูบบุหรี่ พุดพยายคาย ก่อการทะเลาะวิวาทและแสดงความไม่เคารพครูอาจารย์ และพบว่ากลุ่มประชาชนมีแนวโน้มที่จะผ่อนผันในเรื่องระเบียบวินัยมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มครูใช้ระเบียบวินัยที่เข้มงวดกว่าและกลุ่มผู้บริหารใช้ระเบียบวินัยที่เข้มงวดที่สุด ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรจะได้ให้ความสนใจในการวางระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนให้ดีขึ้น เพื่อประโยชน์แก่นักเรียนและสังคมต่อไป

เวสเทมเมอร์ และคานท์ (Westheimer & Kahne, 2004) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองและเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาวัตถุประสงค์ของการสร้างความเป็นพลเมืองคุณภาพในระดับประถมศึกษาปี่ไทย 2) ศึกษาการสร้างคุณค่าความเป็นพลเมืองคุณภาพในระดับประถมศึกษาปี่ไทย และ 3) เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างมโนทัศน์ของความเป็นพลเมืองคุณภาพในระดับประถมศึกษาปี่ไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรของโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในด้านความรับผิดชอบ อาจไม่ได้ส่งผลถึงการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนหรือระดับประเทศ แต่ก็มีส่วนในการเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมและรักความยุติธรรม 2) จากการศึกษาลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมและหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เกิดความยุติธรรม พบว่า ลักษณะของแต่ละหลักสูตรมีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อเป้าหมายของตัวหลักสูตรเอง 3) ถึงแม้ว่าหลักสูตรส่วนใหญ่จะมีเป้าหมายเพียงพัฒนาความเป็นพลเมืองในด้านความรับผิดชอบ แต่การจัดการศึกษาสามารถสร้างความเป็นพลเมืองคุณภาพในระดับประถมศึกษาปี่ไทยให้เกิดขึ้นได้ในหลายคุณลักษณะ ผู้ออกแบบหลักสูตร ครูและผู้ที่กำลังศึกษาจะต้องตระหนักถึงความแตกต่างของบริบท ช่วงเวลาที่เหมาะสม คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สังคมต้องการและผลกระทบจากทางการเมือง ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบในการจะเลือกหลักสูตรที่สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่สังคมต้องการ

แกรนด์มอนต์ (Grandmont, 2002) ได้วิจัยเรื่อง ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมวิธีการจัดระเบียบวินัยโดยใช้หลักประถมศึกษาปี่ไทยในโรงเรียนส่งผลในการช่วยปรับปรุงด้านความประพฤติของนักเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถดูแลตนเองและมีความเป็นอิสระมากขึ้น และช่วยเตรียมความพร้อมให้กับครูรวมทั้งผู้บริหารในการแก้ปัญหาด้านระเบียบวินัยของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลในการช่วยลดระดับของความเครียดในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารลงได้อีกด้วย ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ พบว่า นักเรียนจำนวนมากมีความรู้สึกว่

ตนเองรู้จักการให้ความเคารพในสิทธิของผู้อื่น และรู้จักการรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองเมื่ออยู่ในชั้นเรียนตลอดจนช่วงระยะเวลาที่โรงเรียนทำการส่งเสริมวิธีการจัดระเบียบวินัย โดยใช้หลักประชาธิปไตยเป็นวิธีการบริหารชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือ ผู้สอน วิธีสอน วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองจะต้องตระหนักและคำนึงถึงความแตกต่างของพื้นที่และสภาพแวดล้อม ความต้องการของสังคมและการเมืองภายในช่วงเวลาที่เหมาะสม และควรให้ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามหลักประชาธิปไตย



บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา การสร้างรูปแบบและการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ระยะที่ 2 การสร้าง และการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ตาราง 7 แสดงระยะของการดำเนินการสร้างรูปแบบ

ระยะ	การดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรม	1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ 2. ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง	1. ทราบหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2. ทราบปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรม
ระยะที่ 2	1. ร่างรูปแบบจากปัจจัยที่ศึกษา	รูปแบบของปัจจัยที่มีกิจกรรม
2.1 สร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี	2. นำร่างรูปแบบให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะด้วยการสนทนากลุ่ม 3. ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ	เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (ฉบับร่าง)
2.2 ประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบ	นำรูปแบบที่ได้พัฒนาแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	รูปแบบที่ผ่านการประเมิน

ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรม การบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี และศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นเมืองของนักเรียนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2567 275 โรงเรียน จำนวนครูและผู้บริหาร 4,966 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ทำการกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรม G* Power ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 210 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ดังนี้

Input: Effect size f	=	0.25
α err prob	=	0.05
Power C1- β err prob	=	0.95
Number of group	=	2
Output: Noncentrality paramer λ	=	13.1250000
Critical F	=	3.8865546
Total sample size	=	210
Actual power	=	0.9501287

จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำแนกตามขนาดโรงเรียน จำนวน 105 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 105 คน และครูผู้สอนจำนวน 105 คน รวมเป็น 210 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยกำหนดการตอบเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 82 ข้อ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Scale) คือ

ระดับ 5 หมายถึง จริงที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง จริง

ระดับ 3 หมายถึง ค่อนข้างจริง

ระดับ 2 หมายถึง จริงน้อย

ระดับ 1 หมายถึง จริงน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคำถามการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จำนวน 32 ข้อ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Scale) คือ

ระดับ 5 หมายถึง จริงที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง จริง

ระดับ 3 หมายถึง ค่อนข้างจริง

ระดับ 2 หมายถึง จริงน้อย

ระดับ 1 หมายถึง จริงน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

1. นำประเด็นเกี่ยวกับองค์ประกอบ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดชลบุรีมากำหนดเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการ
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด โดยใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามเชิงปฏิบัติการเฉพาะของตัวแปรที่กำหนดไว้ เป็นหลักในการสร้างแบบข้อคำถามต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษา
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบ แก้ไขให้ถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสอบถามจัดส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา ความเหมาะสมสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการถาม (Index of item objective congruence: IOC) เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาคัดข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 65) ปรากฏผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถามทุกข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.8-1.0

5. ดำเนินการปรับข้อคำถามในแบบสอบถาม ในด้านการใช้ภาษา การเรียงลำดับข้อตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนหรือครูผู้รับผิดชอบ กิจกรรมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม (Item-total correlation) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ปรากฏว่า

ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.77 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.984

ปัจจัยด้านงบประมาณ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22-0.73 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.917

ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29-0.70 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.936

ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22-0.77 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.936

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง จริงที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง จริง

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ค่อนข้างจริง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง จริงน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง จริงน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์สมการโครงสร้างของปัจจัยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณด้วยเกณฑ์ดังต่อไปนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อทดสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
 - 1.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC)
 - 1.2 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 2.1 ค่าความถี่ (Frequency)
 - 2.2 ค่าร้อยละ (Percentages)
 - 2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน
 - 3.1 การวิเคราะห์ Multiple regression
 - 3.2 การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM)

ระยะที่ 2 การสร้าง และการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

การสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี เป็นการนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติที่ได้จากการสอบถามครูและผู้บริหารมาสร้างรูปแบบการบริหาร โดยใช้กรอบความคิด PDCA ของ Deming's และการใช้ปัจจัยการบริหารกิจกรรม (4M's) ได้แก่ Man คือ ครูและผู้บริหาร Money คือ งบประมาณ Material คือ วัสดุอุปกรณ์ และ Management คือ การจัดการกิจกรรมมากำหนดแนวทางการดำเนินการสร้างรูปแบบบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเดียวของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยนำรูปแบบสมการโครงสร้างด้วยรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้อยู่ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ข้อเสนอแนะ

2. นำร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบรูปแบบพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ผู้บริหารการศึกษา กำหนดคุณสมบัติ จำนวน 3 คน ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกทางการศึกษา
2. เคยหรือเป็นผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานที่จัดการศึกษา ไม่น้อยกว่า 3 ปี
3. มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทางด้านบริหารการศึกษา

ด้านที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดคุณสมบัติ จำนวน 3 คน ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา
2. มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานไม่น้อยกว่า 3 ปี
3. มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทางด้านบริหารสถานศึกษา

ด้านที่ 3 ครูผู้รับผิดชอบการบริหารกิจกรรม จำนวน 1 คน ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา
2. มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารกิจกรรม ไม่น้อยกว่า 3 ปี
3. มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ทางด้านการบริหารกิจกรรม

3. ปรับปรุงร่างรูปแบบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนที่จะนำร่างรูปแบบไปพัฒนาเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยมี 3 ประเด็นคำถาม ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ท่านเห็นด้วยกับร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีนี้หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่ 2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่รูปแบบนี้ใช้หลักการของ 4M และ PDCA

ประเด็นที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะกิจกรรมและองค์ประกอบของรูปแบบอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำประเด็นและข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม มาพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

การประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยดำเนินการนำรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความถูกต้องเหมาะสม และประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

1. ผู้ประเมิน ประกอบด้วย ผู้ประเมินครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีที่ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ที่มีประสบการณ์บริหารโรงเรียนไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 15 คน

1.2 ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการบริหารกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 15 คน

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองแล้วนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

แบบประเมิน ประกอบด้วย ข้อคำถาม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน โดยกำหนดการตอบเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จำนวน 16 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) กำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

เกณฑ์การประเมินความถูกต้องเหมาะสม

ระดับ 5 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

ระดับ 5 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งเอกสารรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี และแบบประเมินการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ถึงผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดชลบุรีด้วยตนเอง
2. ผู้วิจัยประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนในจังหวัดชลบุรีเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี และดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบประเมิน และนำข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสรุปผลการประเมินรูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี แบ่งการประเมินเป็น 2 ประเด็น คือ การประเมินความถูกต้องเหมาะสมและการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

นำผลการประเมินรูปแบบที่ได้มาตรวจให้คะแนนและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 103)

การประเมินความถูกต้องเหมาะสม มีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

การประเมินความความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับน้อยที่สุด



บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี เป็นแบบผสมผสาน
(Mixed Methods Research) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของ
นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ระยะที่ 2 การสร้าง และการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น
พลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน
จังหวัดชลบุรี

สัญลักษณ์ที่ใช้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	หมายถึง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
SD	หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
MAN	หมายถึง ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร
COG	หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ
ACT	หมายถึง กิจกรรม
ATT	หมายถึง เจตคติ/ความตั้งใจ
MONEY	หมายถึง ปัจจัยด้านงบประมาณ
BSUF	หมายถึง การสร้างเครือข่าย
BCON	หมายถึง การระดมทรัพยากร
MATERIAL	หมายถึง ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์
MSUF	หมายถึง การบริหารจัดการพัสดุ
MABI	หมายถึง การสนับสนุนการใช้พัสดุ
MSUI	หมายถึง การกำกับ ติดตาม
MANAGEMENT	หมายถึง ปัจจัยด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้
APRO	หมายถึง โครงการพัฒนาความเป็นพลเมือง

AFOR	หมายถึง ลักษณะของกิจกรรมความเป็นพลเมือง
ASUI	หมายถึง ความเหมาะสมของกิจกรรม
EST	หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี
SELF	หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมบทบาทตนเอง
COMM	หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อสังคมและชุมชน
NATN	หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อประเทศชาติและการปกครอง
PEOP	หมายถึง กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อบุคคลอื่น

**ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี**

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของ
การวิจัย รวมทั้งศึกษาเทคนิคต่าง ๆ นำแนวคิดจากการสังเคราะห์เอกสารเป็นแนวทางในการกำหนด
กรอบแนวคิดการพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

งานวิจัยในระยะนี้ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือ ครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จำนวนครู 210 คน โดยกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาด
โรงเรียน ซึ่งแสดงรายละเอียดตามตาราง 8

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนประชากร (โรงเรียน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)			ร้อยละ
		ผู้บริหาร	ครู	รวม	
ใหญ่พิเศษ	5	2	2	4	1.90
ใหญ่	34	13	13	26	12.38
กลาง	168	64	64	128	60.95
เล็ก	68	26	26	52	24.76
รวม	275	105	105	210	100

หมายเหตุ: n=210

จากตาราง 8 แสดง จำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียน แยกเป็น โรงเรียน
ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ

12.38 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 60.95 และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 24.76

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแต่ละตัวแปร ใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คะแนนสูงสุด (Max) คะแนนต่ำสุด (Min) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 9

ตาราง 9 แสดงค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD	Min	Max	CV	Skewness	Kurtosis
ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร							
1. ความรู้ความเข้าใจ	4.028	0.154	3.667	4.556	0.038	0.239	0.461
2. กิจกรรม	4.140	0.146	3.700	4.600	0.035	-0.088	1.224
3. เจตคติ/ความตั้งใจ	3.988	0.156	3.667	4.556	0.039	0.469	0.438
ปัจจัยด้านงบประมาณ							
1. การสร้างเครือข่าย	3.790	0.228	3.000	4.250	0.060	-0.479	0.074
2. การระดมทรัพยากร	3.401	0.275	2.750	4.000	0.081	0.047	-0.717
ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์							
1. การบริหารจัดการพัสดุ	3.522	0.208	3.000	4.167	0.059	0.089	0.046
2. การสนับสนุนการใช้พัสดุ	3.458	0.271	2.750	4.000	0.078	0.017	-0.306
3. การกำกับ ติดตาม	3.350	0.379	2.500	4.500	0.113	0.363	-0.482
ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม							
1. โครงการ	3.904	0.210	3.400	4.400	0.054	-0.289	-0.196
2. ลักษณะของกิจกรรม	3.856	0.180	3.286	4.286	0.047	-0.427	0.615
3. ความเหมาะสมของกิจกรรม	3.811	0.260	3.000	4.333	0.068	-0.263	0.139
กิจกรรมเพื่อการสร้างความเป็นพลเมือง							
1. กิจกรรมส่งเสริมบทบาทตนเอง	3.740	0.202	3.333	4.333	0.054	0.097	-0.193
2. กิจกรรมส่งเสริมบทบาทตนเอง	3.691	0.183	3.125	4.250	0.049	-0.387	0.317
และชุมชน							
3. กิจกรรมส่งเสริมบทบาท	3.573	0.184	3.000	4.000	0.051	-0.263	-0.387
ต่อประเทศชาติและการปกครอง							
4. กิจกรรมส่งเสริมบทบาท	3.649	0.165	3.091	4.000	0.045	-0.383	-0.064
ต่อบุคคลอื่น							

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านครูและผู้บริหารในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.988-4.140) ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านงบประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก (3.401-3.790) ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก (3.350-3.522) ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก (3.811-3.904) ส่วนตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงกิจกรรมที่เพื่อการสร้างความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับมาก (3.573-3.740)

เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ พบว่า ตัวแปรที่มีค่าความเบ้ตั้งแต่ -0.479 ถึง 0.469 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในช่วง ± 3 แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงใกล้เคียงกับโค้งปกติ ส่วนค่าความโด่งมีค่าตั้งแต่ -0.717 ถึง 1.224 เป็นค่าที่อยู่ในช่วง ± 10 เป็นค่าที่ยอมรับได้ (Kline, 2005) สามารถนำไปวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปได้

ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร

ตัวแปร	1	2	3
1. ความรู้ความเข้าใจ	1.000		
2. กิจกรรม	.601*	1.000	
3. เจตคติ/ความตั้งใจ	.498*	.521*	1.000

KMO = .694, Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 174.083, $df = 3$, Sig. = .000

หมายเหตุ: * $p < .05$

จากตาราง 10 พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร คือ ความรู้ความเข้าใจ กิจกรรม และเจตคติ/ความตั้งใจ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .498 ถึง .601 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง มีค่า Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 174.083, $df = 3$, Sig. = .000 ค่าดัชนี Kaiser Meyer Olkin (KMO) = .694 แสดงว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝง ปัจจัยด้านงบประมาณ

ตัวแปร	1	2
1. การสร้างเครือข่าย	1.000	
2. การระดมทรัพยากร	.426*	1.000
KMO = .500, Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 41.267, $df = 1$, Sig. = .000		

หมายเหตุ: * $p < .05$

$n = 210$

จากตาราง 11 พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านงบประมาณ คือ การสร้างเครือข่าย และการระดมทรัพยากร มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .426 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่า Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 41.267, $df = 3$, Sig. = .000 ค่าดัชนี Kaiser Meyer Olkin (KMO) = .500 แสดงว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านงบประมาณ แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความสัมพัทธ์ระหว่างตัวแปรมีมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝง ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์

ตัวแปร	1	2	3
1. การบริหารจัดการพัสดุ	1.000		
2. การสนับสนุนการใช้พัสดุ	.549*	1.000	
3. การกำกับ ติดตาม	.549*	.496*	1.000
KMO = .690, Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 160.827, $df = 3$, Sig. = .000			

หมายเหตุ: * $p < .05$

จากตาราง 12 พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ คือ การบริหารจัดการพัสดุ การสนับสนุนการใช้พัสดุ และการกำกับ ติดตาม มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .496 ถึง .549 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่า Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 160.827, $df = 3$, Sig. = .000 ค่าดัชนี Kaiser Meyer Olkin (KMO) = .690 แสดงว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัย

ด้านวัตถุประสงค์ แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝง ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม

ตัวแปร	1	2	3
1. โครงการ	1.000		
2. ลักษณะของกิจกรรม	.509*	1.000	
3. ความเหมาะสมของกิจกรรม	.506*	.503*	1.000

KMO = .694, Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 147.424, $df = 3$, Sig. = .000

หมายเหตุ: * $p < .05$

จากตาราง 13 พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม คือ โครงการ ลักษณะของกิจกรรม และความเหมาะสมของกิจกรรม มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .503 ถึง .509 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่า Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 147.424, $df = 3$, Sig. = .000 ค่าดัชนี Kaiser Meyer Olkin (KMO) = .694 แสดงว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝง กิจกรรมเพื่อการสร้างความเป็นพลเมือง

ตัวแปร	1	2	3	4
1. กิจกรรมส่งเสริมบทบาทตนเอง	1.000			
2. กิจกรรมส่งเสริมบทบาทตนเองและชุมชน	.408*	1.000		
3. กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อประเทศชาติและการปกครอง	.466*	.450*	1.000	
4. กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อบุคคลอื่น	.477*	.480*	.436*	1.000

KMO = .775, Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 199.288, $df = 6$, Sig. = .000

หมายเหตุ: * $p < .05$

จากตาราง 14 พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝง กิจกรรมเพื่อการสร้างความเป็นพลเมือง คือ กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อตนเอง กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อตนเองและชุมชน กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อประเทศชาติและการปกครอง และกิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อบุคคลอื่น มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .408 ถึง .480 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ในระดับปานกลาง มีค่า Bartless's test of sphericity approx. Chi-square = 199.288, $df = 6$, Sig. = .000 ค่าดัชนี Kaiser Meyer Olkin (KMO) = .775 แสดงว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงกิจกรรมเพื่อการสร้างความเป็นพลเมือง แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีมากพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

ตาราง 15 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมการโครงสร้างการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

ตัวแปร	COG	ACT	ATT	BSUF	BCON	MSUF	MABI	MSUI	APRO	AFOR	ASUI
COG	1.000										
ACT	.601*	1.000									
ATT	.498*	.521*	1.000								
BSUF	.514*	.500*	.430*	1.000							
BCON	.443*	.458*	.400*	.426*	1.000						
MSUF	.553*	.526*	.614*	.452*	.567*	1.000					
MABI	.482*	.408*	.519*	.429*	.375*	.549*	1.000				
MSUI	.583*	.587*	.540*	.450*	.466*	.549*	.469*	1.000			
APRO	.524*	.570*	.458*	.525*	.448*	.488*	.472*	.461*	1.000		
AFOR	.507*	.493*	.451*	.446*	.459*	.477*	.361*	.465*	.509*	1.000	
ASUI	.609*	.545*	.455*	.518*	.541*	.589*	.442*	.511*	.506*	.503*	1.000

หมายเหตุ: * $p < .05$

จากตาราง 15 แสดงค่าสหสัมพันธ์ (Pearson Correlation Coefficients) ระหว่างตัวแปรทั้ง 11 ตัวแปรในสมการโครงสร้างการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในระดับประถมศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกตั้งแต่ในระดับต่ำถึงระดับสูง ซึ่งบ่งชี้ว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสอดคล้องกันและสามารถนำมาใช้ร่วมกันในการสร้างโมเดลเชิงโครงสร้างได้อย่างเหมาะสม

ตาราง 16 แสดงค่าความแปรปรวนที่ตัวแปรแฝงสามารถอธิบายตัวแปร (Communality) ของตัวแปรในสมการโครงสร้างการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

ตัวแปร	Factor Loading	Communality	หมายเหตุ
COG	0.769	0.591	ปานกลาง
ACT	0.741	0.549	ปานกลาง
ATT	0.700	0.490	ปานกลาง
BSUF	0.654	0.428	ต่ำ
BCON	0.652	0.425	ต่ำ
MSUF	0.778	0.605	สูง
MABI	0.649	0.421	ต่ำ
MSUI	0.740	0.548	ปานกลาง
APRO	0.709	0.503	ปานกลาง
AFOR	0.666	0.444	ต่ำ
ASUI	0.752	0.566	ปานกลาง

ตาราง 16 แสดงค่าความแปรปรวนที่ตัวแปรแฝงสามารถอธิบายตัวแปร (Communality) โดยคำนวณจากค่า Factor Loading ยกกำลังสอง พบว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีค่า Communality อยู่ในระดับปานกลาง (ระหว่าง 0.45-0.60) โดยเฉพาะตัวแปร MSUF มีค่า Communality สูงถึง 0.605 แสดงถึงความสามารถในการอธิบายของตัวแปรแฝงได้ดี ขณะที่บางตัวแปร เช่น MABI และ BCON มีค่าอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (< 0.45) ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาในเชิงคุณภาพในระยะถัดไปของการพัฒนาเครื่องมือ

ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยได้นำตัวแปรของปัจจัยแต่ละด้านมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่ออธิบายการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยตัวแปรของปัจจัยแต่ละด้าน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ผลการวิเคราะห์ปรากฏดัง ตาราง 17-20

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std. Error	Beta	
(Constant)	0.332	0.205		1.616
1. COG	0.354	0.054	0.391	6.549**
ACT	0.273	0.058	0.286	4.725**
ATT	0.194	0.050	0.218	3.907**

หมายเหตุ: Dependent Variable: EST $R^2 = .566$ ** $p < .01$

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยตัวแปรของปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ กิจกรรม และเจตคติ/ความเข้าใจ พบว่า ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ได้ร้อยละ 56.6 ($R^2 = .566$) โดยตัวแปรที่อธิบายได้ดี 3 ตัวแปร คือ ความรู้ความเข้าใจ ($\beta = .391$) กิจกรรม ($\beta = .286$) และเจตคติ / ความเข้าใจ ($\beta = .218$) ตามลำดับ

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านงบประมาณ

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std. Error	Beta	
(Constant)	2.046	0.126		16.243**
1 BSUF	0.248	0.035	0.408	7.182**
BCON	0.198	0.029	0.390	6.872**

หมายเหตุ: Dependent Variable: EST $R^2 = .454$ ** $p < .01$

จากตาราง 18 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านงบประมาณ ได้แก่ การสร้างเครือข่าย และการระดมทรัพยากร พบว่า ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน

ได้ร้อยละ 45.4 ($R^2 = .454$) โดยตัวแปรที่อธิบายได้ดี 2 ตัวแปร คือ การสร้างเครือข่าย ($\beta = .408$) และการระดมทรัพยากร ($\beta = .390$) ตามลำดับ

ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std. Error	Beta	
(Constant)	2.018	0.114		17.695**
1 MSUF	0.267	0.041	0.399	6.566**
MABI	0.094	0.030	0.183	3.180**
MSUI	0.112	0.021	0.305	5.302**

หมายเหตุ: Dependent Variable: EST $R^2 = .552$ ** $p < .01$

จากตาราง 19 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ การบริหารจัดการพัสดุ การสนับสนุนการใช้พัสดุ และการกำกับติดตาม พบว่าตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ได้ร้อยละ 55.2 ($R^2 = .552$) โดยตัวแปรที่อธิบาย 3 ตัวแปร คือ การบริหารจัดการพัสดุ ($\beta = .399$) การสนับสนุนการใช้พัสดุ ($\beta = .305$) และการกำกับติดตาม ($\beta = .183$) ตามลำดับ

ตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม

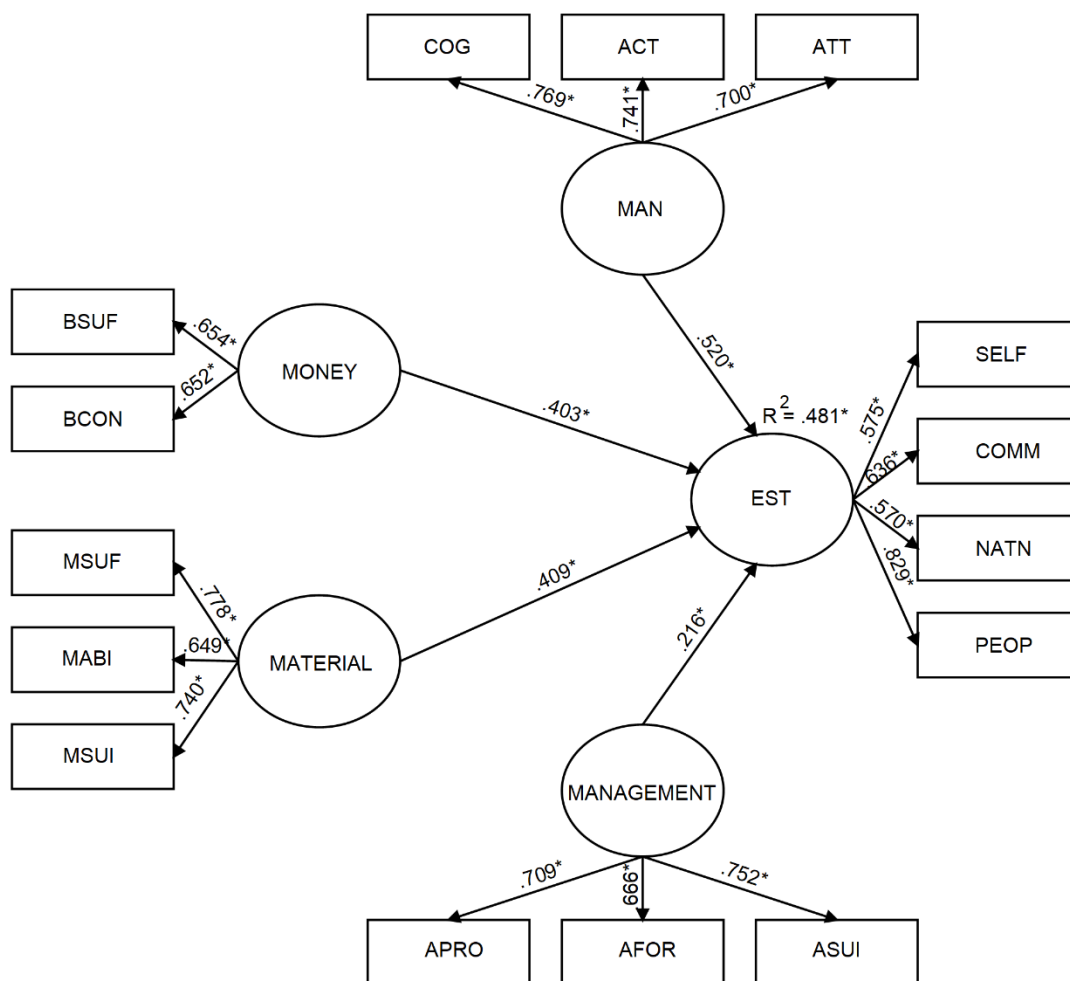
Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
	B	Std. Error	Beta	
(Constant)	1.300	0.136		9.524**
1 APRO	0.196	0.034	0.297	5.713**
AFOR	0.187	0.040	0.242	4.668**
ASUI	0.229	0.028	0.428	8.269**

หมายเหตุ: Dependent Variable: EST $R^2 = .635$ ** $p < .01$

จากตาราง 20 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม ได้แก่ โครงการพัฒนาความเป็นพลเมือง ลักษณะของกิจกรรมความเป็นพลเมือง และความเหมาะสมของกิจกรรม พบว่าตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ได้ร้อยละ 63.5 ($R^2 = .635$) โดยตัวแปรที่อธิบาย 3 ตัวแปร คือ ความเหมาะสมของกิจกรรม ($\beta = .428$) โครงการพัฒนาความเป็นพลเมือง ($\beta = .297$) และลักษณะของกิจกรรมความเป็นพลเมือง ($\beta = .242$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการศึกษาความสามารถในการทำนายของตัวแปรทำนายที่มีต่อตัวแปรตามการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) ผลการวิเคราะห์ พบว่า สมการโครงสร้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่า $\chi^2 = 104.711$, $df = 80$, $P\text{-value} = .033$, $\chi^2/df = 1.309$, $CFI = .985$, $TLI = .980$, $RMSEA = .038$, $SRMR = .032$ โดยมีค่าดัชนี CFI และ TLI ที่มีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนี RMSEA และ SRMR มีค่าต่ำกว่า .05 และค่า χ^2/df มีค่าน้อยกว่า 2 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าสมการโครงสร้างตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดังภาพ 4



ภาพ 4 สมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในสมการโครงสร้างที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) ของตัวแปรในสมการโครงสร้าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปร แสดงว่าตัวแปรทุกตัวสามารถใช้บ่งชี้การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี รายละเอียดปรากฏ
ดังตาราง 20

ตาราง 21 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบในสมการโครงสร้างของการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัย	β	SE	Z	R ²
ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร				
1. ความรู้ความเข้าใจ	.769*	.034	22.424	.591*
2. กิจกรรม	.741*	.045	16.378	.549*
3. เจตคติ/ความตั้งใจ	.700*	.040	17.395	.490*
ปัจจัยด้านงบประมาณ				
1. การสร้างเครือข่าย	.654*	.055	11.809	.427*
2. การระดมทรัพยากร	.652*	.046	14.301	.425*
ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์				
1. การบริหารจัดการพัสดุ	.778*	.031	25.391	.605*
2. การสนับสนุนการใช้พัสดุ	.649*	.041	15.914	.421*
3. การกำกับ ติดตาม	.740*	.033	22.616	.547*
ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม				
1. โครงการ	.709*	.040	17.689	.503*
2. ลักษณะของกิจกรรม	.666*	.044	15.035	.443*
3. ความเหมาะสมของกิจกรรม	.752*	.034	22.117	.566*
R ² ของสมการโครงสร้างการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี คือ .481*				

หมายเหตุ: *p<.05

ตาราง 22 แสดงขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในสมการโครงสร้างของ
ตัวแปรทำนาย

ตัวแปรทำนาย	EST	
	DE	TE
MAN	.520*	.520*
MONEY	.403*	.403*
MATERIAL	.409*	.409*
MANAGEMENT	.216*	.216*

หมายเหตุ: * $p < .05$

จากตาราง 22 การวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในสมการโครงสร้าง แสดงว่า ตัวแปรทำนายที่มีอิทธิพลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (.520) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (.409) ปัจจัยด้านงบประมาณ (.403) และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (.216)

ระยะที่ 2 การสร้าง และประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ในขั้นตอนการสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่ออธิบายการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยตัวแปรของปัจจัยแต่ละด้านมาสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ได้ร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ดังนี้

ร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ตาราง 23 แสดงขั้นตอนการวางแผน (Plan) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยด้านครูและ ผู้บริหาร (Man)	ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	ปัจจัยด้าน การจัดกิจกรรม (Management)
ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ผู้บริหารวางแผน ดังต่อไปนี้			
1. ศึกษาสภาพปัญหา การจัดกิจกรรม	1. วิเคราะห์แผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาและ แผนปฏิบัติราชการ	1. ศึกษาสภาพปัญหา และวิเคราะห์ข้อมูล การบริหารงานพัสดุ ของสถานศึกษา 3 ปี ย้อนหลัง	1. ศึกษาและวิเคราะห์ สภาพปัญหาการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมือง โดยใช้ กระบวนการ SWOT Analysis
2. วิเคราะห์สภาพ ปัญหาของการส่งเสริม การจัดกิจกรรมของครู และผู้บริหาร	ประจำปี โดยทบทวน แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและ	2. วางแผน	2. วางแผนการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมือง
3. กำหนดนโยบายการ พัฒนาบุคลากรเพื่อ ส่งเสริมการจัดกิจกรรม โดยการอบรม ส่งเสริม ขวัญกำลังใจ และ สนับสนุนความก้าวหน้า ในการพัฒนาตนเอง	แผนปฏิบัติราชการ ประจำปี 2. วางแผนการสร้าง เครือข่ายและระดม ทรัพยากรเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา 3. กำหนดนโยบายการ จัดสรรและการบริหาร งบประมาณในการจัด กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง	การสนับสนุนด้านพัสดุ ที่จำเป็นต่อการจัด กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง 3. วางแผนการกำกับ ติดตามการใช้พัสดุใน การบริหารกิจกรรมเพื่อ สร้างความเป็นพลเมือง	

ตาราง 24 แสดงขั้นการปฏิบัติ (Do) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยด้านครูและ ผู้บริหาร (Man)	ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	ปัจจัยด้าน การจัดกิจกรรม (Management)
ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) ผู้บริหารปฏิบัติ ดังต่อไปนี้			
1. แต่งตั้ง คณะกรรมการ ดำเนินงานเพื่อพัฒนา ครูและบุคลากร ทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมือง ให้นักเรียน โดยการ อบรม ส่งเสริมขวัญ กำลังใจ สนับสนุน ความก้าวหน้า ในการ พัฒนาตนเอง	1. แต่งตั้งคณะกรรมการ ทบทวนแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาและ แผนปฏิบัติราชการ ประจำปี 2. ดำเนินการสร้าง เครือข่ายและระดม ทรัพยากรสำหรับใช้ใน การบริหารกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็น พลเมือง 3. กำหนดแนวทาง ในการบริหาร งบประมาณโดยจัดสรร ให้การจัดกิจกรรม ส่งเสริมความเป็น พลเมือง ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 ของ งบประมาณที่ได้รับ การจัดสรร	1. แต่งตั้ง คณะกรรมการศึกษา สภาพปัญหาและ วิเคราะห์ข้อมูล การบริหารงานพัสดุ ของสถานศึกษา 3 ปี ย้อนหลัง 2.จัดทำแผน การสนับสนุนพัสดุ ที่จำเป็นต่อการบริหาร จัดกิจกรรมเพื่อ ความเป็นพลเมือง 3. ดำเนินการกำกับ ติดตามการใช้พัสดุ ในการบริหารกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็น พลเมือง	1. แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงานเพื่อกำหนด และออกแบบการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมือง 2. ดำเนินการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็น พลเมืองของนักเรียน

ตาราง 25 แสดงขั้นตอนการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยด้านครูและ ผู้บริหาร (Man)	ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	ปัจจัยด้าน การจัดกิจกรรม (Management)
ขั้นตอนการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) ผู้บริหารมีการตรวจสอบ/ประเมิน ดังต่อไปนี้			
1. ครูและผู้บริหาร ร้อย ละ 80 ได้รับการอบรม และเสริมขวัญกำลังใจ โดยมีการประเมินความ พึงพอใจต่อการได้รับ การอบรมและเสริม ขวัญกำลังใจจากครูและ ผู้บริหาร	1. ประเมินผลการใช้ แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและ แผนปฏิบัติราชการ ประจำปี 2. พัฒนาระบบการ ระดมทรัพยากรและ กำหนดแนวทางในการ บริหารงบประมาณโดย จัดสรรให้การบริหาร กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง ไม่น้อย กว่าร้อยละ 30 ของ งบประมาณที่ได้รับ	1. ประเมิน ประสิทธิภาพของ แผนการสนับสนุนด้าน วัสดุที่จำเป็นต่อการจัด กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง 2. การประเมินผลการ กำกับ ติดตามการใช้ วัสดุในการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้างความ เป็นพลเมือง	1. ประเมินผล การบริหารกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็น พลเมือง
2. ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 80 ได้รับ สนับสนุนการพัฒนา ความก้าวหน้าของ ตนเองโดยมีการ ประเมินความพึงพอใจ ต่อความ ก้าวหน้าของครูและ ผู้บริหาร			

ตาราง 26 แสดงขั้นตอนการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยด้านครูและ ผู้บริหาร (Man)	ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	ปัจจัยด้าน การจัดกิจกรรม (Management)
ขั้นตอนการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) ผู้บริหารมีการยอมรับ/การปรับปรุงแก้ไข ดังต่อไปนี้			
1. พัฒนาครูและ ผู้บริหารให้ครบ ร้อยละ 100	1. ปรับปรุงแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาและ แผนปฏิบัติการ ประจำปี 2. จัดทำข้อมูล สารสนเทศของ เครือข่าย ข้อมูลการ ระดมทรัพยากร และจัดทำสถิติการ ระดมทรัพยากร 3. สร้างนวัตกรรม การบริหารงบประมาณ เพื่อส่งเสริมการจัด กิจกรรมความเป็น พลเมือง	1. ปรับปรุงแผนการ สนับสนุนด้านวัสดุที่ จำเป็นต่อการจัด กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง 2. จัดทำข้อมูล สารสนเทศวัสดุที่ใช้ใน การจัดกิจกรรมส่งเสริม ความเป็นพลเมือง	1. ปรับปรุงแผนการ บริหารกิจกรรมเพื่อ สร้างความเป็นพลเมือง 2. นำเสนอวิธีการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศในการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมือง

การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรม
เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน (รายนามดังภาคผนวก) ผู้วิจัยได้
ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2567 เวลา 09.00-12.00 น. ด้วยช่องทาง
ออนไลน์ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรม
เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นและให้

ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี และผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ดังนี้

ตาราง 27 แสดงประเด็นและข้อเสนอแนะการสนทนากลุ่ม การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ประเด็นที่ 1 ท่านเห็นด้วยกับร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี หรือไม่ อย่างไร	
สรุปประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม	ผลการพัฒนาตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะ
ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน ต่างเห็นด้วยกับร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี เป็นเอกฉันท์ โดยสรุปความเห็นร่วมกันว่าร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จะสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการจัดกิจกรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนานักเรียนให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ เคารพความแตกต่าง ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ มีจิตสาธารณะ ปฏิบัติตนตามครรลองประชาธิปไตย รู้จักหน้าที่ต่อสังคม รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี การเคารพสิทธิผู้อื่น การใช้เหตุผล การไม่นิยมความรุนแรง	-
ประเด็นที่ 2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่รูปแบบนี้ใช้หลักการของ 4M และ PDCA	
สรุปประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม	ผลการพัฒนาตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะ
ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน ต่างเห็นด้วยกับร่างรูปแบบนี้ใช้หลักการของ 4M และ PDCA	-
ประเด็นที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะกิจกรรมของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบอย่างไร	
สรุปประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม	ผลการพัฒนาตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะ
ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน ได้วิพากษ์ร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยมีข้อเสนอแนะให้ผู้วิจัยมีการแก้ไขปรับปรุงกิจกรรมของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ	1. ในขั้นการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) ปัจจัยด้านงบประมาณ เพิ่มการสร้างเครือข่ายเพื่อใช้ในการบริหารกิจกรรม 2. ในขั้นการยอมรับ / ปรับปรุง ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมเพิ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 3. ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร เพิ่มส่งเสริมครูและผู้บริหารให้มีการสร้างนวัตกรรม

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาพัฒนาตามคำแนะนำได้รูปแบบการบริหารกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ดังนี้

ชื่อรูปแบบ

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

หลักการ

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี เน้นความสำคัญขององค์ประกอบ
4 มิติ คือ Man Money Material Management ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของการบริหารสถานศึกษา
โดยผนวกด้วยหลักของกระบวนการตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง PDCA คือ ขั้นตอนการวางแผน
ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการตรวจสอบประเมิน และขั้นตอนการยอมรับปรับปรุงเพื่อให้ได้ข้อมูล
ย้อนกลับมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อปิดจุดบกพร่องและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

กระบวนการมีรายละเอียดดังปรากฏ

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จากผลวิจัย 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านครู
และผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมโดยยึดวงจร
คุณภาพของเดมมิ่ง (Plan-Do-Check-Act) ประกอบการ บริหารทรัพยากร (4Ms) ผลวิเคราะห์ส่วนนี้
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 28 แสดงขั้นตอนการวางแผน (Plan) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยด้านครูและ ผู้บริหาร (Man)	ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	ปัจจัยด้าน การจัดกิจกรรม (Management)
ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ผู้บริหารวางแผน ดังต่อไปนี้			
1. ศึกษาสภาพปัญหา การจัดกิจกรรม	1. วิเคราะห์แผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาและ แผนปฏิบัติการ	1. ศึกษาสภาพปัญหา และวิเคราะห์ข้อมูลการ บริหารงานพัสดุของ สถานศึกษา 3 ปี ย้อนหลัง	1. ศึกษาและวิเคราะห์ สภาพปัญหาการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมือง โดยใช้ กระบวนการ SWOT Analysis
2. วิเคราะห์สภาพ ปัญหาของการส่งเสริม การจัดกิจกรรมของครู และผู้บริหาร	ประจำปี โดยทบทวน แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและ แผนปฏิบัติการ	2. วางแผนการ สนับสนุนด้านพัสดุที่ จำเป็นต่อการจัด กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง	2. วางแผนการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมือง
3. กำหนดนโยบายการ พัฒนาบุคลากรเพื่อ ส่งเสริมการจัดกิจกรรม โดยการอบรม ส่งเสริม ขวัญกำลังใจ และ สนับสนุนความก้าวหน้า ในการพัฒนาตนเอง	ประจำปี 2. วางแผนการสร้าง เครือข่ายและระดม ทรัพยากรเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา 3. กำหนดนโยบายการ จัดสรรและการบริหาร งบประมาณในการจัด กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง	3. วางแผนการกำกับ ติดตามการใช้พัสดุใน การบริหารกิจกรรมเพื่อ สร้างความเป็นพลเมือง	

ตาราง 29 แสดงขั้นการปฏิบัติ (Do) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยด้านครูและ ผู้บริหาร (Man)	ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	ปัจจัยด้าน การจัดกิจกรรม (Management)
ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) ผู้บริหารปฏิบัติ ดังต่อไปนี้			
แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่นักเรียน โดยการอบรมส่งเสริมขวัญกำลังใจ สนับสนุนความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง	1. แต่งตั้งคณะกรรมการ ทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการประจำปี 2. ดำเนินการสร้างเครือข่ายและระดมทรัพยากรสำหรับใช้ในการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง 3. กำหนดแนวทางในการบริหารงบประมาณ โดยจัดสรรให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมือง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร	1. แต่งตั้งคณะกรรมการ ศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา 3 ปี ย้อนหลัง 2. จัดทำแผนการสนับสนุนพัสดุที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อความเป็นพลเมือง 3. ดำเนินการกำกับติดตามการใช้พัสดุในการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อกำหนดและออกแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง 2. ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน

ตาราง 30 แสดงขั้นตอนการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยด้านครูและ ผู้บริหาร (Man)	ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	ปัจจัยด้าน การจัดกิจกรรม (Management)
ขั้นตอนการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) ผู้บริหารมีการตรวจสอบ/ประเมิน ดังต่อไปนี้			
1. ครูและผู้บริหาร ร้อยละ 80 ได้รับ การอบรมและเสริม ขวัญกำลังใจ โดยมี การประเมินความพึง พอใจต่อการได้รับ การอบรมและเสริม ขวัญกำลังใจจากครู และผู้บริหาร	1.ประเมินผลการใช้ แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและ แผนปฏิบัติราชการ ประจำปี 2. สถานศึกษาสร้าง เครือข่าย การจัด กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง ไม่น้อย กว่า 5 เครือข่าย 3. พัฒนาระบบ การระดมทรัพยากร และกำหนดแนวทางใน การบริหารงบประมาณ โดยจัดสรรให้การ บริหารกิจกรรมส่งเสริม ความเป็นพลเมือง ไม่ น้อยกว่าร้อยละ 30 ของงบประมาณที่ได้รับ	1. ประเมิน ประสิทธิภาพของ แผนการสนับสนุนด้าน วัสดุที่จำเป็นต่อการจัด กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง 2. การประเมินผลการ กำกับ ติดตามการใช้ วัสดุในการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้างความ เป็นพลเมือง	ประเมินผล การบริหารกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็น พลเมือง

ตาราง 31 แสดงขั้นตอนการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ปัจจัยด้านครูและ ผู้บริหาร (Man)	ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	ปัจจัยด้าน การจัดกิจกรรม (Management)
ขั้นตอนการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) ผู้บริหารมีการยอมรับ / การปรับปรุงแก้ไข ดังต่อไปนี้			
1. พัฒนาครูและ ผู้บริหารให้ครบ ร้อยละ 100	1. ปรับปรุงแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาและ แผนปฏิบัติการ ประจำปี	1. ปรับปรุงแผนการ สนับสนุนด้านวัสดุที่ จำเป็นต่อการจัด กิจกรรมส่งเสริมความ เป็นพลเมือง	1. ปรับปรุงแผนการ บริหารกิจกรรมเพื่อ สร้างความเป็นพลเมือง
2. ส่งเสริมให้ครูและ ผู้บริหารมีการสร้าง นวัตกรรมทาง การศึกษา	2. จัดทำข้อมูล สารสนเทศของ เครือข่าย ข้อมูลการ ระดมทรัพยากร และจัดทำสถิติการ ระดมทรัพยากร	2. จัดทำข้อมูล สารสนเทศวัสดุที่ใช้ใน การจัดกิจกรรมส่งเสริม ความเป็นพลเมือง	2. จัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ นำเสนอวิธีการปฏิบัติที่ เป็นเลิศในการบริหาร กิจกรรมเพื่อสร้างความ เป็นพลเมือง
	3. สร้างนวัตกรรมการ บริหารงบประมาณเพื่อ ส่งเสริมการจัดกิจกรรม ความเป็นพลเมือง		

**การประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี**

การประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ผู้ประเมิน
ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน

การประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบ
การบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี แบ่งการประเมินขั้นตอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่
ขั้นตอนการวางแผน (Plan) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) ขั้นตอนการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) และ
ขั้นตอนการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยแต่ละขั้นตอนมีการประเมินใน 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้าน
ครูและผู้บริหาร (Man) ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) และ
ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management) ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยรวม ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 32

**ตาราง 32 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของ
รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี**

รายการ	ความถูกต้อง เหมาะสม		ความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
ขั้นตอนการวางแผน (Plan)	4.61	0.63	4.51	0.72	มากที่สุด
ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do)	4.66	0.61	4.52	0.70	มากที่สุด
ขั้นตอนการตรวจสอบ/ประเมิน (Check)	4.67	0.52	4.51	0.64	มากที่สุด
ขั้นตอนการยอมรับ/ปรับปรุงแก้ไข (Act)	4.60	0.49	4.57	0.66	มากที่สุด
รวม	4.64	0.57	4.53	0.68	มากที่สุด

หมายเหตุ: n = 30

จากตาราง 32 ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอนมีความถูกต้องเหมาะสมระดับมากที่สุดทุกขั้นตอน เรียงลำดับความถูกต้องเหมาะสมจากมากไปหาน้อย คือ ขั้นตอนการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) ขั้นตอนการวางแผน (Plan) และขั้นตอนการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act)

ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอนมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ระดับมากที่สุดทุกขั้นตอนเรียงลำดับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จากมากไปหาน้อย คือ ขั้นตอนการยอมรับ/ปรับปรุงแก้ไข (Act) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) ขั้นตอนการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) และขั้นตอนการวางแผน (Plan)

การประเมินถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ทั้ง 4 ขั้นตอน คำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยแยกเป็นรายปัจจัย ปรากฏผลการประเมิน ดังตาราง 33-34 ดังนี้

ตาราง 33 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ขั้นตอนการวางแผน (Plan)

รายการ	ความถูกต้องเหมาะสม		ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man)	4.67	0.66	4.47	0.73	มากที่สุด
ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	4.60	0.50	4.63	0.67	มากที่สุด
ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	4.53	0.68	4.37	0.81	มากที่สุด
ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)	4.63	0.67	4.57	0.68	มากที่สุด
รวม	4.61	0.63	4.51	0.72	มากที่สุด

หมายเหตุ: n = 30

จากตาราง 33 ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ขั้นตอนการวางแผน (Plan) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีความถูกต้องเหมาะสมระดับมากที่สุดทุกปัจจัย เรียงลำดับความถูกต้องเหมาะสมจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man) ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management) ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)

ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ขั้นตอนการวางแผน (Plan) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ระดับมากที่สุด 2 ปัจจัย และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ระดับมาก 2 ปัจจัย เรียงลำดับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management) ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man) และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)

ตาราง 34 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do)

รายการ	ความถูกต้องเหมาะสม		ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man)	4.77	0.43	4.57	0.73	มากที่สุด
ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	4.70	0.65	4.57	0.68	มากที่สุด
ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	4.63	0.67	4.53	0.68	มากที่สุด
ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)	4.53	0.68	4.40	0.72	มากที่สุด
รวม	4.66	0.61	4.52	0.70	มากที่สุด

หมายเหตุ: n = 30

จากตาราง 34 ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีความถูกต้องเหมาะสมระดับมากที่สุดทุกปัจจัย เรียงลำดับความถูกต้องเหมาะสมจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man) ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)

ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ระดับมากที่สุด 3 ปัจจัย และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ระดับมาก 1 ปัจจัย เรียงลำดับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)

ตาราง 35 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี
ขั้นการตรวจสอบ / ประเมิน (Check)

รายการ	ความถูกต้องเหมาะสม		ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man)	4.63	0.49	4.47	0.63	มากที่สุด
ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	4.70	0.47	4.53	0.63	มากที่สุด
ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	4.67	0.48	4.57	0.63	มากที่สุด
ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)	4.67	0.66	4.47	0.68	มากที่สุด
รวม	4.67	0.52	4.51	0.64	มากที่สุด

หมายเหตุ: n = 30

จากตาราง 35 ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ชั้นการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีความถูกต้องเหมาะสมระดับมากที่สุดทุกปัจจัย เรียงลำดับความถูกต้องเหมาะสมจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management) และปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man)

ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ชั้นการตรวจสอบ / ประเมิน (Check) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ระดับมากที่สุด 2 ปัจจัย และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ระดับมาก 2 ปัจจัย เรียงลำดับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man) และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)

ตาราง 36 แสดงผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ชั้นการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act)

รายการ	ความถูกต้องเหมาะสม		ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้		ระดับ
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man)	4.63	0.49	4.57	0.63	มากที่สุด
ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)	4.70	0.47	4.63	0.61	มากที่สุด
ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)	4.53	0.51	4.67	0.61	มากที่สุด
ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)	4.53	0.51	4.40	0.77	มากที่สุด
รวม	4.60	0.49	4.57	0.66	มากที่สุด

หมายเหตุ: n = 30

จากตาราง 36 ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบการบริหารกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ชั้นการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีความถูกต้องเหมาะสมระดับมากที่สุดทุกปัจจัย เรียงลำดับความถูกต้องเหมาะสมจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)

ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ชั้นการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ระดับมากที่สุด 3 ปัจจัย และมีความ เป็นไปได้ในการนำไปใช้ระดับมาก 1 ปัจจัย เรียงลำดับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จากมากไปหา น้อย คือ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านครูและ ผู้บริหาร (Man) และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)



บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี 2) สร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี สามารถสรุปได้ ดังนี้

ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) พบว่า สมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีสถานะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมสามารถใช้บ่งชี้การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 คือ สมการโครงสร้างเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่ารูปแบบตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิง โดยปัจจัยเชิงสาเหตุที่นำมาศึกษาส่งผลต่อการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ร้อยละ 48.8 (R^2 of Model (BE) = 0.488)

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่ออธิบายการบริหารกิจกรรม เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยตัวแปรของปัจจัยแต่ละด้านมาสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี และร่างรูปแบบเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 7 คน เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อร่างรูปแบบเพื่อนำมาพัฒนารูปแบบ จึงได้รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการ จากการวิจัย 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมโดยยึดวงจรคุณภาพของเดมมิง (Plan-Do-Check-Act) ประกอบการ บริหารทรัพยากร (4Ms)

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในการประเมินความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน โดยผู้ประเมิน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 30 คน แบ่งการประเมินขั้นตอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นการตรวจสอบ / ประเมิน และขั้นการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีการประเมินใน 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man) ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management) ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และ 4) ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมพบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านครูและผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านวัสดุอุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) พบว่า สมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยยะสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญต่อการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา การที่จะให้การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองมีผลเชิงคุณภาพต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีและการมีส่วนร่วมจากการบริหารจัดการทุกฝ่ายร่วมกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การบริหารกิจกรรม โดยภาพรวมในทุกปัจจัยอยู่ในระดับมาก จึงจำเป็นต้องต้องใช้ทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญของการจัดกิจกรรม คือ 1) ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และ 4) ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม

ในส่วนของงานวิจัยครั้งนี้ ปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมตามลำดับ ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรที่สำคัญที่สุดใน 4M คือ คน (Human Resource) เพราะ คนมีสติปัญญา มีความสามารถ และมีศักยภาพในการใช้ปัจจัยอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และบรรลุความสำเร็จได้ตามเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ (ธงชัย สมบูรณ์, 2549) บทบาทของครูผู้สอนและผู้บริหาร จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยบทบาทของครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนในการส่งเสริม กระตุ้น และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสถานการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องให้ความสนใจและเอาใจใส่ให้นักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมไทย และ

สังคมโลกมีความปรารถนาที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับกฎหมายและบริบทของสังคมไทยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองระดับประถมศึกษาไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กล่าวคือ นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามสภาพบทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ตามกฎหมายในระบอบ วิถีประชาธิปไตย ปฏิบัติตนเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีในฐานะสมาชิกของครอบครัวและชุมชน ติดตามข้อมูลข่าวสารและเลือกรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จึงต้องคัดสรรครูหรือผู้จะรับผิดชอบการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียนจะต้องเริ่มจากครูที่มีจิตสำนึกมีความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตยและครูจะต้องให้ความสนใจ เอาใจใส่นักเรียน มีความปรารถนาที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับกฎหมายและบริบทของสังคมไทย เพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดในโรงเรียน สามารถรับรู้ถึงความสนใจในการเรียนรู้ และ พฤติกรรมต่างๆได้เป็นอย่างดี กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับ Isac Maslowski & Werf, (2011) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของแบบจำลองความเข้าใจทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพกับความรู้ด้านความเป็นพลเมืองของนักเรียน ซึ่งได้นำมาทดลองกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และครูจากทั้งหมด 28 ประเทศ ผลของการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าความรู้ด้านความเป็นพลเมืองของนักเรียนนั้นมีหลายระดับความรู้ และทักษะด้านพลเมืองของนักเรียนที่แตกต่างกันเนื่องจากคุณภาพการจัดการเรียนการสอนการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในชั้นเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของความรู้ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติด้านความเป็นพลเมืองนั้นขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครู ซึ่งกระบวนการและวิธีการการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียน ดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันเดียวกันกับ สุเกียรติ์ สมอนา (2558, น. 26) ที่ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองจะต้องเริ่มจากผู้มีจิตสำนึกรับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการโดยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมที่จัดจะต้องเป็นกิจกรรมเพื่อให้เกิดสำนึก รับผิดชอบ ด้วยการจัดกิจกรรมที่มีการปฏิบัติอย่างมีทักษะและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

1.2 ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมเป็นอีกปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี มี 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อตนเอง 2) กิจกรรม

ส่งเสริมบทบาทต่อสังคมและชุมชน 3) กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อประเทศและการปกครอง และ 4) กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อบุคคลอื่น ซึ่งทั้ง 4 กิจกรรมหลักในภาพรวมและรายการกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรม เป็นการวางแผนกำกับ ติดตาม ประเมินผล และอำนวยความสะดวกในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ดังนั้น การบริหารกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรีจำเป็นต้องจัดตามหลักสูตร กระบวนการและวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์เป้าหมายและแนวปฏิบัติให้ชัดเจน กำหนดเป็นโครงการกิจกรรม รายงานผลและระยะเวลาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหลักสูตรและการจัดกิจกรรม โดยกำหนดให้ครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมและการประเมินกิจกรรม เพื่อให้ผลการจัดกิจกรรมสนองต่อนักเรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ อิสติยา อายมัน (2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของนักเรียนสหกรณ์ประชาชนกุลสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพรโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่าการจัด กิจกรรมจะต้องมีการกำหนดและคัดเลือกแผนงาน โครงการ กิจกรรม ผู้จัดกิจกรรมก็จะต้องมีความรู้ ในการจัดกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิด การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของกรณิการ์ ภูระหงษ์ (2547, น. 47) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรจัดโดยกำหนดวัตถุประสงค์และแนว ปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมจัดให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะความถนัดความสนใจความสามารถและให้ผู้เรียน ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยยึดหลักประชาธิปไตยในชุมชนมีส่วนร่วมมีแนวทางในการควบคุมดูแล กิจกรรม ผลของการกำหนดปัจจัยการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามรายการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของครูและผู้บริหารจึงทำให้ผลของการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดและมากกว่าทุกปัจจัยที่ศึกษา

1.3 ปัจจัยด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดชลบุรีเป็นอันดับที่ 3 เนื่องจากงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมต่าง ๆ ของการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี ดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมานั้น มาจากรัฐบาลหรือจากบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด และส่วนมากจะไม่เพียงพอ ต่อการใช้เป็นทรัพยากรการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม การใช้ งบประมาณอย่างจำกัด เพราะถ้างบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการไม่เพียงพอก็เป็นที่ยากที่จะให้ การดำเนินการบรรลุเป้าหมาย (สมคิด บางโม, 2546) หากไม่มีงบประมาณหรือการจัดสรรที่ไม่

เพียงพอและครอบคลุมการใช้งานจะไม่ทำให้เกิดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการระดมทุนเพื่อนำมาบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จะทำให้การบริหารกิจกรรมเป็นไปได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับคุณานันต์ วิศาภิรมย์ (2565) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการให้การศึกษาแก่เด็กนักเรียนไทย พบว่า ปัญหาเรื่องงบประมาณนั้น ยังอยู่ในระดับที่สามารถจัดการได้ แต่กำลังดำเนินไปในทิศทางที่แย่ลง หรือไม่เพียงพอต่อการสนับสนุน ให้เกิดการศึกษาอย่างมีคุณภาพของเด็กนักเรียนไทย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการขาดงบประมาณที่จะ นำมาจ้างครูที่มีความรู้ความสามารถให้พอสอดคล้องกับจำนวนนักเรียน หรือ งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการสนับสนุนหนังสือเรียนให้ครบทุกวิชา ทำให้ครูแต่ละโรงเรียนต้อง ประยุกต์จัดทำสื่อการสอนเอง หรืองบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

1.4 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้เป็นเพราะ วัสดุอุปกรณ์เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จ และเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนหรือการกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้อง Ashworth Allan & Harvey, Roger C (1994) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การประเมินคุณภาพในการส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษา” ได้นำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบด้านปัจจัยตัวป้อน ซึ่งได้แก่ 1) คณาจารย์ 2) สิ่งอำนวยความสะดวก 3) วัสดุอุปกรณ์ 4) การสอน 5) ผลสัมฤทธิ์ 6) การจัดการ และการควบคุมคุณภาพ และ 7) นิสิตนักศึกษา เพราะการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารจัดการย่อมเป็นอุปสรรคหรือปัญหาในการปฏิบัติงาน ดังผลการศึกษาของ ดารินทร์ สุทธิสะอาด (2547) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ผล การศึกษาด้านการส่งเสริมสนับสนุน ปัญหาที่พบ คือ ครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ การบริหารจัดการ สถานศึกษา หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบรูปแบบต่างๆจึงต้องคำนึงถึงการใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างคุ้มค่า สิ้นเปลืองน้อยที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุด (ปฐมพงศ์ นรติ, 2554) เพื่อให้มีงบประมาณ เหลือพอสำหรับการบริหารจัดการพัสดุเพื่อสนับสนุน ครอบคลุมภารกิจและทันต่อการนำไปใช้ ดังนั้น การที่จะให้การใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเพียงพอ สะดวกต่อการนำไปใช้ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง บริหารจัดการพัสดุ สนับสนุนการใช้พัสดุ วัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ สอดคล้องกับการนำไปใช้จัด กิจกรรมตามเงื่อนไขและขั้นตอนการเบิกจ่ายการจัดการรับส่งวัสดุอุปกรณ์ให้ชัดเจนเป็นไปตาม ระเบียบว่าด้วยการพัสดุ มีการกำกับติดตาม การควบคุมดูแล และบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ใน สภาพที่ดีเพียงพอต่อการนำไปใช้จัดกิจกรรม จึงจะทำให้สถานศึกษามีวัสดุอุปกรณ์รวมถึงเครื่องมือ ที่ใช้ในการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรีมีอย่างพอเพียงสะดวกต่อการนำไปใช้ในครั้งต่อไป

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุ เพื่ออธิบายการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ด้วยตัวแปรของปัจจัยแต่ละด้านมาสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ได้รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยครอบคลุมตั้งแต่ หลักการ วัตถุประสงค์และกระบวนการ ประกอบด้วยปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมทั้งนี้อาจเป็นเพราะในกระบวนการบริหารจัดการทุกองค์การบริหารยากรคน เงิน วัสดุ และการจัดการเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารจัดการ โดยผู้วิจัยยึดการบริหารด้วยการใช้วงจรคุณภาพของเดมมิง (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งวงจร Deming เป็นวงจรการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย นับตั้งแต่การบริหาร กิจกรรมต่าง ๆ การดำเนินชีวิตของบุคคลให้ประสบความสำเร็จ การทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ณัฐณิพัชร์ อ่อนตาม, 2565) และทำให้รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนมีความเป็นระบบ คือ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินขั้นการยอมรับและปรับปรุงแก้ไข ประกอบกับการบริหารจัดการทรัพยากร (4Ms) อภิปรายแต่ละขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการวางแผน (Plan) เนื่องจากการจัดกิจกรรมจะต้องกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน ศึกษาและวิเคราะห์ ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย กิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ครูและผู้บริหารจึงต้องศึกษาสภาพปัญหาการจัดกิจกรรม วิเคราะห์สภาพปัญหาของการส่งเสริมการจัดกิจกรรมของครูและผู้บริหาร นำมากำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรม พัฒนาบุคลากรด้วยการอบรมและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าในการพัฒนาตำแหน่ง ปัจจัยด้านงบประมาณ ผู้บริหารวิเคราะห์แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมถึงทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการประจำปี วางแผนการระดมทรัพยากร สร้างเครือข่าย กำหนดแนวทางและรูปแบบการระดมทรัพยากร และกำหนดนโยบายการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา วางแผนการสนับสนุนด้านพัสดุที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมือง และวางแผนการกำกับ

ติดตามการใช้พัสดุในการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จึงจะทำให้สถานศึกษามีวัสดุอุปกรณ์รวมถึงเครื่องมือต่างๆที่ใช้ในการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรีมีอย่างพอเพียงสะดวกต่อการนำไปใช้ในครั้งต่อไป และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง โดยใช้กระบวนการ SWOT Analysis และวางแผนการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับเชิดศักดิ์ ศุภโสภณ (2553) วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจะบริหารความเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงความต้องการจำเป็น มีการวิเคราะห์งานหลักที่สำคัญ มีการจัดทำแผนงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนมีการแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติโดยจัดทำแผนงาน โครงการ ทำงานเป็นทีม จัดงบประมาณให้เพียงพอจำนวนบุคลากรสัมพันธ์กับจำนวนงานและการมีส่วนร่วมของบุคลากร

2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do) ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมในขั้นตอนการปฏิบัติโดยแบ่งแต่ละปัจจัยไว้อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการประจำปี การสร้างเครือข่าย การดำเนินการระดมทรัพยากรตามแนวทางและรูปแบบที่กำหนด และกำหนดแนวทางในการบริหารงบประมาณโดยจัดสรรให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมือง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อให้บริหารจัดการกิจกรรมได้ดีมากยิ่งขึ้น และทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงด้านวัสดุอุปกรณ์ที่มีรูปแบบการจัดทำแผนการสนับสนุนด้านพัสดุที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมือง และกำหนดแผนการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ออกแบบกิจกรรมการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ทั้งนี้กระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติเกิดจากการศึกษางานวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนและมีหลักการทางวิชาการทำให้ได้ขั้นตอนที่สามารถนำไปปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติพัชร อ่อนตาม (2565) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จและมีความชัดเจนต้องอาศัยการบริหารจัดการของผู้บริหารในการแบ่งภาระงานสู่ระบบย่อยและแบ่งความรับผิดชอบให้กับผู้ปฏิบัติ โดยมีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่ชัดเจนตามความเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม การจัดการแบ่งภาระงานจึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองและมีการปรับปรุงสู่การปฏิบัติงานที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยผู้ปฏิบัติงานต้องทราบหน้าที่และกรอบงานของตน และพยายามปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายโดยมิให้ขาดตกบกพร่อง

2.3 ขั้นการตรวจสอบ/ประเมิน (Check) การบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินนี้เป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหารกิจกรรมเพื่อ

ประเมินผลว่า มีการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานหรือไม่ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญ เนื่องจากในการดำเนินงานมักจะเกิดปัญหาแทรกซ้อนที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงาน การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการดำเนินงาน เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพของการดำเนินงานต่อไปในการตรวจสอบ ไม่ว่าจะเป็นการประเมินประสิทธิภาพของแผน การสนับสนุนด้านพัสดุที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมือง การประเมินผล การกำกับ ติดตามการใช้พัสดุในการบริหารกิจกรรม และประเมินผลการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ดังนั้น การตรวจสอบและประเมินการบริหารกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สามารถรู้ได้ถึงผลลัพธ์การจัดกิจกรรมว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่และทำให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองตามคุณลักษณะเพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับ อรุณศิริ จันทร์หล่ม (2560) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย 1) การดำเนินนโยบายอย่างชัดเจน 2) การจัดให้มีคณะกรรมการโดยเฉพาะ 3) การสร้างความเข้าใจร่วมกัน 4) การกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน 5) การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงคุณธรรม 6) การกำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผล และ 7) การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน การตรวจและการประเมินจึงทำให้รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4. ขั้นการยอมรับ / ปรับปรุงแก้ไข (Act) ทั้งนี้เนื่องจากการปรับปรุงเป็นขั้นตอนการของการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากได้ทำการตรวจสอบแล้ว ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ไม่เช่นนั้นจะทำให้กระบวนการประเมินและตรวจสอบไม่เกิดประสิทธิผล ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาครูและผู้บริหารให้ครบถ้วน ปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการประจำปี ปรับปรุงแผนการสนับสนุนด้านพัสดุที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมือง จัดทำข้อมูลสารสนเทศของเครือข่ายความร่วมมือที่ได้ระดมเครือข่ายในขั้นตอนการวางแผนและปฏิบัติ จัดทำสถิติการระดมทรัพยากรและจัดทำสารสนเทศข้อมูลการระดมทรัพยากร รวมถึงสร้างนวัตกรรมการบริหารงบประมาณเพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมความเป็นพลเมือง และปรับปรุงแผนการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเสนอวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งการปรับปรุงงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานเป็นสิ่งจำเป็น กระบวนการประเมินและตรวจสอบจะเป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงระดับมาตรฐาน การปรับปรุงแก้ไขจึงต้องสอดคล้องกับมาตรฐานจึงจะทำให้การบริหารกิจกรรมออกมาอย่างมีประสิทธิภาพและสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ ด้านความถูกต้องเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผลการประเมินโดยรวม และจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยดำเนินการสร้างรูปแบบที่มีขั้นตอนและกระบวนการตามหลักทางวิชาการ มีการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรม ตลอดจนการนำผลการศึกษาและจากคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขนำมากำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการด้านการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทำการประเมินปัจจัยและองค์ประกอบ ความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้ได้รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จึงสรุปได้ว่า ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบรูปแบบตามการทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนดการประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ซึ่งมีความถูกต้องและมีความเป็นไปได้สอดคล้อง ตอบสนองมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งในด้านการกำหนดปัจจัยเพื่อใช้ในกิจกรรมเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการส่งผลให้กิจกรรมที่ใช้พัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองเป็นกิจกรรมที่ดี มีความเหมาะสมและนักเรียนสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามหลักสูตรและกฎหมายกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ Willer (1997, น. 52) ที่ได้กำหนดว่าการสร้างรูปแบบจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เอกสารข้อมูลพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างรูปแบบตามผลที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารภายใต้การควบคุม ดูแลและการให้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนารูปแบบเพื่อให้ได้รูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ สอดคล้องกับพินวนา พัฒนาอุดมสินคำ (2557) ที่ศึกษาสรุปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการสร้างรูปแบบโดยการศึกษาวเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดองค์ประกอบ ไปสอบถาม

ผู้ทรงคุณวุฒิ การนำผลการสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสร้างรูปแบบทำให้รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ดังนั้น รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี มีความถูกต้องเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนให้สถานศึกษาระดับประถมศึกษาได้ทุกสังกัดเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม และผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านครูและผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ในเนื้อหาของกิจกรรมมีความเข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรม ความเข้าใจ และทักษะในการจัดกิจกรรมสร้างความเป็นพลเมืองอย่างถูกต้อง เหมาะสม และต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การวิจัยนี้ศึกษาจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี อาจมีความแตกต่างในด้านบริบทโรงเรียนในเขตของจังหวัดอื่น ๆ และโรงเรียนบางแห่งอาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร หรือโครงสร้างการบริหาร ที่อาจทำให้ไม่สามารถนำรูปแบบไปใช้ได้เต็มที่ ทำให้การนำรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไปใช้ในพื้นที่อาจต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
3. รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรีมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นระบบ ทั้ง 4 ขั้นตอนของการบริหารกิจกรรมช่วยให้ผู้บริหารและครูสามารถวางแผนและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำโครงสร้างปัจจัย องค์ประกอบ และกิจกรรมไปพัฒนาหรือนำไปประกอบกิจกรรมให้เป็นแนวทางการพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการโดยคำนึงถึงความพร้อมด้านปัจจัยต่าง ๆ หรือทรัพยากรการบริหารจัดการ และการกำหนดกิจกรรม เพราะแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่แตกต่างกัน ปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินการต้องสอดคล้องสัมพันธ์กันจึงจะทำให้การสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน ครอบครัว ชุมชนและสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นเพิ่มเติม ทั้งในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเที่ยงตรงและความครอบคลุมของผลการวิจัยให้สามารถนำไปใช้ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงต่อเนื่องระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อติดตามผลพัฒนาการความเป็นพลเมืองตามระดับชั้นที่เรียน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เป็นหลักสูตรโดยเฉพาะ เพราะจะเป็นการลดภาระของสถานศึกษาขนาดเล็กที่ยังไม่มีความพร้อมในการกำหนดหลักสูตร การเขียนหลักสูตร คู่มือการนำหลักสูตรไปใช้และการวัดผลประเมินผล
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของนักเรียนกับความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อจะได้ทราบว่า ความเป็นพลเมืองของนักเรียนส่งผลต่อความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียนระดับใด และมีความสัมพันธ์กับกระบวนการประชาธิปไตยในโรงเรียนในระดับใด อย่างไร ทั้งในด้านเพศ ระดับอายุและระดับการศึกษา ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมสอดคล้องสัมพันธ์ จะสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างความเป็นพลเมืองของนักเรียนกับการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนให้มีความเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรณีการ ภู่อะหงษ์. (2547). *การพัฒนากิจกรรมผู้เรียน เรื่องรักษ์ท้องถิ่น สำหรับนักเรียน*
ช่วงชั้นที่ 2 [วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- กระทรวงคมนาคม. (ม.ป.ป.). *วิชาที่ 4 พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม ตามหลักสูตร*
ด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education). กระทรวงคมนาคม.
- กระทรวงแรงงาน (ม.ป.ป.). *การบริหารจัดการมาตรฐานสถิติประเทศไทย*. <https://std.smp.nso.go.th>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546ก). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546ข). *คู่มือหลักสูตรการสอน*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางการ*
ดำเนินงาน. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรุณา รูปแพ. (2555). *การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์*
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ปีการศึกษา 2555. <http://nptedu.go.th>nites>academy>Char▽pDf>.
- กฤษณะ คำสุวรรณ. (2550). *บทบาทของผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนบูรณะ*
ศึกษา เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- กาญจนา เตียววนากุล. (2562). *การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเป็น*
มัคคุเทศก์ท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2551). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน*. *วารสาร*
ศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา. 2(1), 25.
- ชนกนาล ชื่นเชย. (2551). *รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2557). *เก่ง ดี งาม. โน้ตพิสัยซิ่งแอนด์แพคเกจจิ้ง*.
- ชาตรี ตั้งอัมพรศิริพล. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
 เชนคาเบรียล. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(2).
- ชุดิภาญจน์ ศรีวิบูลย์. (2557). *หลักบริหารทรัพยากรมนุษย์*. เพชร.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2547). *การบริหารงานวิชาการ*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- เชษฐา วันสุทะ. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านการมีวินัยของ
 นักเรียนโรงเรียนกุตซอนแก่นวิทยาคม. <http://kku.ac.th/uploads/2015/09/บทความ▽PDF>.
- เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ. <https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?>.
- โชคชัย อาษาสนา. (2555). การบริหารงาน 4 m. [https:// www.gotoknow.org/posts/453488](https://www.gotoknow.org/posts/453488).
- จิตพัฒน์ สดางค์จันทร์. (2561). การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน ใน
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2. *วารสาร Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย*
สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(1).
- ณรงค์ อภัยใจ. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส
 โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].
- ณัฏฐิรา เจริญบุญ. (2549). แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต
 พื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏกำแพงเพชร].
- ดารินทร์ สุทธิสะอาด. (2547). ศึกษาปัญหาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- ตะวัน สือกระแสน์. (2556). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ [วิทยานิพนธ์
 ปริญญาคุชฎบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].
- ถวิลวดี บุรีกุล รัชต์ แสงมะหะหมัด. (2562). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย*. สถาบันพระปกเกล้า.
- ทวีศักดิ์ อ่ำลา. (2551). รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนที่เป็นนิติบุคคล. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎ
 บัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ทองพูล ภูสิม. (2553). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตาม
 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา
ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].
- ทรงพล เจริญคำ. (2552). รูปแบบความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ทิพวรรณ สำเภาแก้ว. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา
ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].
- ทิพย์พพร ต้นดีสุนทร. (2556). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. พิมพ์ลักษณะ.
- ทศนา แคมมณี. (2548). รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย. ด่านสุทธา.
- ธิดา เลิศประสพโชค. (2547). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดดอนเมือง (ทหารอากาศ
อุทิศ) สังกัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ].
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.
แอล ที เพรส.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
การศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. เทียมฟ้า.
- นิตยา วงษ์กันยา. (2552). การศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของคณะ
บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- นิวัตร นาคะเวช. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน [วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย].
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. สุวีริยาสาส์น.
- เบญจพร แก้วมีศรี. (2545). การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- เบญจมาศ วงศ์พัฒนกุล. (2557). ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการจัด
การศึกษาที่ 8 (คิลาหลัก) อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา
ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ปกรณ ปรียากรณ์. (2558). รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปเพื่อสร้างสรรค์สร้างอนาคตของประเทศไทย
รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปเป็นอย่างไร. 1(1), 1-42.

ปฐมพงศ์ นรดี. (2554). สรุปรายงานเรื่อง KEY THEORIES AND THEIR DEFINE (Management).

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ประพาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
พิษณุโลก.

ประภัสสร เพื่อกกเซนทร์. (2548). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาตามความ
คิดเห็นของชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์,
สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาการณ].

ประเวศ วะสี. (ม.ป.ป.). พลเมือง ราษฎร ไพร่ และประชาชน. ม.ป.ท..

ปราณี ชาลี. (2556). ความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง อำเภอ
ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น].

ปาริชาติ ชื่นชม. (2555). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขภูบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี].

ปริญญา แซ่มชมดาว. (2547). ศึกษาสภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและปัญหาการดำเนินการ
ตามบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุขธานี [วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้าง
ประชาธิปไตยที่คน. นานมีบุคส์พับลิเคชั่น

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2554). สิทธิพื้นฐานและประชาสังคม. แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น

พระครูสมุทรทิพย์ สิริธมโม (การเพียร). (2561). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขภูบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

พินวนา พัฒนาอุดมสินค้า. (2557). รูปแบบกระบวนการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขภูบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี].

ภรณ์ยู พิระพงษ์. (2545). การบริหารกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ.
[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2557). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- มานิจ สุขสมจิตร. (2558). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปเป็นอย่างไร*. 1(7), 9.
- มานิช ชีพสุวรรณ. (2556). *รูปแบบการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสหวิทยาเขตในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ (เดิม) จังหวัดนครสวรรค์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]*.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2542). *การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ*. พิมพ์ลักษณะ.
- รัชนิ โภชนาธร. (2548). *ศึกษาระบบการบริหารจัดการกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต]*.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (เมษายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา* 134 (40ก), น. 7.
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2554). *การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. คำสมัย.
- รุ่งนภา จิตรโรจน์รักษ์. (2553). *การพัฒนาแบบการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนตรุณศิษย์พิทยารังสรรค์. (ม.ป.ป.). *กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม*.
<https://sites.google.com/site/darunsitpattananarangsana/sara-na-ru/kickrm-phathna-phu-reiyn-baeb-xngkh-rwn>.
- ลัดดาวรรณ สุขใหญ่. (2551). *ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเชียงใหม่ ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองกับอำเภอดอยสะเก็ด [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]*.
- วรารณ ศรีวิโรจน์. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการเรียนการสอน รายวิชา 1022230 หลักการจัดการเรียนรู้ (Principle of learning management)*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- วัชรินทร์ กองสุข. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. เอกสารประกอบการประชุมหามติใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2563. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). *การวิจัยพัฒนารูปแบบ*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 2(4), 9.
- วิภาวดี ชีวะผลาบูรณ์. (2553). *รูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยคริสเตียน]*.

- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2545). การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น. โพรเพซ.
- วิลาพัฒน์ อรุณบุญสวัสดิ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับ
นักศึกษาครูประถมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- วิสาร์ ปัญญาชน. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ INTERSECT
MODEL. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ศรันยู หมั่นทรัพย์. (2550). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง รากฐานการเมืองภาคพลเมือง. สถาบัน
พระปกเกล้า. 6(3), 101-114.
- ศักดิ์ชัย นิธิวุฒิว. (2548). รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็น
พลเมืองดี. พิมพ์. [ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ศุภชัย ไพลาลักษณ์. (2548). การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ สำหรับ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2558). เอกสารประกอบการประชุมใหญ่ศูนย์พัฒนาการเมือง
ภาคพลเมือง. สำนักงานส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2550). ทฤษฎีการประเมิน. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). การบริหารตลาดยุคใหม่ ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2552. ธรรมสาร.
- สมคิด บางโม. (2546). องค์การและการจัดการ. วิจัยพัฒนา.
- สมยศ นาวิการ. (2550). การบริหาร. บรรณกิจ.
- สมาน อัสวภูมิ. (2549). การศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบบริหารสถานศึกษา การพัฒนาคณะกรรมการ
สถานศึกษา และสถานศึกษาเครือข่ายของผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบ รุ่นที่ 1. ภาพ
พิมพ์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). หลักการบริหารการศึกษา. บุ๊คพอยท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). การถอดบทเรียนการจัดกิจกรรมพัฒนา
ผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ สกสค.
ลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้:
การประเมินและการประกัน. วีทีซี คอมมิวนิเคชั่น.

- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. <http://person.mwit.ac.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2561). หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป.). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2554. <https://dictionary.orst.go.th>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDG 4.7) กรณีศึกษา แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสพการณ์นานาชาติ. พริกหวานกราฟฟิก.
- สุกิจ โพธิ์ศิริกุล. (2551). การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- สุทธิพงษ์ คงชนะ. (2562). การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของนักเรียนในโรงเรียนภาคตะวันออก [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- สุภีร์ สมอนา. (2558). ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโครงการโรงเรียนสถาบันพระปกเกล้า. สถาบันพระปกเกล้า.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2549). การประเมินนิเทศ: วิจัยวิทยา และการประยุกต์ใช้. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2551). หลักการบริหาร. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนงค์ จันใด. (2550). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร [ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- อภิชาติ อ่อนเฒ. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ดีพิมพ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].
- อรุณศิริ จันทร์หล่น้ำ (2560). การพัฒนาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11(3), น. 187.

อันธิกา วงษ์จำปา. (2549). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการอ่าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

อัมพร พงษ์กังสนนันท์. (2550). การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

อิสติยา อายุม่น (2559). การพัฒนางานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนสหกรณ์ประชาชนกุล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารวิชาการ Veridian-E-Journal Silpakorn University.

อัจฉรา อยุทศิริกุล. (2561). การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

อุทัย บุญประเสริฐ. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศไทยที่คัดสรร. สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.

อุทุมพร จามรมาหน้า (2541). โม่เดล. วารสารวิชาการ. 10(2), น. 22-23.

Thai Civic Education. (2556). กรอบแนวคิดหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. เทคนิค อิมเมจ.





ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งงาน/สังกัด
1.	รองศาสตราจารย์ ดร. สุเมธ งามกนก	ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2.	ดร.ชัยพนธ์ รุ่งงาม	อดีตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาจังหวัดราชบุรี
3.	ดร.ปราณี หนูขาว	ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบริหารการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชลบุรี
4.	ดร.วุฒิสักดิ์ ชีระวิทย์	ที่ปรึกษาผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่ชลบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
5.	ดร.บุญเกิด กลมทุกสิ่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนอ่างศิลาพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเก็บข้อมูล

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยขอให้ทุกท่านได้โปรดพิจารณาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตามความเป็นจริงที่ท่านได้พบ และคำตอบที่ได้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่าน การศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ ซึ่งประกอบด้วย ตำแหน่ง และอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่

ตอนที่ 2 ปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 3 กิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ทรงศวรรณ วิบูลย์ธัญญ์

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ตำแหน่ง

- () ผู้บริหาร () ครูผู้สอน

2. อำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่

- () อำเภอเมือง () อำเภอบ้านบึง
() อำเภอหนองใหญ่ () อำเภอพนสนธิคม
() อำเภอพานทอง () อำเภอบ่อทอง
() อำเภอกะจันทร์ () อำเภอศรีราชา
() อำเภอบางละมุง () อำเภอสัตหีบ

ตอนที่ 2 ปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบวัดพิจารณาปัจจัยเชิงสาเหตุของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับความเป็นจริงของท่าน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเป็นจริง โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง จริงที่สุด
4 หมายถึง จริง
3 หมายถึง ปานกลาง
2 หมายถึง จริงน้อย
1 หมายถึง จริงน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความเป็นจริง				
		จริงที่สุด	จริง	ปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ด้านครูและผู้บริหาร ด้านครู <u>ความรู้ความเข้าใจ</u> 1) ครูได้รับการพัฒนาความรู้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา นักเรียนให้มีความเป็นพลเมือง					

ข้อ	รายการ	ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
	2) ครูรู้และเข้าใจในวิสัยทัศน์ หลักสูตร นโยบายวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองอย่างชัดเจน 3) ครูเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองอย่างหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน 4) ครูเข้าใจวิธีการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม 5) ครูนำผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผล เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา <u>การจัดกิจกรรมของครู</u> 6) ครูสามารถจัดกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7) ครูจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความต้องการของครูเป็นสำคัญ 8) ครูจัดกิจกรรมโดยเห็นการมีส่วนร่วมเฉพาะบุคลากรภายในโรงเรียน 9) ครูร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรับผิดชอบต่อการประกอบอาชีพ สังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 10) ครูจัดกิจกรรมตามหลักสูตรโดยคำนึงถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทความเป็นพลเมือง <u>เจตคติของครู</u> 11) ครูมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองตามหลักสูตรกำหนด 12) ครูมีความปรารถนาดีที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับกฎหมายและบริบทของสังคมไทย 13) ครูให้ความสนใจและเอาใจใส่นักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมไทยและสังคมโลก 14) ครูที่รับผิดชอบกิจกรรมมีความสนใจในรายละเอียดของการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมือง					

ข้อ	รายการ	ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
	15) ครูที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมมีความพยายามที่จะปรับปรุงพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับระดับวุฒิภาวะของนักเรียน ด้านผู้บริหาร <u>ความรู้ความเข้าใจ</u> 16) ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองสอดคล้องกับวิสัยทัศน์นโยบายและหลักสูตรของโรงเรียน 17) ผู้บริหารสามารถอธิบายให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจถึงกระบวนการและวิธีการจัดกิจกรรมรวมถึงการวัดผลประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมือง 18) ผู้บริหารเข้าใจถึงองค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมือง 19) ผู้บริหารสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ระหว่างการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ <u>การบริหารการจัดกิจกรรมของผู้บริหาร</u> 20) ผู้บริหารจัดกิจกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 21) ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองด้วยความบริสุทธิ์ใจ 22) ผู้บริหารมีการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง 23) ผู้บริหารนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นภาพอย่างชัดเจน 24) ผู้บริหารนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีความถูกต้องทันสมัยอยู่เสมอ					

ข้อ	รายการ	ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
2	<u>เจตคติของผู้บริหาร</u>					
	25) ผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมือง					
	26) ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนครูให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ					
	27) ผู้บริหารให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมืองทุกด้าน					
	28) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นพลเมือง					
	ด้านงบประมาณ					
	<u>การสร้างเครือข่าย</u>					
	29) ผู้บริหารมีการวางแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน					
	30) ผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุมการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ					
	31) ผู้บริหารมีความสามารถในการนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์หาจุดบกพร่อง					
	32) ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณด้วยความเป็นธรรมให้แก่ทุกกิจกรรม					
	<u>ความคล่องตัวในการเบิกจ่ายงบประมาณ</u>					
	33) การบริหารงบประมาณมีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการเบิกจ่าย					
	34) ผู้รับผิดชอบการเบิกจ่ายงบประมาณมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ					
	35) เอกสารการเบิกจ่ายงบประมาณมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน					
	36) ระบบการเบิกจ่ายมีการปรับปรุงเพื่อให้ถูกต้องตามหลักการงบประมาณเพื่อสะดวกรวดเร็วในการเบิกจ่าย					

ข้อ	รายการ	ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
3	ด้านวัสดุอุปกรณ์ <u>การบริหารจัดการพัสดุ</u> 37) ผู้บริหารสนับสนุนการนำวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือมาใช้จัดกิจกรรม 38) ผู้บริหารจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้พอเพียงและพร้อมนำไปใช้จัดกิจกรรมตามระยะเวลาที่กำหนด 39) วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือมีความทันสมัยสอดคล้องกับการนำไปใช้จัดกิจกรรม 40) ผู้จัดกิจกรรมและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดกิจกรรม 41) วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือได้รับการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขให้มีความพร้อมอยู่เสมอ 42) การเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ <u>การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์</u> 43) การเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์มีผู้ดูแลควบคุมการเบิกจ่ายที่ถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ 44) ขั้นตอนการเบิกจ่ายการรับส่งวัสดุครุภัณฑ์และเครื่องมือมีความยืดหยุ่นทันต่อการนำไปใช้งาน 45) เงื่อนไขติกาของการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมมีความชัดเจน 46) มีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรม <u>ความคุ้มค่า</u> 47) มีการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียนหรือท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรม 48) การใช้วัสดุอุปกรณ์มีการดูแลรักษาและหรือปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สามารถนำไปใช้งานได้ในระยะยาว					
4	ด้านการบริหารกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมือง <u>โครงการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียน</u>					

ข้อ	รายการ	ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
	49) ผู้รับผิดชอบโครงการมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารและการประเมินโครงการ 50) โครงการที่จัดทำขึ้นสามารถเพิ่มองค์ความรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ 51) โครงการที่จัดทำขึ้นเป็นโครงการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม 52) บุคคลจากภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนมีส่วนร่วมในโครงการ 53) ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการส่งผลต่อนักเรียนโรงเรียนชุมชนและสังคมในวงกว้าง <u>ลักษณะของกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียน</u> 54) กิจกรรมที่จัดขึ้นเน้นบทบาท/การแสดงออกของนักเรียน 55) กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในพื้นที่จริง 56) กิจกรรมที่จัดมีความเป็นกลางทางการเมือง 57) กิจกรรมมีความน่าสนใจและให้ความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมือง 58) กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์และไม่กระทบต่อความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา กษัตริย์ 59) กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง 60) กิจกรรมที่จัดขึ้นส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น <u>ความเหมาะสมของกิจกรรม</u> 61) กิจกรรมตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคมและประเทศชาติ 62) กิจกรรมสอดคล้องกับบุคลิกภาพของนักเรียน 63) ผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมมีความรู้และเข้าใจในสาระสำคัญของความเป็นพลเมือง					

ตอนที่ 3 กิจกรรมเพื่อสร้างสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบวัดพิจารณากิจกรรมเพื่อสร้างสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับใด
ตามความคิดเห็นของท่าน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการจัดกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น
5 ระดับ การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง จริงที่สุด
- 4 หมายถึง จริง
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง จริงน้อย
- 1 หมายถึง จริงน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับการจัดกิจกรรม				
		จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
1	<u>กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อตนเอง</u> 1.1 โรงเรียนมีการมอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมหน้า เสาธง 1.2 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้และปฏิบัติ ตามกติกา 1.3 โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเรียนรู้และปฏิบัติตามกฎแห่ง ความปลอดภัย 1.4 โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาตนเอง 1.5 โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 1.6 นักเรียนใช้เวลาว่างพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ					
2	<u>กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อตนเองและชุมชน</u> 2.1 โรงเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์บริเวณชุมชน 2.2 นักเรียนรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น 2.3 นักเรียนมีส่วนร่วมแก้ปัญหาของโรงเรียนผ่าน กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล					

ข้อ	รายการ	ระดับการจัดกิจกรรม				
		จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
3	2.4 นักเรียนได้รับการฝึกให้เห็นปัญหาที่กระทบถึงสวัสดิภาพของชุมชน					
	2.5 นักเรียนได้รับการฝึกการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน					
	2.6 โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
	2.7 นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
	2.8 นักเรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน					
	<u>กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อประเทศชาติและการปกครอง</u>					
	3.1 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี					
	3.2 โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเลือกตั้ง					
	3.3 นักเรียนได้รับการฝึกให้แสดงความคิดเห็นต่อหน้าสาธารณชน					
	3.4 นักเรียนได้รับการฝึกให้ยอมรับมติจากเสียงข้างมาก					
4	3.5 นักเรียนได้รับการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์					
	3.6 โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น					
	3.7 โรงเรียนมีส่วนร่วมในการปกป้องสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น					
	<u>กิจกรรมส่งเสริมบทบาทต่อบุคคลอื่น</u>					
	4.1 โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น					
	4.2 นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อปัญหาและพัฒนาโรงเรียน					
	4.3 นักเรียนยอมรับผลการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผล					
	4.4 นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์					
	4.5 โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตร					

ข้อ	รายการ	ระดับการจัดกิจกรรม				
		จริง ที่สุด	จริง	ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
	4.6 นักเรียนได้รับการฝึกการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี 4.7 นักเรียนสามารถแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนอย่างมีเหตุผล 4.8 นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการเสียสละของตนเอง เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุข 4.9 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่นใน โรงเรียน 4.10 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างใน ด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากตนเอง 4.11 กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนไม่ใช้ความรุนแรงในการ แก้ปัญหา					



ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญสหนากลุ่ม

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งงาน/สังกัด
1.	ดร.ดารณี กิริติปกรณ์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
2.	ดร.ธราธิป วงษ์แก้ว	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
3.	ดร.จตุพันธ์ รุจิรานุกูล	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง
4.	ดร.ชนิชา เพชรปฐมชล	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดช่องลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
5.	นายชัยพนธ์ ผสมทรัพย์	ประธานผู้บริหารเครือข่ายอำเภอพานทอง โรงเรียนวัดศรีประจักษ์ราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
6.	นายกำชัย เสนากิจ	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโป่งปากดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
7.	นางสาวชนม์ชนก จันโทริ	ครูชำนาญการโรงเรียนอนุบาลเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2

ภาคผนวก ง ประเด็นสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบ และรับฟังข้อเสนอแนะ

ประเด็นสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบ และรับฟังข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารกิจกรรม
เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

นางสาวทรงศวรรณ วิบูลย์ธัญญ์
นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี
ต่อไปนี้

- 1.1 ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร
 - 1.2 ปัจจัยด้านงบประมาณ
 - 1.3 ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์
 - 1.4 ปัจจัยด้านการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่รูปแบบนี้ใช้หลักการของ 4M และ PDCA
3. ท่านมีข้อเสนอแนะกิจกรรมของแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบอย่างไร

ขอขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งที่ท่านกรุณาให้ความอนุเคราะห์ร่วมสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบ
และรับฟังข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัยต่อไป

ภาคผนวก จ แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้
รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

.....

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างเป็นรูปแบบซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ท่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยแบบประเมินแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ทั้งนี้ หากท่านมีข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างในแบบสอบถามนี้ เพื่อผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้รับความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

นางสาวทรรศวรรณ วิบูลย์ธัญญ์

ตอนที่ 1 สถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

1. ตำแหน่ง

☐ ผู้บริหารการศึกษา

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ บุคลากรทางการศึกษา

2. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

☐ อื่น ๆ.....

3. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ 3-5 ปี

☐ 6-10 ปี

☐ 11-15 ปี

☐ 16-20 ปี

☐ 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

การประเมินความถูกต้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมโดยใช้วงจรเดมมิง PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นการตรวจสอบ /ประเมิน และขั้นตอนการยอมรับ / ปรับปรุง

ขอความอนุเคราะห์ท่านผู้เชี่ยวชาญโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยใช้เกณฑ์คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การประเมินความถูกต้องเหมาะสม

ระดับ 5 หมายถึง มีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก

ชื่อรายการประเมิน	ความถูกต้องเหมาะสม					ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ชั้นการยอมรับ/ปรับปรุง (Act)										
ปัจจัยด้านครูและผู้บริหาร (Man)										
ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money)										
ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)										
ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรม (Management)										

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

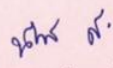
.....

.....

.....



ภาคผนวก ฉ เอกสารรับรองโครงการวิจัย

	
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา The Human Research Ethics Committee of University of Phayao on Humanities and Social Sciences 19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000 เบอร์โทรศัพท์ 05446 6666	
เอกสารรับรองโครงการวิจัย	
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากลได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP	
ชื่อโครงการ	: รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี : ADMINISTRATIVE MODEL PRIMARY OF CITIZENSHIP DEVELOPMENT FOR PRIMARY STUDENTS IN CHONBURI PROVINCE
เลขที่โครงการวิจัย	: HREC-UP-HSS 2.2/140/66
ผู้วิจัยหลัก	: นางสาวทรรศวรรณ วิบูลย์ธัญญ์
สังกัดหน่วยงาน	: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
ที่ปรึกษา	: รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี
สังกัดหน่วยงาน	: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
วิธีทบทวน	: แบบเร่งรัด (Expedited)
รายงานความก้าวหน้า	: ส่งรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี หรือส่งรายงานฉบับสมบูรณ์หากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นก่อน 1 ปี
 ลงนาม  (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ) ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
วันที่รับรอง	: 5 ตุลาคม 2566
วันหมดอายุ	: 5 ตุลาคม 2567
ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)	

ภาพ 6 เอกสารรับรองโครงการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ทรรศวรณ วิบูลย์ธัญญ์
วัน เดือน ปี เกิด	12 มิถุนายน 2532
สถานที่เกิด	ชลบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2557 กศ.ม. (บริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี พ.ศ. 2555 กศ.บ. (ปฐมวัย), มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	527/3 ถนนศรีบุญชู ตำบลพนัสนิคม อำเภอบ้านฉาง จังหวัดชลบุรี 20140
ผลงานตีพิมพ์	ทรรศวรณ วิบูลย์ธัญญ์, ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, อัจฉรา วัฒนานรงค์, และ ธารินทร์ รสานนท์. (2568). รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี. วารสารคุรุศาสตร์ปัญญา, 4(3), อยู่ระหว่างการเผยแพร่. ทรรศวรณ วิบูลย์ธัญญ์, ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, อัจฉรา วัฒนานรงค์, และ สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. (2567). รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี. วารสาร มจร พุทธปัญญา ปริทรรศน์, 9(6), 444-460.